

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
KARISTUSÕIGUSE OSAKOND

Taavi Kangur

NARKOTEMAATIKA KAJASTUSED EESTI AJALEHTEDES JA
ALTERNATIIVMEEDIAS 2018. AASTAL

Magistritöö

Juhendaja:

Marianne Paimre, PhD

Tallinn

2019

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. MUUTUV NARKOPOLIITILINE PARADIGMA	8
1.1 Raamimine.....	9
1.2 “Sõda narkootikumide vastu“ ei lahendanud USAs probleemi.....	11
1.3 Euroopa – erinevad maad, erinevad poliitikad	14
1.4 Rootsi internetifoorumides soovib rahvas leebemat narkopoliitikat	15
1.5 Narkoprobleem Eestis ja selle raamimine	17
2. VALIM JA MEETODID.....	22
2.1. Valim	22
2.2. Meetodid.....	23
2.3 Kontentanalüüs	24
2.4 Analüüsi kategooriad.....	25
3. TULEMUSED	29
3.1 Üldised tulemused	29
3.1.1 Üldine teemade analüüs.....	31
3.1.2 Artiklite autorid ja sõnasaajad	33
3.2 Narkootikumide kajastamine Eestist rääkivates narkoartiklites	36
3.2.1 Kanepitooted.....	37
3.2.2 Fentanüül/ valge hiinlane	37
3.3 Narkoteemade raamistus.....	39
3.3.1 Õiguskaitseline raamistus 2018. aastal Eesti meedias.....	39
3.3.2 Kanepi legaliseerimine raamistus Eestis	42
3.3.3 Ennetus ja ravi	46
3.3.4 Hedonistliku narkotarbimise raamistus	48
3.3.5 Narkomaanid kui oht	49
3.4 Suhtumist narkomaanidesse tuleb muuta	50
3.5 Autori või kõneisiku suhtumine narkootikumi tarvitajasse või tarvitamisse	52
3.6 Jagamised kokkuvõtlikult.....	53
3.7 Alternatiivmeedia	55
3.8 Narkoteemalised uudislained 2018 aastal.....	58

KOKKUVÕTE	61
ABSTRACT	65
KASUTATUD MATERJALID.....	71
JOONISED JA TABELID.....	77
LISAD	78
LISA 1 Artiklite kodeerimisjuhend	78
LISA 2 Artiklite kontentanalüüsi tulemus.....	83
LISA 3 Raamide moodustumine	84

SISSEJUHATUS

Narkootikumid on tähtis probleem ühiskonnas, mis on Eestile peavalu tekitanud taasiseseisvumisest saati. Üledooside põhjustatud surmade poolest on Eesti Euroopas esimene alates 2009 aastast.¹ Sellised tulemused rikuvad Eesti eduloo. Meedia informeerib laiemaid rahvahulki narkootikumidest tulenevatest probleemidest. Meedia loob meile pildid, konstrueerib probleemi ja raamib selle. Meedia hoiab teatud teemade ringi päevakohasena. Viimased tööd Eesti meedia narkoteemade kajastuse kohta jäävad aastate taha, ent arvestades lähiaastate kiiresti muutunud narkopoliitikat maailmas oleks hädasti tarvis uurida, kuidas meedia Eestis narkoteemasid käsitleb. On oluline uurida, kuidas meedia narkoteemasid raamib, sest meedia rolli avaliku arvamuse, juhtivpoliitikute ja valitsuste arvamuse kujundamisel ei tohiks alahinnata.² Teadmine, millise pildi Eesti meedia narkoprobleemist loob on oluline ka narkopoliitika ja karistusõiguse kujundajatele, sest nii saame teada, millised seisukohad ja arvamused ühiskonnas antud ajahetkel domineerivad, millised grupid ja eksperdid on milliste seisukohtade taga. Kommentaariumi põhjal saab midagi arvata ka rahva meelsuse kohta. On leitud, et see, kuidas meedia raamib uimastitemaatikat mõjutab ka poliitikute reaktsiooni sellele probleemile.³

Meedia ülesanne on kajastada ühiskonnas tekkinud probleeme. Teatud probleemide pidev tähelepanu all hoidmine ja tonaalsus, kuidas uudised sellel teemal ette kantakse, mõjutab avalikkuse arvamust. Juba Jean-Jacques Rousseau arvas, et riigi valitsemise üks komponentidest on avalik arvamus. Kokkuvõttes püstitab ajakirjandus narkoteemalise küsimusteringi ja vastab sellele avalikkuse jaoks. „Kas ta on ohver, kurjategija, patune või osa sotsiaalsest probleemist?“⁴ Selle raamistuse järgi kujuneb suuresti ka avalik arvamus, mis omakorda tekitab poliitikutes huvi. Antud töö eesmärk ongi uurida, kuidas 2018 aastal Eesti meedia narkoteemasid raamis. Milliseid alateemasid hoiti enim päevakohastena.

¹ Statistical Bulletin 2018 — overdose deaths arvutivõrgus: http://www.emcdda.europa.eu/data/stats2018/drd_en

² S. Lenton. Pot, politics and the press – reflections on cannabis law reform in Western Australia. – *Drug and Alcohol Review* 23(2004) /2, pp. 223-233. DOI: <https://doi.org/10.1080/09595230410001704226>

³ Lancaster, K. & Hughes, C. & Spicer, B. & Matthew-Simmons, F. & Dillon, P. 2010. Illicit drugs and the Media: Models of media effects for use in drug policy research. *Drug and Alcohol Review*.

⁴ Beccaria, F jt, From Criminals to Celebrities: Perceptions of “the Addict” in the Print Press from Four European Countries from Nineties to Today – *Substance Use & Misuse* 2015, No 50, lk 439–453

Raamimise all peetakse silmas sotsiaalkonstruktivistlikku paradigmasse kuuluvad mõistet, mis kirjeldab, kuidas meedia mingit nähtust või probleemi kajastab ja kuidas see võib auditooriumi mõjutada.⁵ Raamimine on seotud ajakirjanduse sotsiaalse jõuga, sest ajakirjanikud otsustavad, millised teemad on olulised, milliseid allikaid kasutada ja milline kontekst anda teatud uudisele nt on korduvalt leitud, et meedia, kirjutades ebaseaduslikest narkootikumidest, on kõvasti kallutatud kuritegevuse raamistuse suunas.⁶ See kuidas meedia raamib narkoteemasid võib mõjutada seda, kuidas avalikkus tajub seda nähtust.⁷

Oma doktoritöös võttis M. Paimre kokku narkoprobleemide kajastamise Eestis aastatel 1993-2009 ja leidis: „Valdavates analüüsitud artiklites (u 45%) esitati narkomaaniat ja narkokuritegevust õiguskaitseorganite (politsei, prokuratuur, kohus jne) probleemina, millele tuleb läheneda n-ö jõuvõtetega: politseil tuleb narkootikumidega tegeleda vahel alla võtta (olgu tegemist narkomaanide, diilerite või maffialiikmetega) ja ettenähtud korras karistada. Riik on niisiis delegeerinud uimastiprobleemi lahendamise politseile, kohtule jt õiguskaitse institutsioonidele ning rahvas on vabastatud murest, mida narkoprobleemist arvata. Keelatud ainetega tegelevad spetsialistid ja see pole „meie” probleem.“⁸

Osad Eesti õigusteadlased arvavad: „Eesti paistab silma karmi narkopoliitika poolest, olles kehtestanud teatud narkosüütegude eest koguni meil võimaliku rangeima karistumäära — eluaegse vangistuse. Paraku ei paista Eesti kuigivõrd silma vaba arvamustevahetusega, sest sisuline diskussioon nn pehmete narkootikumide lubatavuse, narkomaani ravimise, tema karistamisest loobumise jms üle meil puudub.“⁹

On selge, et Läänemaaailmas levivad muutused ei jäta meid mõjutamata. Kanada legaliseeris esimese suurriigina kanepi, vabaks kasutamiseks meelelahutuslikul eesmärgil st mitte ainult raviks alates oktoober 17, 2018 a. Ameerika Ühendriikides on 10 osariigis kanepi tarbimine

⁵ Entman, M. & Matthes J. & Pellicano, L. 2009. Nature, sources, and effects of news framing. Teoses Wahl-Jorgensen, Karin & Hanitzsch, Thomas (toim): The Handbook of Journalism Studies, 175-189

⁶ Hughes, C.E. & Lancaster K. & Spicer B. 2011. How do Australian news media depict illicit drug issues? An analysis of print media reporting across and between illicit drugs, 2003-2008. International Journal of Drug Policy 22 (4), 285-91.

⁷ Op. Cit. Hughes, C.E. & Lancaster K. & Spicer B. 2011. How do Australian news media depict illicit drug issues?

⁸ Paimre, M The representation of illicit drugs related issues by the Estonian press (1993-2009)

⁹ Sootak, J; Randma, P; Narkopoliitika ja karistusõigus; Akadeemia; 6 (207) 2006-06 lk 1329

legaalne, 18 osariigis lubatud meditsiinilistel eesmärkidel ja ainult 3 osariigis on kanep kriminaliseeritud. Samuti on Luksemburg läinud kanepitoodete legaliseerimise teed.

Järjest rohkem mõistetakse, et ebaseaduslike narkootikumide lõksu jäänud inimesed ei pruugi selles ise süüdi olla. Pigem on nad viimastel aastatel muutumas osaks sotsiaalprobleemist. Eestiski on viimastel aastatel järjest elavamalt käivitunud diskussioon pehmete narkootikumide lubatavuse üle. Võib diskuteerida, et ravimkanepi kasutamine laieneb inimõigusele – õigus tervisele, kuid see lähenemine vastandub jõuliselt riiklike narkopoliitikatega. Omavahel vastanduvad individuaalne õigus tervisele ja kollektiivne rahvatervise prisma: indiviidi tervis vs rahvatervis.¹⁰

Eestis on osad õigusteadlased soovitanud kergematoimelised narkootikumid seadustada: „Pehmete narkootikumide turg tuleb aga illegaalselt narkoärilt üldse ära võtta ning teha seda lihtsalt nende pruukimise legaliseerimisega. Selle ala dekriminaliseerimine vabastab õiguskaitseorganitele ulatusliku ressursi, mida saab suunata tugevate uimastite turu lõhkumiseks ning sõltlaste rehabilitatsiooniks.“¹¹

Poliitikute peamiseks vastuargumendiks on olnud, et puudub avalik diskussioon antud teema üle ja avalik arvamus on jätkuvalt uimastite legaliseerimise vastu. Avalikku arvamust kujundab suuresti aga meedia, ka see, mida kirjutavad ajalehed. Seetõttu on oluline uurida, millise pildi loob narkootikumidest ja nende õiguslikust reguleerimisest Eesti ajakirjandus, konkreetselt ajalehed. Viimane suurem kokkuvõtlik uuring Eestis tehti aastal 2013¹² ja see hõlmas endas aastaid 1993-2009 niisiis on vajadus uurida, kas 2018 aastal on toimunud nihe selles, kuidas narkootikumide tarbimist Eesti meedias kajastatakse.

Probleem: Kuidas Eesti ajalehtede võrguversioonid ja alternatiivväljaanded käsitlevad narkoteemat ajal, mil narkopoliitika maailmas muutub.

¹⁰ Bone, M, Seddon, T Human rights, public health and medicinal cannabis use. Crit Public Health. 2016 Jan 1; 26(1): 51–61. ajaveebis: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4662098/>

¹¹ Sootak, J; Randma, P; Narkopoliitika ja karistusõigus; Akadeemia; 6 (207) 2006-06 lk 1355

¹² Paimre, M The representation of illicit drugs related issues by the Estonian press (1993-2009)

Eesmärk: 1) Selgitada välja narkopoliitika peamised kajastused Eesti ajalehtede Postimees, Õhtuleht, Eesti Ekspress võrguväljaannetes ning alternatiivväljaannetes Telegram ja Objektiiv
2) Selgitada välja, milliste artiklite vastu tunneb avalikkus peamiselt huvi, mida jagatakse enim sotsiaalmeedias. 3) Kuidas kujutab meedia narkotarbijaid, kas tarvitajad on pigem kurjategijad või abivajajad. 4) Kuidas raamitakse erinevaid narkootikume. 5) Millise valdkonna inimesed saavad narkoteemadel peamiselt sõna, millistele allikatele toetutakse. 6) Millised on erinevate valdkonna esindajate seisukohad. 7) Kuidas meedia avaramas mõttes käsitleb narkoteemat – palju on juttu narkootikumidest kui Eesti probleemist, palju esineb välismaa uudiseid. 8) Milline on Eesti alternatiivmeedia narkoteemaline kajastus. 9) Avaliku arvamuse küsitluste järgi avalikkus ei toeta eriti legaliseerimist meelelahutuslikel eesmärkidel samas meditsiinilisel eesmärgil küll – kas selline pilt kajastub ka meedias.

Hüpotees: Eesti peavoolu pressis Postimees, Õhtuleht, Eesti Ekspress käsitus on mitmekülgne ning võrreldes varasema ajaga täiustunud ja nüansirohkem. Kajastust leiab inimõiguste vaatenurk „õigus tervisele“ alternatiivse valuravi vaatenurgast. Ülemaailmse narkoparadigma muutuste valguses on ka Eestis alanud diskussioon kanepi legaliseerimise üle. Sotsiaalmeedias jagatakse laialdaselt artikleid peamiselt kanepi teemadel.

Oodatavad tulemused: meedias tuleb hooti esile aktiivne arutelu kergemate narkootikumide (peamiselt kanepi) seadustamise ümber ja tehakse sageli viiteid Lääne leebunud narkopoliitikale ja vajadusel sealt eeskujuga võtta. Viimastel aastatel paistavad keelupoliitika toetajatest (peamiselt politsei, arstid, terviseedendajad) silma legaliseerimismeelsed kodanikuaktivistid ja ka mõned teadlased. Meedia alatoon on narkopoliitika korrigeerimist eelistav ja sageli vahendatakse kanepitarbimist normaalseks pidavaid lugusid, võib arvat et ka avalikkuse hoiakud on narkopoliitika teemal muutmas. Lisaks narkopoliitika arutelu analüüsile annab töö ka avarama ettekujutuse sellest, mis Eesti press narkootikumidest üldse kirjutab ja millised teemad avalikkust rohkem huvitavad.

1. MUUTUV NARKOPOLIITILINE PARADIGMA

Viimasel 10 aastal on märgata olulist nihet globaalses narkopoliitikas. Rohkem hakati aastakümneid kestnud keelupoliitika ebatõhususest rääkima aastal 2011. Mitmetes (11) USA osariigis on praeguseks kanep legaliseeritud.¹³ Föderaalsel tasandil on aga kõik narkootikumid (sh kanep) USAs ikka keelatud ning praegune president on üsna skeptiline narkopoliitika pehmenemise osas¹⁴. 2018 legaliseeriti kanep Kanadas (ka meelelahutuslikuks tarbimiseks) ja 2019 Luksemburgis (hetkel meditsiinilistel eesmärkidel, kuid lähiaja koalitsiooni plaanides on kanepi legaliseerimine ka meelelahutuslikel eesmärkidel).¹⁵ See teeks Luksemburgi esimeseks Euroopa riigiks, kus kanep oleks legaliseeritud ka meelelahutuslikel eesmärkidel.¹⁶ Vastupidiselt laialtlevinud arvamusele, et kanep on Hollandis legaalne, ei vasta see Hollandi seadusandlusele.¹⁷

Viimastel aastatel on paljudes Lääneriikides narkopoliitiline diskursus muutunud karistusõiguslikust lähenemisest rohkem liberaalsemaks.¹⁸ Rahvusvaheline narkopoliitika komisjon (The Global Commission on Drug Policy (GCDP)) rõhutas 2011 aasta raportis, et sõda narkootikumidega on kaotatud ja on tarvis ruttu põhjanevaid reforme globaalses narkopoliitikas.¹⁹ Samuti leiti, et maad võiksid lõpetada tsiviil- ja karistusõiguslikud karistused narkootikumide tarbimise ja omamise eest. Eeltoodu on tekitanud vajaduse uurida meedia raamistusi narkoteemal, sest meedia kujundab avalikkuse arusaama mistahes avalikust poliitikast.

¹³ Map of Marijuana Legality by State, arvutivõrgus: <https://disa.com/map-of-marijuana-legality-by-state>

¹⁴ Lopez, G. The Trump administration's new war on marijuana, explained arvutivõrgus <https://www.vox.com/policy-and-politics/2018/1/4/16849866/marijuana-legalization-trump-sessions-cole-memo>

¹⁵ ACCORD DE COALITION 2018-2023 arvutivõrgus: <http://www.greng.lu/sites/greng/files/Accord-de-coalition-2018-2023.pdf>

¹⁶ Beadle, A. Luxembourg Unveils Intention for Internal Recreational Cannabis Market, arvutivõrgus: <https://www.analyticalcannabis.com/articles/luxembourg-unveils-intention-for-internal-recreational-cannabis-market-311398>

¹⁷ Paimre, M. Changes in the Estonian Cannabis Debate, *Juridica International*, Vol 25 (2017): Crime, Culture and Social Control, DOI: <https://doi.org/10.12697/JI.2017.25.06>

¹⁸ Op. Cit. Paimre, M. Changes in the Estonian Cannabis Debate

¹⁹ GCDP. War On Drugs: Report of the Global Commission on Drug Policy. 2011. Available at http://www.globalcommissionondrugs.org/wpcontent/themes/gcdp_v1/pdf/Global_Commission_Report_English.pdf

1.1 Raamimine

Mõisteid „raam“ ja „raamimine“ (ingl k. „frame“ ja „framing“) kasutatakse tänapäeval erinevates sotsiaalteadustes – kõige varem võeti see kasutusele kognitiivses lingvistikas ja sotsiaalpsühholoogias, seejärel sotsioloogias, kommunikatsiooni- ja meediuuringutes ning alates 1980ndate lõpust ka sotsiaalse liikumise teoorias. Kõige üldisemalt defineerides tähistab „raam“ struktuurset, kognitiivselt tajutavat skeemi, mis kinnistab arusaamist mingi sotsiaalse situatsiooni kohta. Raami sisul on struktuur, kus kõik osad saavad oma tähenduse terviku kaudu.²⁰ Raamimine tähendab mõne tajutava reaalsuse aspekti valimist ja selle muutmist olulisemaks kommuniqueerides teksti nii, et tõuseks esile mõni konkreetne probleemi määratlus: põhjuslik tõlgendus, moraalne hindamine ja/või soovituslik suhtumine kirjeldatusse.²¹

Raamimine on oluline. Kui peale 2012 aasta Super Bowli järgmine hommik kuulutaksid ajalehtede pealkirjad „Patriots, domineeris kogu teise veerandi“, siis see oleks tõsi ja peegeldaks Patrioti võistkonna kiiduväärt saavutust. Sellest hoolimata oleks see eksitav mängu kokkuvõte (Giantsi meeskond võitis).²²

Lisaks raamimisele on ajakirjandusuuringutes oluline mõiste ka „agenda setting“ ehk see, mida meedia hoiab päevakorras. „Valides ja kuvades uudised on toimetajatel, uudismeeskonna töötajatel ja ringhäälinguorganisatsioonidel oluline osa poliitilise reaalsuse kujundamisel. Lugejad ei saa ainult infot antud küsimuses, vaid lisaks ka uudise mahu ja paigutuse järgi seda, kui oluline see küsimus on.“²³ Ajalehetoimetus otsustab, mida hoida meediaväljaandes päevakohasena. Oluline on kõik alates sellest, kui mahukalt millestki kirjutatakse, kui tihti ning millise kategooria alla uudis paigutub. Kas see on arvamusiider või ajakirjanik, spetsialist või riigiametnik. Igal kirjutajal on lugeja silmis teatud usaldusvärsus ja kõik ülejäänud – paigutus, maht ja sagedus – aitavad artikli mõju teatud suunas kallutada.

²⁰ Saharov, J. Raam/ Raamistamine arvutivõrgus:

http://www.doktorikool.ut.ee/kstt/term/ET/tahestik/frame___framing/

²¹ Lancaster, K. Hughes, C jt Drug and Alcohol Review (2010) DOI: 10.1111/j.1465-3362.2010.00239.x

²² Hawken, A. Addiction © 2012 Society for the Study of Addiction, 107, 1109–1110

²³ Maxwelle E. McCOMBS DONALD L. SHAW, THE AGENDA-SETTING FUNCTION OF MASS MEDIA Public Opinion Quarterly, Volume 36, Issue 2, SUMMER 1972, Pages 176–187, <https://doi.org/10.1086/267990>

Uuringud näitavad, et loetu mõjutab, kuidas inimesed mingitel teemadel mõtlevad: „Standardne väide uuemates empiirilistes uuringutes on: "meedia mõjutab seda, mida inimesed mõtlevad, mitte seda, mida nad arvavad.“ Siinsed tulemused näitavad aga, et meedia annab märkimisväärse panuse nende poliitilistele eelistustele ja hinnangutele, mõjutades seda, mida nad mõtlevad.“²⁴ See kuidas meedialugejad mõtlevad ja asjadest aru saavad mõjutab varsti poliitikuid ja sellega seoses hakatakse liikuma teemade poole, mis inimestele rohkem korda lähevad.

Tänapäeva ajakirjandus on suurtes muutustes – varasem ajakirjanduse rahastamisskeem, mis tugines ajalehtede tellimisele väheneb jõudsalt. Kõige olulisemaks on muutunud reklaami müümine ja seetõttu „klikid“ artiklil. Kiire tagasiside artiklitele kommentaaride näol ja teatud kommentaaride nn „üles hindamine“ ning artiklite jagamine sotsiaalmeedias on tekitanud meedias juurde töökohti, mille peamiseks tegevuseks on kaasata sotsiaalmeedia kasutajaid. Uuringud on kindlaks teinud, et avalikkuse tagasiside otseajas mõjutab uudiste tootmise kolme tahku: teemade valikut, loo asukohta ja tulemuste hindamist.²⁵ Kui mingi teema kirjutamisele järgneb plahvatuslik avalikkuse reaktsioon ja hulgaline jagamine ja teatud kommentaaride eelistamine, siis on tõenäoliselt oodata parema paigutusega sarnast artiklit. Seetõttu on oluline mitte jätta tähelepanuta artiklite jagamist sotsiaalmeedias ja teatud kommentaaride eelistamist. Siia lisab veel kaalu, et osad uudisteorganisatsioonid on juurutanud palgasüsteemi, kus teatud palgatase algab teatud „klikkide“ arvu ületamisest.²⁶ Oluline on veel märkida, et avalikkuse tagasiside artiklitele ei mõjuta ainult uudiste tootmist, see mõjutab ka teiste lugejate kokkupuudet uudistega ja nende reaktsioone.²⁷

²⁴ Entman, Robert. (1989). How the Media Affect What People Think: An Information Processing Approach. The Journal of Politics. 51. 347 - 370. 10.2307/2131346.

²⁵ Eun-Ju Lee, Edson C Tandoc, When News Meets the Audience: How Audience Feedback Online Affects News Production and Consumption, Human Communication Research, Volume 43, Issue 4, 1 October 2017, Pages 436–449, <https://doi.org/10.1111/hcre.12123>

²⁶ Op. Cit. When News Meets the Audience

²⁷ Op. Cit. When News Meets the Audience

1.2 “Sõda narkootikumide vastu” ei lahendanud USAs probleemi

18 juuni 1971 pressikonverentsil kuulutas Ameerika Ühendriikide president Richard Nixon välja „sõja narkootikumide vastu“. Ametlikult selleks, et võidelda kasvavate heroinisõltlaste hulga ning jõudsalt kasvava marihuaana ja hallutsinogeenide tarvitamisega üliõpilaste seas. Hiljem küll omistati Nixoni paremale käele kodumaise poliitika alal, John Ehrlichmanile, intervjuu, kus ta tunnistas, et seda tehti pigem poliitilistel põhjustel, kui tungival vajadusel. Nimelt oli R. Nixonil probleemiks tagasivalimisel kaks poliitilist sõjavastast leeri: vasakpoolsed valged ja afroameeriklased. Kampaania eesmärgiks oli narkootikumid jõuliselt kriminaliseerida ja siduda vasakpoolsed „hipid“ marihuanaga ning afroameeriklased heroiiniga.²⁸

Nixoni väljakuulutatud sõda narkootikumide vastu ei kätkenud endas ainult riiklike ressursside suunamist ja seadusandluse muutmist. Kampaaniat alustati ka meedias. Meedia juhte paluti Nixoni administratsiooni poolt alustada kampaaniat meelelahutusprogrammides nii, et võimenduks ebaseaduslike narkootikumide kasutamise ohtlikkus ja koguneks keskklassi mure ning toetus riiklikule programmile.²⁹ Üsna pea saidki narkootikumitarbijaist kriminaalidest tavalised antikangelased, Ameerika massmeedias.³⁰ Narkootikumide kajastus meedias ei ole ilmtingimata seotud ohuulatuse empiirilise hindamisega vaid on mõjutatud sellistest faktoritest nagu ajakirjaniku eelarvamised, kultuurilised stereotüübid.³¹

Ülaltoodust joonistub välja kindel muster Ameerikas, mis tegelikult kordub – sarnase poliitika ja meediakajastusega viidi Ameerikas läbi alkoholi vastane võitlus. Avaliku arvamuse mõjutamine meedia kaasamisega. Poliitika muutus, avalik arvamus muutus, seadused muutusid: alguse sai alkoholi nn „keeluseadus“. Aktiivne meediasurve, mis riikliku programmiga kaasas käib ei hooli tihti tegelikest faktidest. Populaarsete Ameerika ajalehtede kontentanalüüs hõlmas aastaid 1920-1940 ja kinnitas, et keeluaja alkoholivastaseid

²⁸ CNN Online meedias kättesaadav <https://edition.cnn.com/2016/03/23/politics/john-ehrichman-richard-nixon-drug-war-blacks-hippie/index.html>

²⁹ Baum D. Smoke and Mirrors: The War on Drugs and The Politics of Failure

³⁰ Op. Cit Baum D. Smoke and Mirrors

³¹ Manning, P. (2006). There's no glamour in glue: News and the symbolic framing of substance misuse. *Crime, Media, Culture*, 2, 49–66.

ideoloogiaid laiendati hiljem ka ülejäänud narkootilistele ainetele.³² Sellest ajas peale on USA narkootikumide vastases ideoloogias ja retoorikas laialdaselt kasutusel meedia poolt õhutatud „hirmu diskursus“. Juba 1977 aastal kutsus Ameerika Ühendriikide president Carter üles marihuaana dekriminaliseerimisele. Oma kõnes kongressile ütles ta järgmist: karistused narkootikumide omamise eest ei tohiks olla kahjustavamad kui narkootikumide mõju.³³ Jälle kord oli üleskutse seaduse muutmisele seotud valimistega – sooviga siduda teatud valimisgrupe ja mõjutada neid enda poolt hääletama.

Uute valijagruppide toe otsinguil poliitik on Ameerikas see, kes enim kujundab narkopoliitikat. Täna teame, et narkosõda Ameerikas ei ole andnud soovitud tagajärgi. Kanepi tarvitamise suhtes on Ameerika suundumas legaliseerimise teed. Kanepi tarvitamine mõnuainena on juba legaalne kümne Ameerika osariigis ja kaheksateistkümnes on kanepi kasutamine lubatud ravi otstarbel. Veel paljudes osariikides on mindud dekriminaliseerimise teed. Statistika ütleb, et 2015 aastal kasutas Ameerika Ühendriikides viimase aasta jooksul kanepit umbes 33 miljonit inimest (ligi 13,6% 18 ja vanematest ameeriklastest)³⁴

Võttes kokku neli aastakümnet narkootikumide vastast sõda ja üldisemalt Ameerika Ühendriikide narkopoliitikat järeltas Cato instituut: „Järeltasime, et keelupoliitika ei ole ainult mitteefektiivne, vaid ka vastutöötav poliitika väljatöötajate eesmärkidele nii kodu- kui välismaal. Võttes arvesse teadmisi majandusest ja olemasolevaid andmeid, leidsime, et narkootikumide vastane sõda on põhjustanud narkootikumidest põhjustatud üledooside kasvu ning edendanud ja toetanud võimsate narkokartellide tekkimist. Rahvusvaheliselt leidsime, et keelupoliitika mitte ainult ei ebaõnnestu vaid õnnestab ka Globaalse terrorivastase sõja eesmärgi.“³⁵ Aastatel 1980 – 2008 tõusis narkootikumide poolt tekitatud surmade all peaaegu kolm korda. 2008 aastal möödusid Ameerika Ühendriikides narkosurmad liiklussurmadest. Suurimaks surmade põhjustajaks 2008 aastal Ameerika Ühendriikides osutus opioidsed

³² Speaker, S. (2004). Demons for the twentieth century: The rhetoric of drug reform, 1920-1940. In S. W. Tracy & C. J. Acker (Eds.), *Altering American consciousness: The history of alcohol and drug use in the United States, 1800-2000* (pp. 203–224). Amherst: University of Massachusetts Press.

³³ The New York Times Archives; March 15, 1977, Page 15;
<https://www.nytimes.com/1977/03/15/archives/carter-asks-congress-to-decriminalize-marijuana-possession-cocaine.html>

³⁴ Center for Behavioral Health Statistics and Quality, 2016 United States of America

³⁵ Coyne, C. Hall, A. Four Decades and Counting: The Continued Failure of the War on Drugs, Cato Institute Policy Analysis, April 12, 2017 | Number 811

valuvaigistid, mille poolt põhjustatud surmade arv oli 2008 aastal 15000 surma, kokaiin põhjustas 5100 surma ja heroiin 3000.³⁶

Ameerika ajakirjanduse kanepi legaliseerimise teemade uuringus aastatel 1995-2014 leiti, et kanepi legaliseerimine on raamitud suuremalt jaolt pigem õiguskaitse asutuste probleemina kui majandusliku või meditsiinilise probleemina. Üldiselt olid kanepi legaliseerimisteemad kirjeldatud neutraalsetes toonides. Siiski ajalehed, mis olid ennast klassifitseerinud liberaalsetena rääkisid teemast rohkem positiivetes toonides, kui need, mis olid klassifitseeritud kui konservatiivsed väljaanded.³⁷ Oma teadustöös leidis Kim. H, et „Uudisraamid võivad mõjutada avalikkuse suhtumist kanepi legaliseerimisse. Uuring leidis kahe-poolse raamimise efekti: vastajad, kes lugesid mõlemaraamilist uudist jäid erapooletuks nende vahel, kes lugesid toetavas raamistuses ja nende vahel, kes lugesid uudiseid negatiivses raamistuses. „³⁸

USA riiklik karistuspoliitika teeb vahet, kas narkotarbija kasutab kräkk-kokaiini või pulbrilist kokaiini. Selle põhjuseks on meedia raamistus, mis kujutas kräkk-kokaiini kui otsest sotsiaalset ohtu, mis tõstab kuritegevuse taset. Võimalikku ohtu võeti tõsiselt ja seadusandlusesse viidi sisse kohustuslikud miinimumkaristused konkreetsetele narkootikumidega seotud kuritegudele.³⁹

Opioidide kriisi kasvades on peaaegu kõik massimeedia väljaanded pühendanud märkimisväärselt aega ja energiat tootes uudiseid kasvavast heroini kriisist raamides seda kui kõige hullemat narkoepideemiat. Töös leitud seosed illustreerisid erinevaid viise, kuidas meedia raamib cracki-kokaiini, mittemeditsiinilistel põhjustel kasutatavaid retseptravimitest opioide ja heroini kriise sõltuvalt narkootikumi tüübist. Näiteks artiklid kräkk-kokaiinist

³⁶ Warner M1, Chen LH, Makuc DM, Anderson RN, Miniño AM. Drug poisoning deaths in the United States, 1980-2008.

³⁷ Kim H1, Kim SH2 Framing marijuana: How U.S. newspapers frame marijuana legalization stories (1995-2014). arvutivõrgus: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29992087>

³⁸ Kim, H.(2017). Framing Marijuana: A Study of How us Newspapers Frame Marijuana Legalization Stories and Framing Effects of Marijuana Stories. (Doctoral dissertation). Arvutivõrgus: <https://scholarcommons.sc.edu/etd/4324>

³⁹ Hartley, R. D., & Miller, J. M. (2010). Crack-ing the Media Myth: Reconsidering Sentencing Severity for Cocaine Offenders by Drug Type. Criminal Justice Review, 35(1), 67–89. <https://doi.org/10.1177/0734016809348359>

aastatel 1980 ja 2010 kutsusid tõenäolisemalt üles sekkuma politseil kui mittemeditsiinilistel põhjustel kasutatavaid retseptravimitest opioide ja heroini kajastavad artiklid.⁴⁰

1.3 Euroopa – erinevad maad, erinevad poliitikad

Ühise raha ja avatud piiridega Euroopa Liidus puudub keskne poliitika, kuidas vastu seista narkosõltuvusele. Iga EL liitmesriigi valitsus otsustab ise, kuidas hakkama saada ebaseaduslike narkootikumidega ja sõltuvusega.⁴¹ On uuritud ka seda, kuidas kajastatakse narkoprobleemi erinevate maade meedias näiteks UK narkopoliitika komisjoni uuringus analüüsiti kokku 6000 artiklit 8 meediaväljaandes, mis rääkisid narkootikumide tarbimisest või tarbijatest. Võrreldi aastaid 1995, 2002 ja 2009. Leiti, et artiklite arvu poolest selgelt eristuvat trendi ei esinenud. Kõige enam leidis narkootikumarbimisest rääkivaid artikleid (25%), mis olid seotud õiguskaitseasutustega. Mõnede narkootikumide tarbimist kajastati rohkem kui teisi – kanepiteemalisi artikleid oli kõige enam (22%). Võrreldes teiste narkootikumidega paistis silma ecstasy kajastus, mis oli palju tihedamini seotud surma temaga. Suurim negatiivne mõju, mida kirjeldati oli oht tervisele järgmiseks kohe kuritegevus. Kui räägiti ohust füüsilisele tervisele, siis räägiti kokaiinist, kräkist, ecstasyst – kui räägiti psüühilisest tervisest, siis paistis silma kanep. Teatud narkootikumide kasutajate grupe sildistati rohkem „narkariteks“ ja „sõltlasteks“, kui teisi. Kuulsused, noored ja erinevad professionaalid – neid sildistati harvem. Kurjategijad, lapsevanemad ja täpsustamata avalikkuse liige – neid sildistati tihti.⁴²

Belgias on laialt levinud kanepikasvatajate klubid (CSC – Cannabis Social Clubs). Nende klubide põhitegevuse juurde käib kanepi kasvatamine ja jagamine oma liikmete vahel ja need toimivad põhimõttel, et kui vähem kui kolme grammi tarvitamise eest ja 1 kanepitaimet kasvatamise eest ei karistata kriminaalkorras, siis võib taimi ka klubilise tegevusena kasvatada koos.

⁴⁰ Bolinski, R. "Media Framing of Drug Crises in the United States." (Jan 2018). arvutivõrgus https://opensiuc.lib.siu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2165&context=gs_rp

⁴¹ Anderson, S. European Drug Policy: The Cases of Portugal, Germany, and The Netherlands arvutivõrgus: <https://www.eiu.edu/polisci/pdf/EIU%20Political%20Science%20Review%20Vol%201%20issue%201%20article%202.pdf>

⁴² The UK Drug Policy Commission (UKDPC) Representations of Drug Use and Drug Users in the British Press arvutivõrgus: www.ukdpc.org.uk/publications.shtml#Stigma_reports

Hetkel käimasolevate narkopoliitiliste arutluste käigus võib just see klubimudel olla kesktee täieliku keelamise ja legaliseerimise vahel. Nn CSC mudel on strateegia, mis peaks tõukama kanepituru kõige vähem soovitud teelt eemale – jättes nii vähe võimalusi kui saab kriminaalsetele ettevõtjatele.⁴³ Belgia kanepiklubid on tekkinud Hispaania eeskujul, kus sarnased klubid tekkisid 2002 aastal üle riigi tänu hallile alale Hispaania seadustes – mitu Hispaania riigikohtu otsust, mille järgi kanepi omamist ja tarbimist ei peetud enam kriminaalkuriteoks, eriti kui tegemist oli väikese kogusega ja tarbimine toimub privaatsetes kohas. Siiski teatud seaduslik ebakindlus tootmise üle on viinud kanepi saakide konfiskeerimiseni Hispaanias ja CSC klubide liikmete arreteerimiseni.⁴⁴

Belgias viidi 2017 aastal läbi uuring: kuidas meedia raamistab kanepiklubisid ja kas need on omakorda suutnud meediat mõjutada. Läbi viidi intervjuud 15 kanepiklubi juhiga ja samas kvalitatiivne kontentanalüüs, mis sisaldas 164 artiklit aastatel (2006-2016). Tulemuseks leiti, et enamuse Belgia kanepiklubidest oli seotud kodumaise meediaga. Kuigi CSC mudeli raamimine keskendus tihti legaalsele teemale, pakuti uudistes ka detaile CSC toimimisest ja nende enda poolt paika pandud praktikatest. Oli tajutav peen nihe raamistuses läbi aja. Kokkuvõtteks on CSC meediasuhtlus osaliselt kandnud vilja – kuna nad suutsid uudistesse panustada oma mudeli selgitamisega. Kuid Belgias ei ole avalik või poliitiline debatt CSC mudeli üle veel alanud.⁴⁵

1.4 Rootsi internetifoorumides soovib rahvas leebemat narkopoliitikat

Rootsi on tuntud kanepit keelava narkopoliitika tõttu – poliitika eesmärgiks on liikuda narkovaba ühiskonna suunas. See lähenemisviis aga on surve alla sattunud nii välisriikide kui ka kodumaal toimuvate muutuste tõttu. Seetõttu on oluline näha, kuidas rahvusvaheline muutus

⁴³Decorte, D. Cannabis Social Clubs in Belgium: recent developments, arvutivõrgus: <https://biblio.ugent.be/publication/4426696/file/4426702>

⁴⁴Op. Cit. Cannabis Social Clubs in Belgium

⁴⁵Mafalda Pardal & Julie Tieberghien (2017) An analysis of media framing of and by Cannabis Social Clubs in Belgium: making the news?, Drugs: Education, Prevention and Policy, 24:4, 348-358, DOI: 10.1080/09687637.2017.1336509

on peegeldunud ja kuidas seda käsitletakse võtmetähtsusega trükimeedias.⁴⁶ Maailmas üldisemalt toimuvad narkopoliitika muutuse protsessid ja suundumuse Narkopoliitika liberaliseerimise poole ning samuti Rootsis toimuvad sisemaiselt üleskerkinud aktiivne diskussioon vajasid aga täpsemat uurimist. Rootsis viidi läbi võrdlev uurimus võttes uurimiseks kahe aasta ajalehtede sisu 2002 ja 2012. Uuriti, kuidas on kanepi ja kanepi probleemid kajastatud ja kas on näha selgelt väljajoonistuvat muutust. Hoolimata tugevale järjepidevusele andmetes oli siiski näha selgelt väljajoonistuvad muutused 2012 aastal. Juurde on tulnud globaalse narkopoliitika vaade, mis annab uued konstruktsiooni kanepi kujutamisele meedias. Samuti olid olemas majanduslikud ja meelelahutuslikud diskursused 2012 aasta Rootsi trükimeedias. Kokkuvõtlikult jõuti järeldusele, et Rootsi trükimeedia üldiselt läheneb probleemidele kuriteo poolelt, kajastades sündmusi keelust lähtudes. Siiski on rahvusvahelised sündmused hakanud välja pakkuma uusi diskursusi.⁴⁷

Et teada saada, kas ühiskonnas on tekkinud diskussioon kanepi seadustamise järgi ja kuidas see mõjutab valitsemist – viidi Rootsis läbi empiiriline uuring, kus vaatluse all peamiselt erinevad online foorumid Rootsis. Kokkuvõttes leiti uuringus, et kanepi online diskursus laiendab nõudmisi uimastipoliitikast kaugemale – esile kerkisid järgmised nõudmised: sotsiaalne õiglus, isiklik valik ja suurenenud heaolu. Uurimises väljatulnud nõudmised polnud alati sisuliselt omavahel seotud ja need olid omavahel poliitiliselt vastuolus. Peamiselt käivad läbirääkimised diskursuse üle neoliberaalse isiklike vabaduste nõudjate ning heaoluriigi pooldajate vahel, kelle nõudmiseks on sotsiaalne vastutus.⁴⁸

Üldtoodust on selgelt näha, et Rootsis on viimastel aastatel tekkinud diskussioon kanepi lubatavuse üle ja küsimus, kas ranget uimastipoliitikat peaks lõdvendama. Kuigi osapooled sellisel diskussioonil võivad olla ootamatult vastandlike soovidega ja nende eesmärgid laiemalt ei pruugi kattuda. Üheks diskussiooni osaks uimastipoliitikas on alati ka alkohol. Tihti tõmmatakse kanepist rääkimisel paralleele alkoholiga. Seda tehakse kahel viisil: need kes on kanepi legaliseerimise vastu toovad välja alkoholist tulenevate probleemide ringi täna ning laiendavad need probleemid ka kanepile, kui see tulevikus lubatud oleks. Teisest küljest tuuakse

⁴⁶ MÄNSSON. J; The same old story? Continuity and change in Swedish print media constructions of cannabis
NORDIC STUDIES ON ALCOHOL AND DRUGS V O L . 33. 2016 . 3 267

⁴⁷ Op. Cit The same old story?

⁴⁸ Månsson J. A dawning demand for a new cannabis policy: A study of Swedish online drug discussions
International Journal of Drug Policy 25 (2014) 673–681

esile sama väide, alkohol lubatud kahjulik narkootikum versus kanep, mis paljude uuringute järgi on oma omadustelt mitte nii kahjustav. Seda küsimust uuriti samuti Rootsis. Uuriti kanepiga seotud foorumit ja sealt leiti ligi 700 alkoholiga seotud postitust. Tulemusi uuriti kvalitatiivsete meetoditega – kanepi legaliseerimise diskursusega seotult leiti kaks peamist sõlmpunkti: oht ja diskrimineerimine, mis moodustasid tähendusliku tausta alkoholi ja kanepi võrdlemisel. Alkohol osutus ideaalseks vaenlaseks, aga kanepit kujutati ohutuks taimeks, mis on ühiskonna poolt tõrjutud moraalsel ja teaduslikel kaalutlustel.⁴⁹

1.5 Narkoprobleem Eestis ja selle raamimine

Kui Ameerika näitel on näha, et sõda narkootikumidele kuulutati 1971. aastal ja narkootikumid muutusid plahvatuslikult probleemiks üldiselt lääneriikides 1960, siis Eestis muutusid narkootikumid suureks probleemiks alles aastatuhandevahetusel seoses AIDSi levikuga süstivate narkomaanide hulgas. Enne räägiti uimastitest ka, aga neid ei tajutud veel olulise sotsiaalse probleemina.⁵⁰ 2000-ndate algul ei saanud enam probleeme kuidagi eitada ning riik asus tõsisemalt nendega tegelema. Narkomaania ja selle ennetamisega tegelevates institutsioonides tehti mitmeid ümberkorraldusi, näiteks 2003 a-l loodi Tervise Arengu Instituut.⁵¹ Tänapäevaks on Eesti tõusnud üledooside poolest Euroopa esimeseks maaks.⁵²

Eesti meedia narkoteema kajastuses on viimasel kahel aastakümnel toimunud kolm suuremat pööret: Uue Eesti Vabariigi algaastatel sattusid narkootikumid kollases pressis hedonistlikku konteksti. Seda võibki vaadelda esimese pöördena illegaalsete uimastusainete representatsioonis. Teise pöörde tõi kaasa nelja eestlase vahistamisega Bangkoki lennujaamas 1995 a suvel ja nn moonisõjaga. Intensiivset meediakajastust võib siin pidada katalüsaatoriks narkoteema toomisel laiemale avalikkuse ette. Kolmanda Kolmas pööre narkomaania temaatika kajastamisel meedias leidis aset HIV-i plahvatusliku levima hakkamisega 2000 a lõpul.

⁴⁹ Månsson J, Ekendahl M. Legitimacy through scaremongering: The discursive role of alcohol in online discussions of cannabis use and policy *Addiction Research and Theory*, December 2013; 21(6): 469–478

⁵⁰ Paimre, M, 1999 Narkotemaatika Eesti loetavamates nädalalehtedes aastatel 1993-1995

⁵¹ Paimre, M. Narkomaania probleemid Eesti ajakirjanduses ja poliitikas, *Juridica* Number 2010 /4 | Lk 285-295

⁵² Op. Cit. Statistical Bulletin 2018

Meediakajastusest õhkus paanikat, et HIV haarab peagi enda alla ka Tallinna ning me kõik oleme süstivate narkomaanide poolt ohustatud.⁵³

Vähemalt osade juristide arvates on narkopoliitika olnud seni Eestis liiga karm. Uuel aastatuhandel on pidanud ka osa õigusteadlasi (nt J. Sootak, J. Ginter), juriste (P. Vahur jt) jm uimastiteemast huvitatuid (nt T. Kruusmägi) mõistlikuks massidesse läinud narkotarbimine pigem legaliseerida.⁵⁴ Viimasel viiel aastal on olnud mitmeid kodanikuaktiviste korraldatud väljaastumise narkopoliitika leevendamiseks. Avalik arvamus aga ei näi aktiviste soovidele veel järele jõudvat. 2016 aastal Turu-uuringute AS poolt läbiviidud kanepi seadustamise teemaline küsitlus Eestis näitas, et 93 protsenti elanikest olid vastu kanepi seadustamisele. 2014. TNS Emori samateemaline uuringus, aga toetas 67 protsenti elanikest kanepituru riigipoolset reguleerimist. Kaks vähese aja tagant tehtud uuringut annavad kaks erinevat vastust sarnasele teemale.⁵⁵ On raske uskuda, et nii lühikese ajaga avalik arvamus nii palju muutus. Oleks tarvis uut uuringut.

Siiski on ka mõningaid märke narkopoliitika kaasajastumisest ka ametkondade tasandil. Täna on näha, et Eesti narkopoliitika on hakanud vaikselt muutuma ja on välja kuulutatud mitmed Portugalile sarnased pilootprogrammid, mida TAI (Tervise Arengu Instituut) ja Politsei koos läbi viivad. Näiteks võib tuua programmi Valik, mis käivitati jaanuar 2017 ja mis lõpeb 2019 detsember: „Programmi eesmärgiks on pakkuda lühinõustamist politsei /prokuratuuri / kohtu poolt teenusele suunatud või vabatahtlikult pöörduvatele kanepitarvitajatele (sh neile, kellel lisaks esineb stimulantide või alkoholi tarvitamist).“⁵⁶ Samuti on olemas programm Sütik, mis on suunatud pikaajastele sõltlastele: „Programm SÜTIK on mõeldud pikaajastele narkootikumide tarvitajatele/sõltuvusprobleemidega isikutele, et läbi nende elukvaliteedi parendamise tõsta nende eluga toimetulekut ja vähendada nende poolt toimepandavate süütegude arvu. Programmis aidatakse kliente aasta jooksul iga nädalaselt, andes infot ja tuge tarvitajatele erinevatele teenustele jõudmisel ja neis püsimiseks. Programm on mõeldud täiskasvanutele ja seda viiakse ellu Harjumaal sh Tallinn.“⁵⁷

⁵³ Op. Cit. Paimre, M. Narkomaania probleemid Eesti ajakirjanduses ja poliitikas

⁵⁴ Op. Cit. Paimre, M The representation of illicit drugs related issues by the Estonian press (1993-2009)

⁵⁵ Op. Cit. Paimre, M. Changes in the Estonian Cannabis Debate, Juridica International

⁵⁶ Programm Valik, arvutivõrgus: <https://www.tai.ee/et/instituut/koostoopprojektid/valik>

⁵⁷ Programm Sütik, arvutivõrgus: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/programm-sutik-uimastitarvitajatele>

Teadlaste poolt on ka uuritud, kuidas narkoteemat Eestis meedias käsitletakse. Kui 1999 leidis Paimre⁵⁸, et narkootikumidest küll räägiti Eesti ajalehtedes 1990ndatel, aga siiski enamasti välismaa kontekstis, siis oma doktoritöös leidis Paimre⁵⁹, et et suures osas, kui räägitakse narkomaaniast räägitakse õiguskaitseorganite tööst.

Narkoprobleemi raamimine Eestis. Oma teadustöös, mis käsitles aastaid 1993 – 2009 leidis Paimre, M. et suures osas, kui räägitakse narkomaaniast räägitakse õiguskaitseorganite tööst: „Valdavates analüüsitud artiklites (u 45%) esitati narkomaaniat ja narkokuritegevust õiguskaitseorganite (politsei, prokuratuur, kohus jne) probleemina, millele tuleb läheneda nõ jõuvõtetega: politseil tuleb narkootikumidega tegelejad vahi alla võtta (olgu tegemist narkomaanide, diilerite või maffialiikmetega) ja ettenähtud korras karistada.”⁶⁰

Protsentuaalselt olid osad teemad vähe esindatud, kuid väga rõhutatult „Olgugi et sellistel teemadel nagu „probleemne narkotarbimine Eestis” (7%), „sõltlaste aitamine” (4%), aga ka „AIDS” (3%) ning „narkomaanid kui oht n-ö korralikele inimestele” (3%) ja „lapssõltlased” (1%) kirjutati vähem kui kriminaalsusest või õigusemõistmisest (vt lisa 4 tabel 1), esines just siin juhtkirju (Narkosõltuvus kui kuritegevus, EPL 11.09.2000, „Nende” probleem, PM 25.11.2005, Aidsihaige meie kõrval, PM 12.10.2000)”⁶¹

Paimre, M. leidis oma töös, et meelelahutuslik narkotarbimine esindatud 10% ulatuses: „See, et uimastitarbimist kajastati hedonistlikust perspektiivist rohkem kui kümnendikus artiklites, näitab, et meedia jaoks on peale narkokuritegevuse kajastamise uudisväärne ka täpselt vastupidine – see, kui uimastitarbimine on esitatud meeldivas kontekstis (narkotarbimine kui nauding, edukate ja kuulsate inimeste elustiil).”⁶²

Täna on kanepitooted Eestis keelatud. Eesti seadusandluse järgi on kõik kanepitüved, mis sisaldavad üle 0,2% tetrahüdrokannabinoidi ebaseaduslikud ja on lisatud nn raskete

⁵⁸ Paimre, M, 1999 Narkotemaatika Eesti loetavamates nädalalehtedes aastatel 1993-1995

⁵⁹ Op. Cit Paimre, M. The representation of illicit drugs related issues by the Estonian press (1993-2009).

⁶⁰ Op. Cit Paimre, M. The representation of illicit drugs related issues by the Estonian press (1993-2009)

⁶¹ Op. Cit Paimre, M. The representation of illicit drugs related issues by the Estonian press (1993-2009)

⁶² Op. Cit Paimre, M. The representation of illicit drugs related issues by the Estonian press (1993-2009)

narkootikumide nimekirja.⁶³ Kanepi või mõne teise nimekirja lisatud narkootikumi ei ole siiski kriminaalkorras karistatav (alates 2002); pigem nähakse selles väärtegu, mis on karistatav aresti või trahviga. Siiski juba 7,5 grammi kanepi omamine võib tuua kriminaalkaristuse Eesti Karistusõiguse järgi.⁶⁴

Legaliseerimistemaatilal Eestis leidis Paimre. M võttes kokku aastad 1993-2009: „Tegemist on demokraatlikule riigile omase, inimesi ja nende õigusi austava lähenemisega, mis meediast siiski harva esile tuleb. Legaliseerimise raamistuses selgus, et narkoprobleemi lahendamist takistab narkoteemalise diskussiooni puudumine. Mainiti ka, et poliitikud jt ei suuda juba aastakümneid otsustada, kas Eestile sobib pigem karistuslik või liberaalne narkopoliitika suund.“⁶⁵ Nii kaua puudunud diskussioon sai jõulise alguse 2009. aastal: „Esimest korda sai kanepist suurema avaliku arutelu objekt 2009. aasta suvel, mil Postimees tutvustas lugejatele Tartu Ülikooli kriminaalõiguse professori Jaan Sootaki ja mõttekoja Vaba Ühiskonna Instituut juhataja Paul Vahuri seisukohta, et Eesti võiks hakata tasapisi uimasteid seadustama. Esimeses suuremas arutelus 2009. aasta suvel tundus õigusteadlaste idee kanep Eestis seadustada võõrastav ning pani reageerima ennetajad, arstid, poliitikud ja ajakirjanikud. 2015. aasta sügiseks olid aga legaliseerimist toetavad kirjutised ja sõnavõttud juba ülekaalus.“⁶⁶ Kõige selle taustal võib küsida, kas legaliseerimisest positiivses võtmes räägitud mõjutas ka Eesti narkopoliitikat? Paimre, M leiab, et on märke sellest, et diskussioon, mis lõpuks kaldus rohkem legaliseerimise poole mõjutas lõpuks ka Eesti narkopoliitikat: „On üksikuid märke selle kohta, et karistamise asemel püütakse keskenduda ravile ja ennetusele. Näiteks alates 2015. a märtsist on võimalik lõpetada kriminaalmenetlus, kui inimene on võtnud endale ravikohustuse, ja väärteomenetlus, kui inimene on nõus osalema sotsiaalprogrammis. Praktikas neid võimalusi seni kohaldatud veel pole. Veebruari algul 2016 arutas riigikogu õiguskomisjon koos ekspertidega eespool käsitletud petitsiooni „Laske elada“. Kuigi legaliseerimist poliitikud ei lubanud, teatati, et plaanis on uurida ravikanepi kasutamise võimalusi (BNS 2016).“⁶⁷

⁶³ Sotsiaalministri 18.mai 2005.a määrus nr 73 „Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemise ning sellealase arvestuse ja aruandluse tingimused ja kord ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad“ Lisa 1 (viimane külastus 28.04.2019)

⁶⁴ Op. Cit. Paimre, M. Changes in the Estonian Cannabis Debate, Juridica International

⁶⁵ Op. Cit Paimre, M. The representation of illicit drugs related issues by the Estonian press (1993-2009)

⁶⁶ Paimre, M. Muutused Eesti kanepiväitluses ja selle mõju uimastipoliitikale, Akadeemia 2017 NUMBER 4 (337) 695

⁶⁷ Op. Cit Paimre, M. Muutused Eesti kanepiväitluses ja selle mõju uimastipoliitikale

F. Elkind leidis oma magistritöös, 2014-2015 kohta, et valdav suhtumine narkootikumide tarbimisse oli negatiivne: „Meie veebikeskkonna enim külastatud ajaleheportaalides oli kogu uuritava ajavahemikul (2014. ja 2015. a.) valdav suhtumine narkootikumide tarbimisse negatiivne. Tugevalt või pigem positiivset suhtumist tarbimisse võis leida kokku ainult 43 artiklis. Tugevalt narkootikumide tarbimist vastustavaid artikleid oli seejuures valimis kokku 221 ja pigem vastustavaid 25.“⁶⁸ Samuti leidis Elkind F kanepi kohta järgmist: „Meie üsna range kanepipoliitikaga ühiskonnas mainitakse rohkem legaliseerimist kui dekriminaliseerimist, kuigi loogiliselt järgneb esimene nimetatud samm viimasele. Legaliseerimine paistab põletavama aruteluteemana kui dekriminaliseerimine. Legaalse ravikanepi argument ei jõua teistele kanepiteemadele järele, kuigi demokraatia seisukohalt võiks seda teemat mh inimõiguste vaatenurgast rohkemgi kajastada.“⁶⁹

Eesti peamiseks murekohaks on viimastel aastatel fentanüüli üledoosid, kuid meedia seda teemat varem põhjalikult ei käsitlenud. „Kuigi 2014. aastal pöördusid narkosõltlased ravile valdavalt seoses fentanüüliga, siis ajaleheportaalid kajastasid uuringuperioodil seda ohtlikku opioidisuhTELiselt harvem kui probleem reaalselt ühiskonnas esile tõuseb.“⁷⁰

⁶⁸ F. Elkind. Narkootikumid ühiskonnas ja nende representatsiooni Eesti ajalehtede online versioonides ja uudisteportaalides. Magistritöö. Tartu Ülikool. 2016. lk 69. Arvutivõrgus

https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/53082/elkind_ma_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

⁶⁹ Op. Cit Elkind, F.

⁷⁰ Op. Cit Elkind, F.

2. VALIM JA MEETODID

2.1. Valim

Artiklid kontentanalüüsi üldkogumi tarbeks leidsin järgnevate 2018. aasta ajalehtede võrguväljaannete sisust: Postimees, Õhtuleht ja Eesti Ekspress ning alternatiivmeediast: Telegram ja Objektiiv. Eesti Ekspress ilmub üks korda nädalas, ülejäänud peavoolumeedia väljaanded on päevalehed. Alternatiivmeedia väljaannete puhul on tegemist veebiväljaannetega. Piirasin otsinguvahemiku ajaliselt 01.jaanuar 2018. kuni 31. detsember 2018. Otsingusõnadena kasutasin narko*, kanep*, kokaiin*, heroiin*, LSD* fentanüül*. Osades meediaväljaannetes puudus otsingumootoris funktsioon, milles tärn asendatakse automaatselt erinevate sõnalõpu kombinatsioonidega – sellisel juhul otsisin täissõnadena nt: narko-narkomaan-narkootikum; kanep-kanepi-kanepit; fentanüül-fentanüüli jne

Väljaanded	Artiklite arv	Osakaal
Postimees	159	57%
Õhtuleht	85	30%
Eesti Ekspress	21	8%
Telegram	12	4%
Objektiiv	2	1%

Tabel 1 valim

Otsingutulemustest jätsin välja leitud artiklid, mille peateema ei olnud ebaseaduslikud narkootikumid, peatumata lubatud narkootilistel ainetel nagu nt alkohol või tubakas. Veel jätsin välja leitud artiklid, kus sõna narkomaania kasutati mõnes muus tähenduses näiteks nutinarkomaania, müranarkomaania, töönarkomaania ja narkoos. Samuti jätsin välja artiklid, mis räägivad mittenarkootilise toimega kanepisaadustest – näiteks tööstuskanepi kasvatamisest või Kanepi valla logo ümber käivad uudised (Turismitalu teeb kanepiõli ja –küpsiseid). Samuti jätsin välja erinevates rubriikides ilmunud sama uudise või uudised – sama väljaande piires – mis olid omavahel oluliselt kattuvad, kuid erinevates rubriikides. Sellisel juhul võtsin analüüsimiseks artikli, mis oli sisukam. Välja jätsin ka artiklid, mille sisuks oli liiklusstatistika,

mille raames mainiti narkootikumide tarvitanud autojuhte, kes tuvastati nt „Kõik puhuvad“ kampaania käigus – need artiklid rääkisid peamiselt alkoholi tarbinud juhtidest ja liiklussündmustest, ebaseaduslikud narkootikumid ei olnud peateemaks.

Kontentanalüüsi eesmärgiks on välja selgitada narkopoliitika meediaraamistus 2018. aastal. Analüüsi käigus plaanin ülaloodud otsingusõnadele vastavad artiklid läbi lugeda ja tuvastada ühiseid jooni: kas mingid sündmused on valla päästnud uudislaineid, mis omakorda on raamistatud mingi kindla nurga all. Uudislaineid põhjustanud artikleid plaanin analüüsida lähilugemise abil, et tuvastada paremini raamistus. Lisaks eelnevale selgitan välja, milliseid artikleid on kõige enam sotsiaalmeedias jagatud, milliseid artikleid on kõige rohkem kommenteeritud ja millised kommentaarid teema kaupa on avalikkuse poolt kõige rohkem meeldivaks märgitud. Artiklite jagamisel toetun Facebooki keskkonnale – ülejäänud keskkondade osa nt Twitter, LinkedIn olid vähe kasutatud ja need keskkonnad ei olnud kõikides väljaannetes esindatud.

Leitud artiklid kogusin Exceli tabelisse ja analüüsisin seal kategooriate kaupa. Tekkinud andmebaasi kasutasin hiljem Exceli andmete selekteerimisel filtrite süsteemi abil. Nii sain näiteks geograafilise filtri sisselülitamisel kätte kõik artiklid, mis puudutasid Eestit ja nüüd näiteks valides narkootikumiks fentanüül sain kätte kõik artiklid, mis rääkisid Eestist ja fentanüülist jne.

2.2. Meetodid

Leidmaks vastused püstitatud uurimisküsimustele otsustasin peamiseks meetodiks kasutada kvantitatiivset kontentanalüüsi. Selle meetodi kasutamine annab hea üldise pildi kuidas on narkoteema kajastatud Eesti ajakirjanduses 2018. aastal ja kuidas raamib meedia narkoteemat samuti, millest üleüldse meedia narkoteemal kirjutab. Otsustasin kombineerida kvantitatiivse kontentanalüüsi kvalitatiivse nn lähilugemise meetodiga põhjusel, et: „Standardiseeritud kontentanalüüsi kui sotsiaalteadusliku meetodi valikul tuleb arvestada sellega, et tekstianalüüsi

standardiseerituse ja usaldusväärsuse kasvades kahaneb analüüsi sisukus ja sügavus: uurijad võivad jõuda objektiivsete, kuid triviaalsete tulemusteni.“⁷¹

Lähilugemine, mis on diskursuse analüüsi üks vorme, aitab täpsustada raamide olemasolu – samuti saab lähilugemise teel teha kindlaks, uudislainete täpsemat sisu. Lähilugemise metoodika aitab sisust leida võtmesõnu ja fraase ja nende tähenduste lahtimõtestamisel anda sügavama arusaama, millest artiklis räägitakse. Lähilugemise tehnika kasutamine aitab leida tekstist korduseid, mustreid, vastuolusid ja sarnasusi. Hilisema analüüsid käigus tuleb leitud kombinatsioonide kohta esitada küsimusi eriti: kuidas? miks?⁷² Kombinatsioon kvantitatiivsest kontentanalüüsist ja lähilugemisest täiendavad üksteist ja annavad koostöös parema pildi, kuidas meedia narkoteemat raamib.

2.3 Kontentanalüüs

Standardiseeritud kontentanalüüsil on võrreldes teiste tekstianalüüsi meetoditega mitu eelist. Kuna kontentanalüüsi tulemusel määratakse huvipakkuvate teksti omaduste absoluutne ja suhteline esinemissagedus, võimaldab meetod erinevaid tekstikogumeid (nt meediakanaleid) täpsetel alustel võrrelda.⁷³ Sotsiaalteadusliku meetodina arenes kontentanalüüs eriti intensiivselt vahetult enne ja pärast Teist maailmasõda, mil lähenemist kasutati suuresti propagandamaterjalide uurimiseks.⁷⁴ Nagu enamuse uurimismeetodeid on kontentanalüüs võrreldav detektiivitööga – kontentanalüüsi kasutaja uurib tõendeid, et lahendada probleeme ja vastata küsimustele.⁷⁵ Üks tuntumaid kontentanalüüsi kasutajaid on Bernard Berelson. Tema sulest on pärit järgnev sisuanalüüsi definitsioon: „Kontentanalüüs on uurimistehnika kommunikatsiooni eksplitsiitse sisu objektiivseks, süstemaatiliseks ja kvantitatiivseks kirjeldamiseks.“⁷⁶ Tehnika on mõeldud suure hulga materjali läbitöötamiseks ja on hea trendide leidmiseks ja nende kirjeldamiseks. Seetõttu see sobib sisuanalüüs minu töö eesmärgiga –

⁷¹ Kalmus, V. Standardiseeritud kontentanalüüs arvutivõrgus: <http://samm.ut.ee/kontentanalyyys>

⁷² Kane, P. internetis: <https://writingcenter.fas.harvard.edu/pages/how-do-close-reading>

⁷³ Kalmus, V. Standardiseeritud kontentanalüüs arvutivõrgus: <http://samm.ut.ee/kontentanalyyys>

⁷⁴ Kalmus, V. Standardiseeritud kontentanalüüs internetis: <http://samm.ut.ee/kontentanalyyys>

⁷⁵ Riffe, D. Analyzing media messages: using quantitative content analysis in research/ Riffe D, Lacy S, Fico G.F —2nd ed.

⁷⁶ Berelson, B. (1954). Content Analysis

uurida välja kuidas ajakirjandus narkoteemat kujutab. Sisuanalüüs viiakse läbi kindlate reeglite kohaselt, kusjuures erinevad uurijad peavad samu reegleid järgides jõudma sama tulemuseni. Süstemaatilisuse nõua tagab selle, et uurija ei valiks tekstimassiivist ainult tema teooriat kinnitavaid artikleid. Sisuanalüüsi tulemiks on mingi märkide rühma või teksti omaduste esinemissagedused. „Kujundlikumalt võib öelda, et kontentanalüüs annab tulemuseks tekstimassiivide aerofoto ehk üldplaani – ülevaate tekstiliste nähtuste esinemisest ja muutumisest makrotasandil.“⁷⁷

2.4 Analüüsi kategooriad

Analüüsi kategooriad on tuletatud töös püstitatud eesmärkidele vastuste leidmiseks. Analüüsikategooriad kattuvad osaliselt Paimre, M väitekirja analüüsi kategooriatega: „The representation of illicit drugs related issues by the Estonian press (1993-2009)“⁷⁸. Ühest küljest ongi kontentanalüüsi kategooriate standard meedia analüüsimisel kattuv ja teisest küljest on kattuvate kategooriate puhul võimalik võrrelda erinevatel aegadel tehtud uuringuid ja leida ajas toimunud olulisi muutusi. Uute kategooriatena lisan autor ja kõneisiku suhtumise narkoteemasse samuti suhtumise võimalikku seadustamisse ning sotsiaalmeediat puudutava kategooria. Kategooriad täpsemalt Lisas 1.

1. Pealkiri
2. Autor
3. Väljaanne
4. Kuu
5. Rubriik
6. Autori roll/sõnasaaja
7. Artikli teema
8. Allikas
9. Narkootiline aine
10. Autori või kõneisiku suhtumine narkootikumi tarvitajasse või tarvitamisse

⁷⁷ Kalmus V. Standardiseeritud kontentanalüüs arvutivõrgus: <http://samm.ut.ee/kontentanalyys>

⁷⁸ Paimre, M The representation of illicit drugs related issues by the Estonian press (1993-2009)

11. Suhtumine narkootikumide võimalikku seadustamisse
12. Kas artikkel toetab narkopoliitilist arutelu
13. Kas narkootikumide tarbimine on rahvatervise või karistusõiguslik probleem
14. Argumendid narkootikumide keelu alla hoidmiseks
15. Argumendid legaliseerimiseks
16. Mitu korda on artiklit jagatud sotsiaalmeedias
17. Geograafiline Eesti/muud maad

Kuu - Arvestades kokku erinevate meediaväljaannete artiklid kuude kaupa saan teada, millal ja kas narkoteemaliste artiklite arve kasvab. Nii on võimalik tuvastada nn uudislaineid.

Rubriik - Paiknemine mingis kindlas rubriigis nt: juhtkiri, arvamusartikkel, krimiuudis, intervjuu – annab võimaluse vaadata, kuhu paigutub narkoteemaline artikkel.

Autori roll/ sõnasaaja - Väga oluline on teada, kelle vaatenurgast meedia tavaliselt narkoteemalisi uudiseid esitab. Kokkuvõttes saab nii teada, millised asutused, isikud, või uudisteagentuurid kujundavad enim 2018. aasta narkoteemalisi artikleid. Kas nendeks on ennetus ja raviasutused või õppe- ja teadusasutused või hoopis anonüümsed allikad või inimeste isiklikud kogemused ja materjalid. Eelkõige on allikate analüüs toeks eelmisele –teemade- kategooriale.

Artikli teema - Teema on raamide tuvastamisel üks kõige olulisem indikaator. Jagasin teemade ringi kokku 31 võimalikuks alamkategooriaks ja 4 alamkategooriat veel lisaks alam-alamkategooriateks. Püüdes nii katta võimalikul laialt ettetulevate teemade ringi. Eeldatavasti räägitakse paljudes artiklites väga erinevates raamides. Üks kõige tugevamalt esindatud raamistus on narkokuritegevus, mis omakorda jaguneb paljudeks võimalikeks alamteemadeks. Kas tegemist on diilerite, vahendajate, narkomuulade, narkomaanide kinnipidamise või jälitamisega või kohtu-uudistega ja kas need kinnipeetavad võivad olla ohuks korralike inimeste heaolule. Kindlasti erinevate narkootikumide puhul tulevad tugevasti esile õnnetused, enesetapud ja üledoosid. Teiste narkootikumide nt kanep puhul on võimalikuks teemaks hoopis legaliseerimine, meditsiiniline aspekt ehk valuravi, inimõigused. Samuti majanduslik aspekt ja üldisemalt esile tulev diskussioon – maailmas muutuva narkopoliitika taustal. Kindlasti on

tekkimas tendents ja teadmine, et karistamine ei lahenda probleemi. Narkootikumide tarbijate erinev profiil lapssõltlased, noored tarbijad, sugude erinevus rahvuste või usu aspekt. Samuti kas narkootikumitarbimine on paratamatus või narkootikumide tarbimine on meelelahutuslik tegevus. Kindlasti on olulised teemad ennetus ja ravi - teaduslik lähenemine ja narkootikumide mõju uurimine.

Allikas - Selle all mõtlen, kust tuleb info millele artikli autor tugineb. Kas peale korrakaitseasutuste ja kohtuinstiitsioonide on veel infoallikaid, kust ajakirjanik infot leiab. Kas peale õiguskaitseasutuste antakse sõna ka vastava ala teadlastele, ühiskonnategelastele ja kodanikuaktivistidele. Oluline on konstruktsiooni tuvastamisel teada saada, kas sõna saab ka näiteks sõltlane ja meelelahutuse eesmärgil narkotarbija.

Narkootiline aine - On oluline teada, millisest ainest kirjutatakse rohkem, millest vähem. Erinevad ained seostatakse erinevate teemadega – nt fentanüüli peetakse lootusetute sõltlaste narkootikumiks ja seotakse kõige rohkem üledooside ja kuritegeliku käitumisega ning ohuga korralikele inimestele. Kanepi kujund on ajas muutunud ja sellel nähakse rohkem valuvaigistavat ja alternatiivravi kuvandit ning loomulikult ka meelelahutuslikku tarbimist. Kanepist on alguse saanud ka diskussioonid legaliseerimisest. Ecstasy ja kokaiin on omakorda peonarkootikumidena tuntud. GHB lasub jällegi peamiselt negatiivne kuvand kui vägistamisdroogil.

Autori või kõneisiku suhtumine tarvitajasse või tarvitamisse - Teades, et meedia mõjutab oluliselt lugejaid – peab olema võimalik aru saada, kuidas artiklite autorid suhtuvad narkotarbimisse. Kas nad on neutraalsed või hoopis tolerantsed/positiivsed või otsesõnu halvustavad.

Suhtumine narkootikumide võimalikku seadustamisse - Selle all mõtlen eelõige suhtumist kanepitoodete legaliseerimisse.

Kas artikkel toetab narkopoliitilist diskussiooni - Selle alapunkti abil on võimalik täpsemalt määrata, kas üldisemalt lihtsalt räägitakse narkootikumide tarbimisest ja kuritegevusest või

näiteks soovitakse püstitada mõnda narkotemaatilist mõtlemapanevat probleemi ja pakkuda sellele lahendusi.

Kas narkootikumide tarbimine on rahvatervise või karistusõiguslik probleem - Kuidas on artikkel sõnastatud, kas narkootikumide tarbimine on eelkõige rahvatervise probleem või peaks seda lahendama karistusõiguslike meetoditega.

Argumendid narkootikumide keelu alla hoidmiseks - Eelkõige kanepi seadustamist puudutav kategooria, mis aitab tuvastada, millised on esinevates artiklites peamised argumendid kanepi keelul all hoidmiseks.

Argumendid legaliseerimiseks - Siin pean silmas kanepitoodete legaliseerimisega seotut. Mis on legaliseerimise pooldajate peamised argumendid?

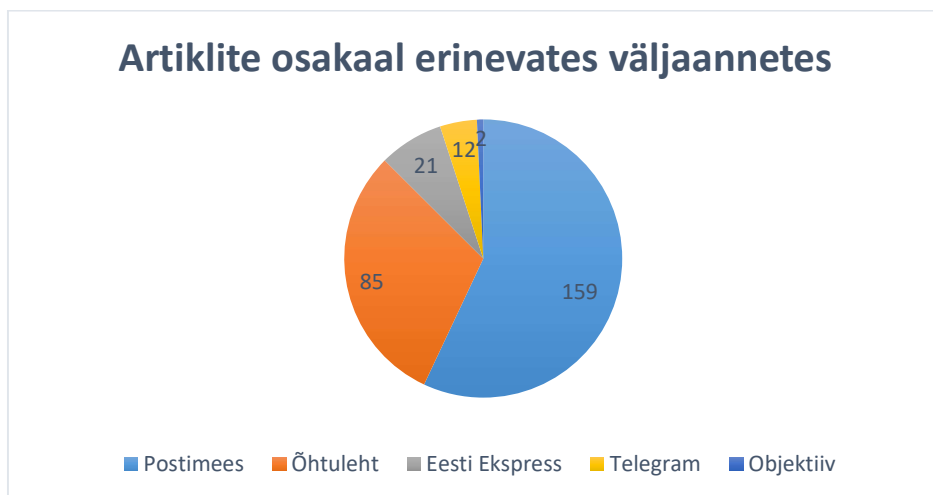
Mitu korda on artiklit jagatud sotsiaalmeedias - Millised artiklid on pälvinud laiema tähelepanu, kui palju on neid erinevatel platvormidel jagatud ja kui palju on need kommentaare saanud.

Geograafiline Eesti/muud maad - Vajalik kategooria, et saaks keskenduda süvitsi just Eestist kirjutavatele artiklitele.

3. TULEMUSED

3.1 Üldised tulemused

2018 aastal leidis ajalehtedes ja alternatiivväljaannetes kokku pea 300 artiklit. Analüüsisin Postimehe, Õhtulehe ja Eesti Ekspressi võrguväljaandeid ja alternatiivväljaannetest Telegram ja Objektiiv. Kõige suurema osa artiklitest andis Postimehe veebiportaal, kus on paljude erinevate kategooriate all esindatud rohkelt narkoteemalisi artikleid. Õhtulehes esinev narkoteemaliste artiklite arv oli väiksem. Eesti Ekspress nädalalehena oli esindatud veel vähemate artiklitega. Samuti leidis vähem artikleid alternatiivmeedia väljaannetes Telegram ja Objektiiv. Täpsem artiklite osakaal on näha järgnevalt.



Joonis nr 1

Narkoteemaliste artiklite jagamine sotsiaalmeedias. Facebooki keskkonda jagatud artiklid (üle 1000 jagamise). Kõige suurema tähelepanu osaliseks said järgmised artiklid:

1. Telegram: 13.09.2018, Mõttekoht: kui meedia räägiks alkoholist samal viisil nagu narkootikumidest, 4211 jagamist;
2. Telegram: 20.04.2018, Ajatu: Endine kanepivastane dr Gupta: miks ma muutsin kanepi osas meelt, 2912 jagamist;

3. Eesti Ekspress: 11.04.2018, Narkomaan Sergei: „Milleks töötada, kui teenin 3000 eurot nädalas?“ 2014 jagamist;
4. Telegram: 10.01.2018, Kiri kanepiravi ignoreerivatele arstidele: ärge käskige mul kodumaad hüljata, 1811 jagamist;
5. Postimees: 30 juuni, Ei mingit kahtlust enam – marihuaana tuleb! Eestisse ehk siiski tasa ja targu, 1197 jagamist.

Nagu ülaltoodust näha kõneleb suurem osa jagatud artiklitest kanepitoodetest. Samuti paistab silma, et Telegrami keskkonnast pärit artikleid on sattunud enimjagatute hulka tervelt 3, kuigi Telegrami üldine osakaal valimist on vaid 4%.

Kõige rohkem kommentaare (üle 100 kommentaari):

1. Eesti Ekspress 23 mai, VIIMANE NAUDING: LSD-marki lakkunud noormees kaotas elu, 112 kommentaari;
2. Eesti Ekspress 5.09.2018 USA salaagendid nabisid kinni Eesti sportlaste narkomaffia, 155 kommentaari;
3. Eesti Ekspress 3.09.2018, kapteni katamaraanilt leiti 110 miljoni euro väärtuses kokaiini, 182 kommentaari.

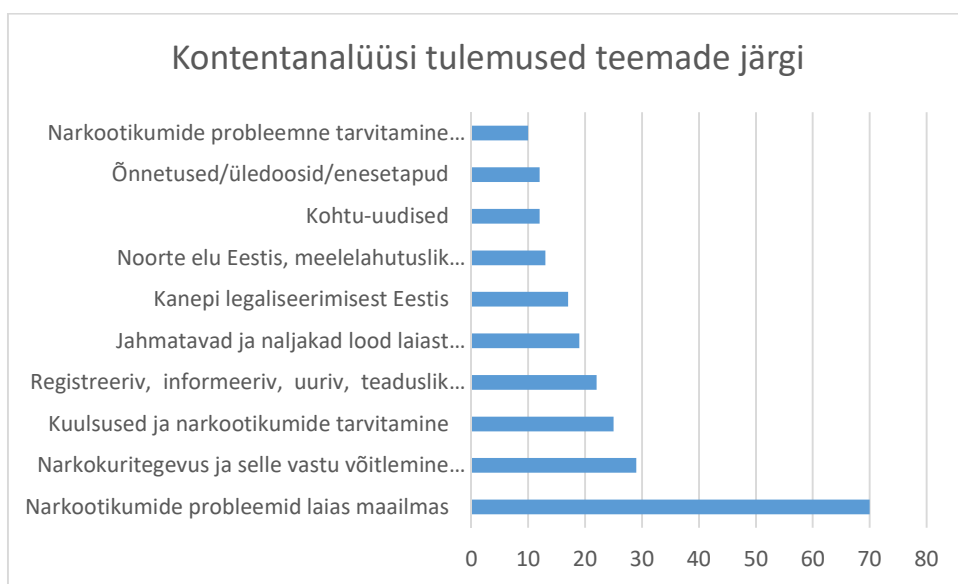
Kui jagamistel olid populaarsed kanepiteemalised artiklid, siis kommenteeriti enim kuritegevusega seotud teemadel.

Alternatiivmeedia artikleid oli valimis kokku 5% (Telegram, Objektiiv). Leidsin, et peamiselt kirjutab alternatiivmeedia kanepitoodetest positiivsetes toonides. Enamus alternatiivmeedia artikleid leidsin Telegramist (12), mille eesmärgiks ongi erinevaid alternatiivmeditsiini ravimeetodeid toetada – seega sobivad kanepiteemad nende valikusse hästi. Kui peavoolumeedia puhul on näha autorite ja arvamuste paljusust, siis alternatiivmeedias nt Telegramis on paljude kanepiteemaliste positiivsete artiklite taga „MTÜ Ravikanep“ või Kalvet. M – kes on selle MTÜ’ga seotud.

3.1.1 Üldine teemade analüüs

Kümme teemat moodustasid kogu artiklite arvust ligikaudu 76% (tulemused LISA 2). Kõige rohkem kirjutasid ajakirjanikud teemal „Narkootikumide probleemid laias maailmas“ (70 artiklit). See teema jagunes omakorda kolmeks:

1. Narkokuritegevus ja selle vastu võitlemine 44 artiklit
2. Narkoolukord erinevates maades suundumused, piirkondlikud eripärad 12 artiklit
3. Narkopoliitiline - õigusteoreetiline nt legaliseerimine 14 artiklit



Joonis 2

Narkokuritegevuse teemas domineerisid võtmesõnad: saadi kätte, tabati, hävitati, vahistati, konfiskeeriti, kahtlustati, avastati, jäid vahele. Tüüpiline artikkel: Postimees 09.2018, „Bulgaaria toll konfiskeeris hiigelsuure koguse heroini“ või Postimees 10.2018, „Helsingi lennujaamas tabati psühhotropsete tablettide smugeldaja.“

Piirkondlikud eripärad olid võtmesõnadeks: kanep, tarvitajad. Tüüpiline artikkel: Postimees 01.2018, Las Vegases saab osta poest kanepit legaalselt. Oli ka hoiatavaid artikleid nt: Postimees 01.2018 Kuigi Californias on kanepi legalne, võivad suitsetavad turistid eluaegse Ameerikasse sisenemise keelu saada.

Õigusteoreetiline nt legaliseerimine – kõik 14 artiklit rääkisid kanepi legaliseerimise teemadel välismaa kontekstis. Nt Õhtuleht 10.2018, Kanada müüb nüüd kanepit igaühe vabaks lõbuks.

Narkokuritegevus ja selle vastu võitlemine Eestis - 29 artiklit. Eestis oli 2018 aasta politseil toimekas aasta ja paljud artiklid kirjeldavad peamiselt kurjategijate tabamisest, vahistamisest, kinni nabimisest ja paljastamisest.

Kuulsuste narkootikumide tarbimine on ikka olnud meedia fookuses ja uudisväärsena. Seda kinnitab teemade kategoorias 25 artiklit. Tüüpiline on mõne kuulsuse „ülestunnistus“, et ta tarbis kanepit nt Õhtuleht 06.2018, „Gwyneth Paltrow tunnistas, et kõhvib kanepit“.

Registreeriv, uuriv teaduslik – See teema hõlmab endas paljusid alamteemasid. Üldiselt paistavad silma teaduslikud käsitlused. Postimees märts 2018, „Uuring: LSD aitab ajus «harmoonilist» korda luua (LSD*)“ või Postimees 12.2018, Tartu Ülikooli teadlased asuvad uurima, kuidas kanep noore inimese aju mõjutab „Kolm aastat tagasi avaldas ÜRO uimastite ja kuritegevuse büroo (UNODC) «Maailma Uimastite Raporti», millest selgub, et maailmas kasutab kanepit mittemeditsiinilistel eesmärkidel 181,8 miljonit 15–64-aastast inimest, kirjutab ERR Novaator.“

Jahmatavad ja naljakad lood laiast maailmast – nagu teema ise ütleb on tegemist tavalisest erinevate uudistega. Siin kategoorias on nii lõbusaid kui traagilisi artikleid: Õhtuleht 02.2018 „Kanepisuitsetaja leidis mahajäetud majast tiigri“. Traagiline Postimees 08.2018 „Ema süüdistatakse mõrvas - imiku tapsid narkootikumid rinnapiimas“.

Kanepi legaliseerimise teemadel Eestis leidis 17 artiklit – seda teemat lahkan hiljem põhjalikumalt. Noorte elu Eestis, meelelahutuslik narkotarbimine – siin tuleb esile Weekend festival ja üldisemalt noorte narkotarbimise harjumused: kui lihtne on neid hankida ja miks neid eelistada alkoholile (odavamad). Leitakse ka, et „Narkoprobleemi lahendus ei peitu noorte häbiposti panekus, vaid ühiskonnaliikmete tõhusas koostöös, leiab Dan Tõnus.“ (Eesti Ekspress 03.2018, Seened, Ecstasy ja LSD: päästke noored hinged!)

Kohtu-uudised räägivad peamiselt kellelegi karistuse määramisest või õiguslikest probleemidest. Kõige tavalisem uudis on kohtute pressiteadete vahendamine. Õnnetused/üledoosid/enesetapud – selle teema puhul on peamiselt tegemist üledooside statistika kirjeldamisega. On ka traagilisi juhtumeid Eestist „Reporter: Fentanüül võttis 13-aastase tüdruku elu“, Postimees 07.2018.

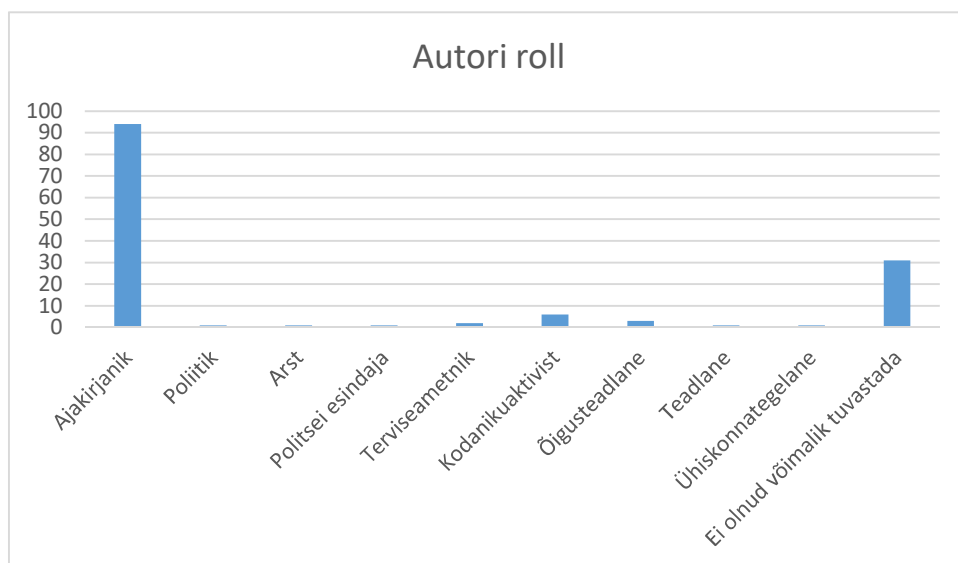
Narkootikumide probleemne tarvitamine – Siin kategoorias on hoiatavad artikleid, mis hoiatavad raske uue narkootikumi ohtlikkusest. Õhtuleht 12.2018 TÄNA „RADARIS“: diiler ja sõltlane räägivad Eestis surmalaine tekitanud rekordkangest narkootikumist.“ Samuti räägib narkodiiler, kes omab narkomaailma telgitagustest head ülevaadet: „Narkodiileri üleskutse: ei tasu neid aineid proovida, Postimees 12.2018“

Kuna oma töös plaanin keskenduda eelkõige sellele, mida räägitakse Eestis narkootikumide kohta ja milline on üldisem Eesti narkopoliitiline diskursus, siis jagasin leitud artiklid kahte kategooriasse Eesti kohta käivad artiklid ja välismaal toimuvat narkoteemat kajastavad artiklid. Eestit kajastavate artiklite koguarvavuks 2018. aastal sain 141 ja välismaa kohta käivaid artikleid 137. Edaspidises analüüsis kasutan Eesti kohta käivaid artikleid.

3.1.2 Artiklite autorid ja sõnasaajad

Oodatult olid 2018 Eestist kõnelevate narkoteemaliste artiklite autoriks enamjaolt ajakirjanikud: 91. Teine suur grupp narkoteemalisi artikleid 31. puhul ei olnud võimalik autorit tuvastada - Nt artikkel: „USA salaagendid nabisid kinni Eesti sportlaste narkomaffia“ artikli autoriks on märgitud: Eesti Ekspressi krimitoimkond. Kodanikuaktivistid said sõna 6 korral nendest 4 korral räägiti kanepitoodetest. Ülejäänud autorigrupidel oli väga vähene roll. Suurema arvu artiklitega narkoteemadel paistsid silma Postimehe ajakirjanik Karel Reisenbuk (8 artiklit) ja Õhtulehe ajakirjanik Silja Ratt (7 artiklit) Kahe peale oli nende narkoartiklite osakaal 2018 aasta Eesti valimist ligi 11%. Karel Reisenbuk kirjutas palju fentanüülist 5 artiklit samuti fentanüülist põhjustatud üledoosidest. Tema sulest oli ka üks reportaaž: "Reportaaž: plastämbriga «seenel» ehk kevadine süstlakorilus Tallinna moodi" Postimees Aprill 2018. Silja Ratt kirjutas nii kanepist kui ka fentanüülist samuti politseiuudistest ja ennetusest. Kui vaadata

ülejäanud artikleid ja autoreid, siis hakkab silma teatud spetsialiseerumine nt politsei ja kohtuudistele või ministeeriumide plaanide selgitamisele. Kodanikuaktivistidena said sõna nt Elvar L, Kalvet. M ja terviseametnikest Streiman, K.



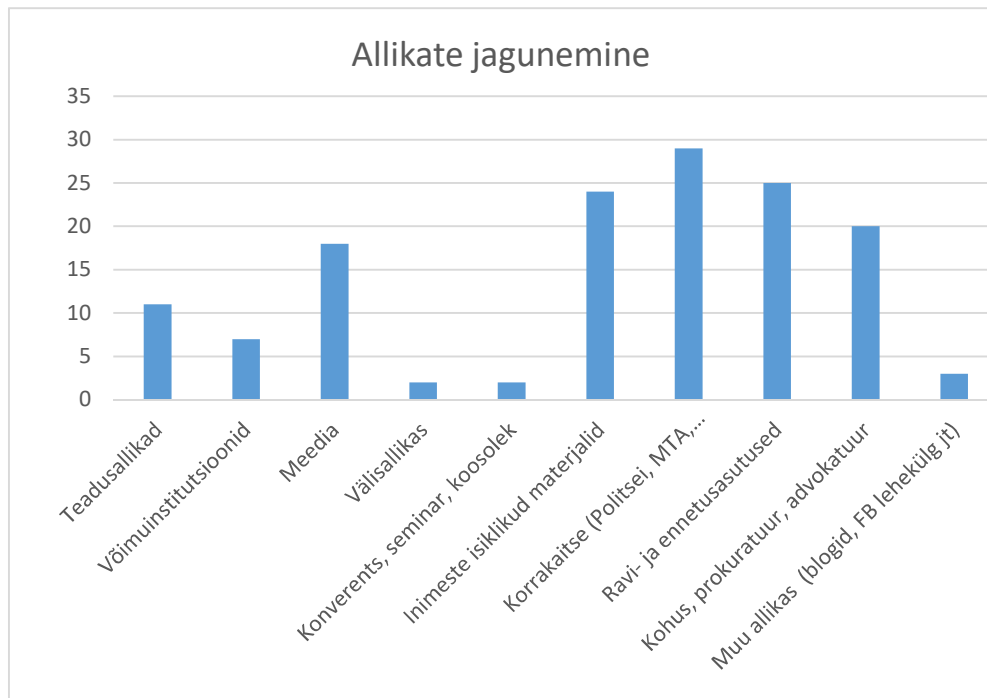
Joonis 3

Huvitavam pilt avaneb, kui vaadata, millistele allikatele ajakirjanikud toetuvad. Allikatele toetumine on jaotunud ühtlasemalt. Kõige rohkem toetuti korrakaitse allikatele: politsei, MTA, piirivalve ja vanglad 29tk – enamusest artiklitest 16tk oli teemal: „Narkokuritegevus ja selle vastu võitlemine Eestis“. Silma paistab ravi- rehabilitatsiooni ja ennetusasutuste allikaks olemine 25 korral. Palju artikleid ongi teavitava infoga, mis räägivad lahti uusi programme ja annavad uut infot nii narkootikumitarbijatele kui ka ühiskonnale nt „Miks hirmutamine lapsi uimastitest eemale ei peleta?“. Näiteks on üldlevinud arvamus, et laste hirmutamine ja šokeerimine on tõhusad meetodid, mille tulemusel nad võtavad vähem riske ja hoolivad rohkem oma turvalisusest. Uuringute tulemusel pole aga sellistel tegevustel mõju.⁷⁹ Veel teavitatakse üldsust erinevatest ennetusvahenditest ja programmidest, nt „Sütik“ ja „Valik“ samuti ka erinevatest teenustest, mida riik narkomaanidele pakkuma hakkab: „Narkomaanide jaoks pannakse sõitma eribussid“ 31.10.18 Postimees. Kohus, Prokuratuur, Advokatuur olid allikateks 20. korral – peamiseks teemaks süüdistuse esitamine, süüdi mõistmine nt „Orissaare

⁷⁹ Streiman, K Miks hirmutamine lapsi uimastitest eemale ei peleta? Arvutivõrgus: https://tervis.postimees.ee/4479039/miks-hirmutamine-lapsi-uimastitest-eemale-ei-peleta?_ga=2.65486062.1138035274.1548673245-559569790.1491292658

festivalil uimastitega vahele jäänud mees sai karistuse“ 30.01.18 Postimees. Päris palju kasutati allikana ka inimeste isiklikke materjale, andmeid, eksperimenti – 24 korral.

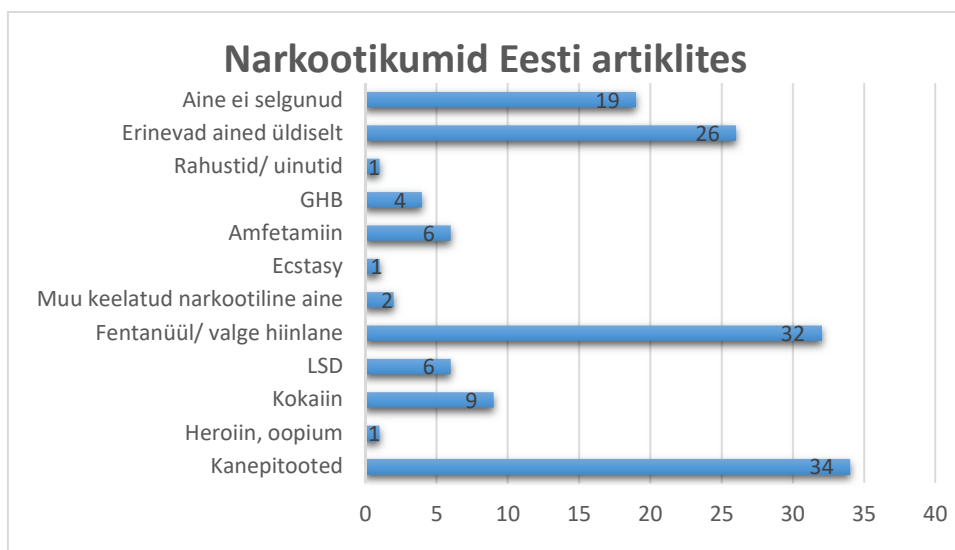
Teadusallikatele toetuti 11 korral enamjaolt oli viidatud mõnele uurimisele ja sellest kokkuvõtte tehtud näiteks „Tartu Ülikooli teadlased asuvad uurima, kuidas kanep noore inimese aju mõjutab“ 04.12.18 Postimees.



Joonis 4

3.2 Narkootikumide kajastamine Eestist rääkivates narkoartiklites

Eesti narkoteemalistes artiklites enim leidsid kajastamist kanepitooted 32 artiklit, kuid kaugemale maha ei jäänud ka fentanüülist kirjutamine. Päris paljudest artiklitest ei selgunudki täpselt, millisest ainest juttu on. Näiteks artikkel pealkirjaga „Lasnamäel avatakse moodulhoones süstlavahetuspunkt“ 01.02.18 Postimees, kirjutab üldiselt ennetamisest ja süstlavahetamisest, kuid konkreetseid narkootikume ei nimetata: „Rahvusvahelised uuringud toovad välja (99 linnas tehtud analüüs), et linnades, kus pakutakse süstlavahetusteenuseid, väheneb HIVi nakatumine 19 protsendi võrra aastas. Samas linnades, kus teenust ei ole, tõuseb see kaheksa protsenti aastas.“



Joonis 5

3.2.1 Kanepitooted

Kanepitooted on kõige rohkem kajastust leidnud narkoteemalistes artiklites Eestis 2018 aastal, kokku 34 artiklit. Paljudes nendes artiklites räägitakse kanepitootete legaliseerimisest (täpsem analüüs punktis (3.4.1), alternatiivravist, majanduslikust kasust ja liigsest seaduse karmusest. Huvitava faktina tasub mainida, et kõiki kanepitootetest kõnelevaid artikleid ei olnud võimalik leida otsinguga narko*, uimast*, sõltlane* (narkomaan, narkootikum, sõltlane, uimasti jne) - reeglina, leiab sellise otsinguga üles peaaegu kõik ülejäänud narkootikumidest kõnelevad artiklid, tervelt 10 juhul aga jäid kanepitootetest kõnelevad artiklid valikust välja (siin valikus olid nii Eesti kui ka välismaast kõnelevad artiklid). See tähendab, et nendes artiklites ei kõnelda kanepitootetest kui narkootikumidest ja uimastitest ning kanepitarvitajatest kui sõltlastest ja narkomaanidest. Selline otsingu lahknevus oli jälgitav siiski ainult Postimehes, sest nt Õhtulehes ei olnud võimalik sooritada üldist otsingud, kus tärn asendab erinevad sõnalõpud. Sarnasel kanepitootetega jäid ülaltoodud otsinguga tabamata ka 2 LSD kirjutavad artiklit.

Eesti ajakirjandus kirjutab kanepist 2018. aastal Eesti uudisena mitmekesiselt. Kirjutatakse legaliseerimisest: 17 artiklit; kuritegevusest, kohtu-uudistest - 6 artiklit; noorte meelelahutuslik narkotarbimine 3 artiklit; narkootikumide kasutamine ravimina - 2 artiklit; Registreeriv, informeeriv, uuriv, teaduslik aspekt - 2 artiklit. Samuti on veel teemadeks: ennetus; meedia ja auditooriumi mõjutamine ja narkootikumide probleemne tarvitamine – kõikidel viimati mainitud teemadel - 1 artikkel.

3.2.2 Fentanüül/ valge hiinlane

32 artiklit kirjutab fentanüülist/ valgest hiinlasest. Fentanüüli kujutatakse Eestit rääkivates artiklites probleemina. Elkind, F töö, mis käsitles aastaid 2014-2015 ja Paimre, M töö mis käsitles aastaid 1993-2009 leidsid, et fentanüüli eriti ei kajastatud, siis 2018. aastal on märgata fentanüüli kajastuse järsku tõusu. Fentanüüli- artiklites räägitakse: kuritegevusest, sõltlastest, narkomaanidest, üledoosidest, õnnetustest, aga ka sellest, et karistamine ei lahenda probleemi. On näha ka ravi ja ennetusatuste tegevust kajastavaid artikleid. Kuritegevuse vaatenurga all räägitakse peamiselt suurte kogustega vahelejäänud fentanüülikaubitsejate kinnipidamisest ja

nendele karistuse mõistmisest. 2018 aasta on fentanüüli vastases võitluses politseil õnnestunud ja konfiskeeritud kogused suured – räägitakse isegi fentanüüli turu august ja selle ohtlikkusest. Mitu artiklit hoiatab alternatiivide eest, mis narkoturul fentanüüli asendama kipuvad ja nendega kaasnevatest ohtlikest trendidest. Läbi sõltlase vaatenurga räägitaksegi narkootikumist karfentanüül, mis on tekitanud suure üledooside laine. Lõpetuseks leitakse, et fentanüül on turule tagasi jõudnud ja tekitanud uue üledooside laine: „Fentanüül on turul tagasi, üledooside arv jätkuvalt kasvab“ 04.19.2018 Postimees. Fentanüüli seostatakse veel üledooside ja õnnetustega – mitmest ajalehest jookseb läbi 13. aastase tüdruku surm fentanüüli üledoosi. Veel avaldatakse statistikat palju inimesi on kaotatud fentanüülile: „GRAAFIK | Fentanüül röövis 13 kuuga 92 inimest“ 04.06.2018 Õhtuleht. Sõna võtavad TAI töötajad: „Ka üks kaotatud elu on liiga palju, igaüks neist on kellegi lähedane, laps, sõber või vanem,» ütles TAI narkomaania ja nakkushaiguste ennetamise keskuse juhataja Aljona Kurbatova. «Õnneks hakkab Eesti ühiskond mõistma, et narkomaania on haigus ning narkootikumidest sõltuvuses olevaid inimesi tuleb ja ka saab aidata. Naloksooniprogramm on üks osa riigi pakutavast abist.“⁸⁰

Peamised teemad on: kuritegevus - 14 artiklit, narkootikumide probleemne tarvitamine Eestis - 6 artiklit, õnnetused-üledoosid-enesetapud - 5 artiklit, ennetus ja ravi - 2 artiklit, karistamine ei lahenda probleemi - 2 artiklit ning lisaks veel kolme kategooriat, millest igaühes - 1 artikkel: Registreeriv, informeeriv, uuriv, teaduslik aspekt, narkomaania teadvustamine; Narkootikumid Eesti ühiskonna probleemina, tegevusele ärgitamine; Noorte elu Eestis, meelelahutuslik narkotarbimine.

Kommenteeritakse ja jagatakse fentanüüliga seotud artikleid vähem, kui näiteks kanepiga seotud artikleid. Kokku leiab tähelepanu 14 artiklit 32. Kõige rohkem kommentaare ja jagamisi sai artikkel, milles räägib narkosõltlane: „Narkomaan Sergei: „Milleks töötada, kui teenin 3000 eurot nädalas?“ 04.10.18 Eesti Ekspress. Seda artikkel jagati Facebooki keskkonnas 2014 korda ja kommenteeriti 41 korda. Kommentaarid olid näiteks üsna tüüpiliselt sellised: „Medulla 2018-04-11 18:32:53: Aga tuletan meelde, et Eesti korralik maksumaksja maksab kinni selliste vennikeste meditsiinikulud ja muud hüved. Samas korralike lapsevanemate ja pahatihti ka laste (Annabel) raviks raha ei jätku. Selline hooliv demokraatia meil. Mina pakun küll välja, et mulle

⁸⁰ Streiman, K Miks hirmutamine lapsi uimastitest eemale ei peleta? Arvutivõrgus: https://tervis.postimees.ee/4479039/miks-hirmutamine-lapsi-uimastitest-eemale-ei-peleta?_ga=2.65486062.1138035274.1548673245-559569790.1491292658

meeldib Kaja idee, Eesti kodanikule riiklik garanteeritud med. abi, sõltumata haigekassa kaardist. Ja maksud tasub ettevõtlus üldsummana kogu palgafondist.“

Veel kommenteeriti eeltoodud artiklit nii: „did_231116 2018-04-11 15:19:30 Ega ta üle 30-nda eluaasta elagi, selleks ajaks on kõik klaar, see tõbi ravitav pole, rääkigu igasugused tarkpead tahes mida.“

Veel kõitsid suuremat lugejate tähelepanu sellised artiklid: USA salaagendid nabisid kinni Eesti sportlaste narkomaffia; 115 jagamist Facebookis ja 151 kommentaari, 25.09.18 Eesti Ekspress; Kuue kuu jooksul on narkootikumide üledoosi surnud 20 inimest, 31.08.18 Postimees; Fentanüül on turul tagasi, üledooside arv jätkuvalt kasvab, 19.04.18 Postimees.

3.3 Narkoteemade raamistus

Otsides tekstidest varem teadaolevaid raame, mida Paimre, M. kasutas oma 2013.a. kaitstud doktoritöös tuvastasin neist 5 olemasolu ka 2018. a. kajastuses (Lisa 3).⁸¹ Õiguskaitseline raamistus, legaliseerimine, ennetus ja ravi, hedonistlik narkotarbimine, narkomaanid kui oht. Allpool on lahti kirjutatud, millised teemad on milliste raamide all, millised teemad raamis domineerisid. Mis artiklid paistsid silma tüüpilistena ja mida pidasid jagajad/ kommenteerijad tähtsaks.

3.3.1 Õiguskaitseline raamistus 2018. aastal Eesti meedias

Selle raamistuse alla paigutasid järgmised teemad (Vt LISA 3): Analüüsivam ettevaatlikum lähenemine narkokuritegevusele Eestis ja jõustruktuuride vastutegevusele, Kohtu-uudised, Eesti narkokullerid, Narkokuritegevus ja selle vastane võitlemine Eestis. Kokku oli eelmainitud teemadel 43 artiklit, mis moodustas kõikidest 2018. aasta analüüsitud Eesti narkoteemalistest artiklitest 30,5%. Artiklite jagunemine teemade vahel:

⁸¹ Op. Cit Paimre. M 2013

- Narkokuritegevus ja selle vastu võitlemine Eestis (27 artiklit),
- Kohtu uudised (12),
- Eesti narkokullerid (2),
- Analüüsiv ja kriitiline lähenemine narkokuritegevusele Eestis ja jõustruktuuride vastutegevusele 2 artiklit (2)

Kuritegevus on uudisväärne teema ning alati ajakirjanduse fookuses. Puhtalt narkokuritegevusest Eestis ja selle vastu võitlemisest rääkis 27 artiklit. Suureks teemaks, mis leidis mitmes uuritud väljaandes kajastamist oli: „Spioonifilmilikke peidikuid kasutanud narkoärivad jäid vahele“ 29.10.18 Postimees. Enamus artiklitest kirjeldabki politsei töövõtte erinevatel rinnetel. Peamisteks võtmefraasideks on: peeti kinni, tabati, jäid vahele, võeti ära, konfiskeeriti, paljastati, nabiti kinni, kontrolliti. Tüüpiline Postimehes avaldatud artikkel selles kategoorias on:

„Põhja prefektuuri kriminaalbüroo narko- ja organiseeritud kuritegude talituse politseinikud pidasid selle aasta veebruarist maini kinni kuus inimest, keda kahtlustatakse suures koguses amfetamiini tootmises ning levitamises Ida-Virumaal ja Harjumaal. Läbiotsimistel leiti üle 139 kilo amfetamiini sisaldanud vedelikku, mis on üks suurimaid ära võetud koguseid Eesti narkoturul, teatasid PPA ja prokuratuur.“⁸²

Väga suur osakaal narkoartiklitest seondub fentanüüluga 9, veel on 9 artiklit kategooriast „erinevad ained“ – selles kategoorias on tavaliselt narkokurjategijate kinnipidamine: „Tänavatelt võeti ära kanepit, hašišit, kokaiini ja fentanüüli, lisaks 5500 eurot kuritegelikul teel saadud raha.“⁸³ Kokaiinist kirjutati 3 korral ja kanepitoodetest, millest on muidu 2018. aasta narkotemaatilistest artiklitest enim juttu on kuritegevusega kontekstis räägitud ainult 1 artiklis. Kuigi eelmainitud kategoorias, erinevad ained, leiavad kanepitooted veel äramärkimist.

⁸² Punamäe, S. Postimees 05.07.18 Eestis peeti kinni üle 30 korra narkootikume postipakiga tellinud mees <https://www.postimees.ee/4535615/eestis-peeti-kinni-ule-30-korra-narkootikume-postipakiga-tellinud-mees>

⁸³ Antson, A. Postimees 17.12.18 Virumaa narkoreidis tabati 12 tänavadiilerit, nendest kaks alaealist <https://www.postimees.ee/6479484/virumaa-narkoreidis-tabati-12-tanavadiilerit-nendest-kaks-alaealist>

Üldisest trendist erinevad artiklid, mis tasuvad äramärkimist. Postipakkidega narkootikumide tellimine, millest on kirjutatud kuritegevuse kategooria all 3 korda „Reporter: Eestlased tellivad postiga isegi kokaiini, amfetamiini ja LSD-d“. Samuti vääri ära märkimist krüptoraha kohta käiv artikkel, mis räägib politsei poolt kuriteo matkimise käigus kasutatud krüptoraha: „Üllatus suures narkoloos: kuhu kadus krüptoraha, mille eest politsei ostis üle 1,5 kilo fentanüüli?“ 23.01.18 Eesti Ekspress. Lisaks on jõudnud 2018. aasta narkoteemalistesse krimiuudistesse Sass Henno poolt Facebooki kirjutatud üleskutse: "Ma ütlen selle välja. Korgijoogivägistajatega tuleb lõpp teha. Palun leiame nad üles. Tunnistame nende vastu. Teeme nad avalikuks." 27.08.18 Õhtuleht. Teema on üles võetud politsei poolt: „ASJAD SAID LIIKUMA! Politsei kontrollib isikute andmeid, kes on Sass Henno sõnul naisi korgijoogiga mürgitanud“ 21.09.18 Õhtuleht.

Kohtu uudiseid kajastati 12 artiklis ja nagu teema pealkiri ütleb pärineb info kohtuinstantsidest ja peamisteks võtmesõnadeks on: sai karistuse, pandi pokri, läksid kohtu ette, said kohtus lõplikult lüüa. Artiklid rääkisid enamjaolt narkokurjategijate karistamisest nt: „Nikolai Tarankovi tapja sai fentanüüli valmistamise eest karistada“ 11.01.18 Postimees. „Narva narkobande pandi pokri“ 12.02.18 Postimees. Üldisest erinev oli nt „Süstlavahetuspunkti vastased said kohtus lõplikult lüüa“ 07.05.18 Postimees.

Jagamine ja kommentaarid

Teemaga „Narkokuritegevus ja selle vastane võitlus Eestis“ seotud narkolood ei ole lugejate poolt laialdaselt jagatud või kommenteeritud. 27 Artiklist 12 vastu huvi puudub. Eriti paistab silma, et lugejaid ei huvita Politsei suured töövõidud nii näiteks on järgmised artiklid jäetud jagamata ja kommentaarideta: „VIDEO | „Pealtnägija“: keskkriminaalpolitsei uurijad paljastasid iseseisvusaja kõige ohtlikuma narkogrupeeringu“ 31.01.18 Postimees; „FOTOD JA VIDEO | Politsei tabas viimaste aastate suurima amfetamiinikoguse tootjad“ 16.05.18 Õhtuleht; „Ida prefektuur konfiskeeris Kohtla-Järvel suurima koguse fentanüüli“ 27.09.18 Postimees.

Kõige rohkem jagati Facebookis (251 korda) kuritegevuse kategooria all artiklit: „Video: Harjumaa narkoturu üks peamisi niiditõmbajaid peeti kinni, konfiskeeriti ligi 30 kilogrammi marihuaanat“ 14.11.18 Postimees. Kõige rohkem kommenteeriti artiklit (41 korda)

„Kokaiiniäri kohtualused: politsei piinas ja ähvardas meid!“ 28.11.18 Eesti Ekspress. Peamiselt olid kommentaarid kohtualuste vastu meelestatud ja tüüpiliselt olid esinevad kommentaarid isegi sellised:

„Peabki.....2018-12-03 07:00:09

....sellist ühiskonda laastavat kõntsa piinama ja ähvardama. Keegi ei käskinud neil kokaärikateks hakata. Söögu seda suppi mida nad ise endale keetnud on , neid valikuid tehes.“

Veel jagati rohkem järgmiseid artikleid:

„Viru vanglasse smugeldati postkaardiga suures koguses fentanüüli“ 11.08.18 Postimees, 49 jagamist; „Eestis peeti kinni üle 30 korra narkootikume postipakiga tellinud mees“ 05.07.18 Postimees, 38 jagamist; „Tabletisõltlasest arst elas aastaid ohtlikku elu“14.11.18 Eesti Ekspress, 32 jagamist

Kohtu uudiste 12 artiklist huvitasid lugejaid enim, mitte-tüüpilised selle kategooria lood:

„Kirjaoskamatu aafriklane teeb suure narkoäri uurijatele peavalu“ 08.02.18 Eesti Ekspress; „FOTOD ja VIDEO | Viljandis BMW-ga majja sisse sõitnud naine oli tarvitanud amfetamiini, LSD-d ja kanepit“ 06.02.18 Õhtuleht; „FOTO | 20aastane noormees kasvatas magamistoa kapis kanepit“ 30.10.18 Õhtuleht.

3.3.2 Kanepi legaliseerimine raamistus Eestis

Artiklite hulgast leiab nii kanepitoodete legaliseerimise poolt ja vastu argumente samuti võrdlusi teiste maade narkopoliitikatega ning teaduslike uuringute ning faktide tutvustamist. Raamide moodustumine (LISA 3). Käesolev kategooria alla läks kokku 17 artiklit, mis moodustas kõikidest artiklitest ligi 12%. Teemad jagunesid järgnevalt:

1. 7.4.1 Narkootikumide (kanepi) legaliseerimisest Eestis -poolt 9
2. 7.4.2 Narkootikumide (kanepi) legaliseerimisest Eestis -vastu 6
3. 7.4.3 Narkootikumide (kanepi) legaliseerimisest Eestis ei vastu ega poolt 2

Suurem osa kanepitoodete legaliseerimist kajastavatest artiklitest 11. olid rubriigis arvamused artiklid. Väga põhjalikult on kanepi legaliseerimise analüüsi ette võtnud Postimees ja Neeme Raud artiklis „Ei mingit kahtlust enam – marihuaana tuleb! Eestisse ehk siiski tasa ja targu“ 30.06.18 Postimees. Jagasin selle artikli analüüsis viieks erinevaks osaks ja analüüsisin neid eraldi, kuna sõnasaajaid on artiklis peale ajakirjaniku veel 4: politsei, kanepiaktivist, loodusteadlane, psühhiaater. Artikkel kirjutab järgmist:

„Ameerika sotsiaalsete trendide üks teravapilgulisemaid vaatlejaid Malcolm Gladwell sõnastas oma raamatus „The Tipping Point: How Little Things Can Make a Big Difference“ („Murdepunkt: kuidas väiksed asjad võivad tuua suure muudatuse“) maailmas toimuvate muutuste reegli: murre varasemates normides ja konventsioonides saabub siis, kui koos on kriitiline mass, ületatakse künnis, saabub keemispunkt. Ja korraga ongi kõik teisiti – varem keelatud saab lubatu ja normaalne. Kanepi mõnuainena kasutamise debattides Ühendriikides ja Kanadas on see murdepunkt nüüd käes (või üsna pea saabumas).“⁸⁴

Sõnasaajate argumendid erinevad suuresti vastavalt erialast. Politsei lähtub kehtivast seadusandlusest ja igapäevaselt narkootikumide tagajärgedega kokkupuutuva vaatenurgast, et kanep on eelkõige algus: „Politsei seisukoht: Ühiskonnana ei saa me endale lubada, et kaotame inimesi kanepile. Mida nooremalt alustada, seda ohtlikum uimastitarvitamine on. Sellelt minnakse sageli üle raskematele narkootikumidele. Suurem osa fentanüüli tarvitajaid alustab kanepist, fentanüül on aga Eestis põhiline narkosurmade põhjustaja.“⁸⁵

Kanepiaktivisti pooldaja argumendid on arusaadavalt kanepitoodete legaliseerimist pooldavad eelkõige põhjusel, et mõistlik reguleerimine kahjustab ühiskonda vähem, kui keelupoliitika – lisades, et kanep on ohutum, kui alkohol. Psühhiaater on samuti artikli autoriga ühel meelel: et kanepi legaliseerimine on paratamatus, aga võiks seda teha, siis kui teised riigid on seda teinud ja on kokkuvõtlikult näha, mis see endaga kaasa toob. Loodusteadlane on kanepi legaliseerimise vastu, kuid arvamusest ei selgu täpselt miks.

⁸⁴ Raud, N Postimees 30.06.18 Ei mingit kahtlust enam – marihuaana tuleb! Eestisse ehk siiski tasa ja targu arvutivõrgus: <https://www.postimees.ee/4511668/ei-mingit-kahtlust-enam-marihuaana-tuleb-eestisse-ehk-siiski-tasa-ja-targu>

⁸⁵ Op. Cit Raud, N Postimees 30.06.18 Ei mingit kahtlust enam – marihuaana tuleb! Eestisse ehk siiski tasa ja targu

Arvamusartiklite alla läheb ka Eesti Ekspressi korraldatud küsitlus kanepi legaliseerimise teemal, mis oli huvitav, kuna kajastas 1594 inimese poolt avaldatud arvamust:

„Eesti Ekspressi veebis nädalavahetusel tehtud küsitlus, millele vastati 1594 korral, andis tulemuseks, et 92,6 protsendi vastanute meelest peaks kanepi legaliseerimise küsimuses algama debatt. 96,6 protsendil puhkudel peeti Eesti karistusi kanepi küsimuses liiga karmideks. 81,3 protsendis vastustest nenditi, et vastaja on ise kanepit proovinud, ja 91,6 protsendil vastustest peeti alkoholi kanepist ohtlikumaks. 79 protsenti vastajaid leidis, et kanep võiks saada rangelt reguleeritud aktsiisikaubaks sarnaselt alkoholi ja tubakaga ning 92,5 protsenti oli seda meelt, et Riigikogu valimistel võiks hääle anda poliitilisele jõule, mis seaks eesmärgiks kanepi ulatuslikuma dekriminaliseerimise või legaliseerimise.“⁸⁶

Eeltoodud artiklis olid esindatud ka enamuse Eesti poliitiliste jõudude arvamused kanepi legaliseerimisest ja sealt tuleb välja, et „Ainsa erakonnana on Eestis kanepiküsimuses selgelt liberaalsel positsioonil rohelised.“⁸⁷ Samuti tuleb Roheliste erakonna kanepitoodete legaliseerimist pooldav hoiak välja artiklis: „Rohelised pooldavad meditsiinilise kanepi viimist tavaravimi staatusse“ - „Eestimaa Roheliste aseesimees Aleksander Laane nimetas absurdseks Eesti olukorda, kus patsiendid meditsiinilist kanepit kätte ei saa. Tema sõnul on meditsiinilist kanepit kasutavates maades ilmnunud tendents, kus kanepipatsiendid vähendavad oluliselt opioidsete valuvaigistite ja teiste ravimite kasutust.“ 08.03.18 Postimees.

Võimuinstitutsioonid ministrid ja ministeeriumid seevastu arvavad kanepitoodete legaliseerimisest: „Kanepi või uimastite laialdasem legaliseerimine ei lahendaks narkomaania probleemi. Oluline on ennetus ja ravisüsteemid, mitte inimestele narkootikumide tarvitamise lubamine,» kommenteeris siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonnajuhataja Veiko Kommusaar.“ 18.10.18 Postimees. „Kanepi legaliseerimise teema ei ole Eestis aktuaalne, leidsid ministrid tänasel valitsuse pressikonverentsil.“ 18.10.18 Postimees.

⁸⁶ Kivi, K. Eesti Ekspress 10.10.2018 Eesti poliitikud: See, et paljud on kanepit proovinud, ei anna põhjust illegaalne tegevus legaliseerida arvutivõrgus: <https://ekspress.delfi.ee/kuum/eesti-poliitikud-see-et-paljud-on-kanepit-proovinud-ei-anna-pohjust-illegaalne-tegevus-legaliseerida?id=83875481>

⁸⁷ Op. Cit Kivi, K. Eesti Ekspress 10.10.2018

Kaks artiklit lahkasi MTÜ Ühiskonnauuringute Instituudi tellimusel Turu-uuringute AS poolt läbi viidud valijaskonna väärtushinnangute uuringut, mille järgi kaldub kanepi legaliseerimise poole 16% ja vastu 79% vastanutest.

Alternatiivmeedia kaks artiklit keskendusid peamiselt kanepitoodete legaliseerimisjärgsele majanduskasule. Veel leiti, et võrdluses alkoholiga on kanep oluliselt ohutum ning kanepi legaliseerimine aitaks vähendada alkoholist põhjustavaid kahjusid.

Põhjaliku ülevaate uuringutest, mida toob endaga kaasa kanepi legaliseerimine, annab Paimre, M. artikkel „mida uuringud kanepi legaliseerimise mõjude kohta näitavad?“ Sama autor kannustab ka Eestis narkopoliitikat muutma viidates ülemaailmsele narkopoliitika muutumisele: „Kanadas saab paari nädala pärast vabalt kanepit osta. Ka üheksa USA osariiki on seadustanud marihuaana tarbimise. Eestis võib aga politseile vahele jäädes ainuüksi kümne grammiga kurjategijaks saada. Kas kevadised valimised võiksid tuua meie narkopoliitikasse uusi tuuli, küsib Tartu Ülikooli karistusõiguse lektor Marianne Paimre.“⁸⁸ Autor toob oma artiklis välja ka vastuolud rahvaküsitlustes.

Kanepi toodete legaliseerimise teemal annab veel värvi Jõgeda. T, kes eelkõige räägib kanepitoodete kasutamist Ameerika vanurite seas, kuid tuleb Eesti juurde järgmise tähelepanekuga: „Meid muidugi ameeriklaste mured ei puuduta. Kanepisõpradest lõhkemiseni pungil vanglad on kinnituseks, et meil hoitakse kõik kontrolli all. Aga Eestiski ühiskond aina vananeb ja kuidagi tuleb ju memmede-taatide tervisemuredele meilgi leevendust leida. Teatud taime kasvatajad oleksid sotsiaalhoolekandesüsteemile toeks, või kuidas?“⁸⁹

Mida arvavad kanepi legaliseerimisest kommentaatorid? Peaaegu kõik artiklid selle kategooria all pälvisid kommentaatorite ja jagajate huvi. Ainukesed artiklid, mis jäid tähelepanuta olid:

- „Ministrid ei pea kanepi legaliseerimise teemat Eestis aktuaalseks“ 18.10.18 Postimees
- „ÕNNE VALEM | Vanurid ja kanep 12.12.18“ Eesti Ekspress

⁸⁸Paimre, M. Postimees 03.10.18: narkopoliitika muutub. Mida ootab Eesti? Arvutivõrgus: https://arvamus.postimees.ee/6420325/marianne-paimre-narkopoliitika-muutub-mida-ootab-eesti?_ga=2.194749805.1123057089.1549121765-559569790.1491292658

⁸⁹ Jõgeda. T, Eesti Ekspress 12.12.18 ÕNNE VALEM | Vanurid ja kanep arvutivõrgus: <https://ekspress.delfi.ee/elu/onne-valem-vanurid-ja-kanep?id=84712783>

Kõige rohkem tundsid lugejad huvi Neeme Raua artikli vastu „Ei mingit kahtlust enam – marihuaana tuleb! Eestisse ehk siiski tasa ja targu“⁹⁰ seda artiklit jagati Facebooki keskkonnas 1197 korda. Kui arvestada, et sõprade hulga mediaanväärtus Facebookis on 200⁹¹, siis jõudis see uudis peaaegu kaheksa neljakümne tuhande kasutaja ette – seda lisaks lehelugejatele ja online keskkonnas uudise lugejatele.

Kuid ka teised kanepi legaliseerimist toetavad artiklit said väga suurt tähelepanu:

- „Marianne Paimre: narkopoliitika muutub. Mida ootab Eesti?“ 03.10.18 Postimees – 739 jagamist Facebookis.
- „Arvamus: Kanepi keelustamine oli viga“ 19.10.18 Telegram – 391 jagamist Facebookis.
- „Aktsiis ja piirikaubandus läbi kanepi prisma vaadatuna“ 02.10.18 telegram – 267 jagamist Facebookis.

3.3.3 Ennetus ja ravi

Selles raamistuses oli kokku 11 artiklit teemadel (LISA 3): narkootikumide ravi ja ennetus. Allikateks olid 9 juhul ravi- rehabilitatsiooni ja ennetusasutused. Silma paistavad sõnasaajatena Tervise Arengu Instituudi (TAI) töötajad. Üldsusele tutvustatakse ja selgitatakse erinevaid probleeme. Näiteks artiklis „Neli valusat küsimust olukorrast narkomaailmas“ 05.02.18 Postimees, saab sõna TAI direktor Annika Veimer: „Alati võib küüniliselt mõelda, et kui pole narkomaani, pole probleemi. Ent vaid siis, kui suudame ühiskonnas narkomaane vaadata sõltuvushaigetena, kes vajavad ravi, on ennetus- ja raviprogrammid tõeliselt efektiivsed ning inimeste kadu väiksem.“

Siinse kategooria artiklid võib jagada tinglikult teavitavateks ja hoiatavad-harivad. Teavitavad annavad ülevaate riigi poolt astutavatest sammudest ennetuse vallas:

- „Narkootikumide kohta saab teavet uuenenud veebilehelt“ 20.12.18 Postimees

⁹⁰ Op. Cit Raud, N Postimees 30.06.18

⁹¹Smith, A. 03.02.2014, What people like and dislike about Facebook arvutivõrgus: <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/02/03/what-people-like-dislike-about-facebook>

- „Pilootprogramm suunab kanepitarvitajad karistuse asemel nõustamisele“ 24.04.18 Postimees.
- „Riigis küpseb plaan narkomaanide andmekogu isikustamiseks“ 08.10.18 Õhtuleht.

Hoiatavad – harivad artiklid keskenduvad teatud probleemile näiteks lahatakse olukorda pärast fentanüüli kadumist Eesti narkoturult ja hoiatatakse hullemate alternatiivide eest, mis on fentanüüli asemel Eesti narkoturul end sisseseadmas. Siia alla võib veel paigutada artikli, kus lükatakse ümber veendumus, et laste hirmutamine kahjulike tagajärgedega peletab nad narkootikumidest eemale: „Näiteks on üldlevinud arvamus, et laste hirmutamine ja šokeerimine on tõhusad meetodid, mille tulemusel nad võtavad vähem riske ja hoolivad rohkem oma turvalisusest. Uuringute tulemusel pole aga sellistel tegevustel mõju.“⁹²

„FOTOD | Milline näeb välja tuttuus süstlavahetusbuss ja miks me seda vajame?“ 19.11.18 Õhtuleht. Küsib artikkel, mille eesmärk on samuti hariv andes inimestele laialdasemalt teada, et süstlavahetusbuss on ringi sõitmas ja milleks on seda täpsemalt tarvis.

Otseselt narkoravist rääkivad artiklit lahkavad probleeme narkoravi kohtade nappusega – vahel jõuavad inimesed uuesti narkootikumide küüsi kukkuda, kui järjekord nendeni jõuab ja nad endale ravikoha saavad. Pikas artiklis, kus räägitakse ravivõimalustest tõdetakse, et kõige parem tugi narkosõltlasele saab olla endine sõltlane, kes on oma elus uue peatüki keeranud ja keskendunud narkosõltlaste aitamisele.

Mida arvavad kommentaatorid teemal ennetus ja ravi? Ennetuse ja ravi teemad ei lähe lehelugejale nii palju korda, kui eelmise teema omad. 32 korda on kommenteeritud artiklit: „RAVIKOHTI VÄHE: narkosõltlasest neiu hakkas uuesti süstima, enne kui järjekord temani jõudis“ 16.08.18 Õhtuleht.

Kõige enam tähelepanu on saanud kommentaar, mille märkis meeldivaks 50 inimest oli: „Maksumaksja: Kõigepealt tuleb küsida, kes nende võõrutuskohtade eest maksab?! Kui see on ettevõtlus, et narkar ise maksab oma ravi kinni, siis on kriitika õige. Kui aga see neile tasuta, ehk meie, maksumaksjad peame nende võõrutuse kinni maksma, siis olege head ja küsige enne

⁹²Op. Cit. Streiman, K Miks hirmutamine lapsi uimastitest eemale ei peleta?

rahvalt, kas nad tahavad oma ja oma laste raviraha ära anda võõraste narkomaanide võõrutamiseks. Praegu tundub, et see kriitika ei ole asjakohane! Rahval on endal väga pikad ravijärjekorrad ja neid veel pikemaks teha narkomaanide eeliravi jaoks ei ole vastuvõetav!)“

3.3.4 Hedonistliku narkotarbimise raamistus

Hedonistliku narkotarbimise all annavad tooni teemad: Noorte elu Eestis, meelelahutuslik narkotarbimine; Kultuur/kirjandus/kunst/filosoofia; Kuulsused ja narkootikumide tarvitamine. Artikleid nendel teemadel on kokku 16. Domineeriv teemas selles raamis on Noorte elu Eestis, meelelahutuslik narkotarbimine 13 artikliga. Raamis leiab märkimist nii LSD, kanep kui ka kokaiin. 3 artiklis mainitakse just noortele suunatud Weekend festival. Kuna sealsed probleemid on varasemast teada, siis on näha nii narkoennetajate kui ka politsei tööd. Sõna saavad näiteks: Nt „Tervise Arengu Instituut avas Weekendil alal narkotelgi: vajadus selle järele on suur“ Postimees 08.2018 või „Weekendi noorim uimastitarvitaja oli 12-aastane“ Postimees 10.2018.

Samuti kõnelevad noored ise: „Koolinoored räägivad avameelselt narkost: alkohol on nii kallis, et kõik sõbrad söövad „komme““ 08.2018 Eesti Ekspress. Veel annavad noored ise aimu, kui lihtne on tegelikult ebaseaduslikke narkootikume hankida: „Noored paljastavad: kui lihtne on hankida narkootikume?“ Siin on näha, et ebaseaduslikud mõnuained osutuvad palju odavamaks valikuks, kui seaduslikud nt alkohol, millelt on kõik maksud tasutud. Noorte nimel võetakse samuti sõna: „Seened, Ecstasy ja LSD: päästke noored hinged!“ Eesti Ekspress 03.2018. Postimees 06.2018. Kahjuks selgub ka see, et aina enam müüvad noortele narkootikume noored ise: „Narkootikume müüvad aina enam koolinoored“ Postimees 07.2018 Kahjuks on ka traagilisemaid juhtumeid. Hoiatusena kirjeldatakse sündmusi, mis viisid noore elu kustumiseni: „VIIMANE NAUDING: LSD-marki lakkunud noormees kaotas elu“ Eesti Ekspress 05.2018.

Kommentaariid ja jagamised. Lugejatele läksid korda peamiselt noorte hingede päästmine – ja TAI infoartikkel.

- „Seened, Ecstasy ja LSD: päästke noored hinged!“ 05.03 Eesti Ekspress, 665 jagamist Facebooki.
- „Tervise Arengu Instituut avas Weekend'i alal narkotelgi: vajadus selle järele on suur“ 17.08.18 Postimees, 511 jagamist.
- Noored paljastavad: kui lihtne on hankida narkootikume? 29.06.18 Postimees, 211 jagamist.

Kommenteeritud oli kõige rohkem „VIIMANE NAUDING: LSD-marki lakkunud noormees kaotas elu“ Eesti Ekspress 05.2018. 112 kommentaari. Lisaks on veel tekkinud vilgas arutelu järgmisel teemal: Koolinoored räägivad avameelselt narkost: alkohol on nii kallis, et kõik sõbrad söövad „komme“*“ 08.2018 Eesti Ekspress – 77 kommentaari. Kommentaarid keskendusid eelkõige riikliku alkoholi aktsiisipoliitika kritiseerimisele.

3.3.5 Narkomaanid kui oht

Siia raami alla kuuluvad järgmised teemad: Sõltlased on ohuks, sõltlased ei ole ohuks. Kokku 5 artiklit. Domineerivaks teemaks on sõltlaste ohuks olemine 4 artiklit. Väärrib tähelepanu, et artiklite autorite suhtumine on 3 juhul kas otseselt hukkamõistev (2) või kaudselt (1). Suhtumine on tihti välja loetav juba ka artikli pealkirjast: „Reporter: Lasteaedadesse paigaldatakse häirenupud narkarite vastu“ Postimees 08.2018. Ainetest otseselt ei räägita – üheski artiklis ei selgu konkreetset ainet – autorid üldistavad. Nt „Pelguranna narkomaanid ronivad suveks urust välja“ Õhtuleht 05.2018.

Teemal, narkomaanid pole ohuks oli üks artikkel, mis informeeris lugejaid, et süstlavahetuspunktist ei tulenenud kardetud ohtusid: „Kuidas möödus Sitsi süstlapunkti 365 päeva? Kas sealtkandi elanike hirm oli asjatu?“ Õhtuleht 09.2018.

Kommentaare ja jagamisi oli väga vähe – võib öelda, et antud raamistuses uudis ei pane lugejaid seda jagama või kommenteerima.

3.4 Suhtumist narkomaanidesse tuleb muuta

Alustan teemat repliigiga alternatiivmeediast: „Millist õigushüve on oma magamistoa kapis paari kanepitaime kasvatamisega nii jõhkralt rünnatud, et see arvatakse väärivat riigivõimu kõige teravamat sekkumist ehk karistusvõimu rakendamist, küsib Varro Vooglaid oma repliigis.“⁹³ Sama teema on üles võetud ka Õhtulehes „FOTO | 20aastane noormees kasvatas magamistoa kapis kanepit“ 30.10.18 Õhtuleht. Õhtuleht käsitleb teemat neutraalselt, kohtu-uudisena, kuid kommentaatorid on seal aktiivselt sõna võtnud noormehe kaitseks ja enim meeldivaks märgitud kommentaarid on järgmised:

Kommentaator „Tiit“ 82 meeldimist: „Ise pole küll mingi kanepi pooldaja aga mingit erilist kuritegu küll sel ei näe... Kanepi eest võib Eestis peaaegu juba et eluaegse saada aga roolijoodikud ja muud mõrvarid ei saa midagi.“

Kommentaator „Tiit2“ 74 meeldimist “Nüüd saadi kätte narkokasvataja number 1. Botaanikahuviga tuleb Eestis ettevaatlik olla, liiga palju pealekaebajaid ja liigagaraid ametnikke. Häbi peaks olema.“

Narkopoliitika muutumist just karistusõiguslikus mõttes võtavad kokku samateemalised artiklid mitmes erinevas väljaandes – tutvustatakse politsei ja TAI koostöös alustatud erinevaid programme narkootikumide tarvitajatele. Karistuse asemel suunatakse väikese kogusega kinni peetud edasi nõustaja juurde – kusjuures esimene kohtumine on kohustuslik ja hilisemad vabatahtlikud. See näitab samuti, et muutumas on suhtumine probleemi ja tõdetakse, et ainult karistamisest ei piisa:

„Uued tuuled: narkootikumide tarvitajad suunatakse karistuse asemel tugiisiku juurde: Üha enam riike maailmas jõuavad järeldusele, et karistamine ei aita. Tervise Arengu Instituut (TAI) ja Põhja prefektuur alustasid juunis pilootprogrammiga SÜTIK, mis annab politseile võimaluse suunata narkootikumide tarvitamisel või väikeses koguses omamise tõttu kinni peetud

⁹³ Vooglaid, V. Objektiiv 31.10.18 <http://objektiiv.ee/repliik-kriminaalkaristust-kodus-paari-kanepitaime-kasvatamise-est-raske-moista/>

narkootikumide tarvitajaid karistuse asemel tugiisiku programmi. Aprillis käivitati sarnane programm, VALIK, kanepitarvitajatele.“ 05.07.18 Telegram.

Eelnev läheb kokku uimastiennetusevalitsuskomisjoni poolt soovitatuga – tuleb hakata karistamise juurest liikuma ravi suunas:

„Valitsuskomisjon soovib suhtumist narkomaanidesse muuta Komisjon jõudis järeldusele, et tulevikus peaks uimastisõitlaste karistamise asemel oluliselt rohkem keskenduma võimalusele pakkuda neile ravi ja sotsiaalteenuseid – see on riigi seisukohalt pikas perspektiivis mõistlikum, teatas siseministeerium.“ 20.02.18 Postimees.

3.5 Autori või kõneisiku suhtumine narkootikumi tarvitajasse või tarvitamisse

Eestist rääkivate narkoartiklite jagunemine autori või kõneisiku suhtumise järgi narkootikumide tarvitamisse või tarvitajasse. Kokku õnnestus positiivne või negatiivne suhtumine ja neutraalsus tuvastada 86 artikli juures. Otseselt toetavaks märkisin 6 artiklit, millest nelja jagati rohkem, kui 100 korda. Kõik 6 artiklit rääkisid kanepitoodetest. Neli artiklit kuuest olid rubriigist „Arvamusartikkel“. Tüüpiline artikkel: „Meil siin Eestis tuleb lihtsalt otsustada, kas takerduda vigadeajastu valedesse nii, et meist saavad sabassõrkijad, või olla siin piirkonnas esimene riik, kes hakkab uuest tööstusharust kasu saama. Arvestatakse ju näiteks California kanepiäri aastakäibeks 30–40 miljardit dollarit, ja hinnanguliselt on see üle võtnud 15–20% alkoholiturust.“⁹⁴

Kaudselt toetavate artiklite hulk oli 14. Siin olid esindatud paljud teemad läbisegi – otseselt ei saa välja tuua mõne teema domineerimist. Kuid 3 artiklit rääkis kanepi legaliseerimisest ja 2 artiklit olid narkoravi teemadel.

Ajakirjanikud ja kõneisikud teevad oma tööd hästi, paljud artiklid olid neutraalse alatooniga ja kaldumist toetamisele või hukkamõistmisele oldi ilmselt teadlikult eemale hoitud. Selliseid artikleid oli kokku 53. Kümme artikli teemad olid siin kas „Kohtu-uudised“ või „Narkokuritegevuse vastu võitlemine“ – seega olid uudiste allikaks, kas politsei või kohus ja nende pressiteated – mis ongi sisuliselt neutraalsed. Rohkem kajastatud teemadest oli veel neutraalse all „Noorte elu Eestis, meelelahutuslik narkotarbimine“, millest räägiti 7 artiklis. Narkomaania teadvustamine 6 artiklit- Ennetuse teemadel oli 5 artiklit. Narkootikumide probleemne tarvitamine 4 artiklit jne.

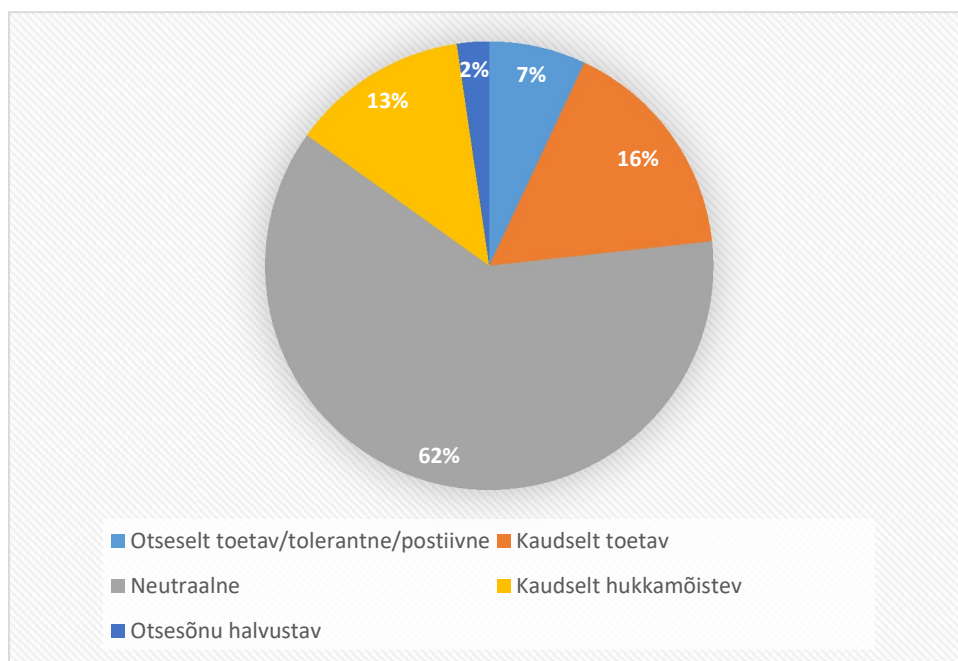
Kaudselt hukkamõistvate artiklite arv oli 11. Tüüpiline artikkel kirjeldab mõnda ebameeldivat juhtumit: „«Kodanik roomas sõiduteel ja karjus, oli ebaadekvaatne ja narkojoobe tunnustega. Oli reaalne oht tema ja kaaskodanike elule ja tervisele. Kohale kutsuti politsei, kes toimetas märatseva kodaniku minema,» seisis raportis.“ 08.10.18 Postimees.

⁹⁴ Villems, M. 19.10.18 Telegram „Arvamus: Kanepi keelustamine oli viga“ <https://www.telegram.ee/arvamus/arvamus-kanepi-keelustamine-oli-viga>

Otsesõnu halvustavad artiklid leidsin 2. Mõlema artiklit teema on „Narkomaanid on ohuks korraliku inimese heaolule“. Suhtumine tuleb välja juba artiklite pealkirjadest:

- Reporter: Lasteaedadesse paigaldatakse häirenupud narkarite vastu
- Pelguranna narkomaanid ronivad suveks urust välja

Täpsem protsentuaalne jaotus on toodud järgneval joonisel:



Joonis 6

3.6 Jagamised kokkuvõtlikult

Alltoodud tabelis on näha, millised Eestit kajastavad narkoartiklid huvitasid ajalehe lugejat kõige rohkem. Tabelisse on kogutud artiklid, mis kogusid vähemalt sada jagamist – selliseid artikleid leidsid 2018 aastal 23. Tabelis on artiklid reastatud jagamise järgi nii, et enim jagamisi saanud artiklid on eespool. Kõige populaarsemaks teemaks, mida jagati, on kanepitoodete legaliseerimine, kas „poolt“ 7 või „ei kumbki“ 1 – kokku 8 artiklit. On selgelt näha, et kanepitoodete legaliseerimisteemad lähevad lugejatele korda ja enim saavad jagatud artiklid, mis on tasakaalustatud ja sisaldavad poolt - ja vastuargumente ning fakte. Lisaks on selle teema

enim jagatud artiklis sõna antud paljudele kõneisikutele. Noorte elu Eestis, meelelahutuslik narkotarbimine pälvis jagajate tähelepanu 4 korral. Narkokuritegevusega teemad jõudsid üle saja jagamise 2 korral.

Tabel 2 jagamised

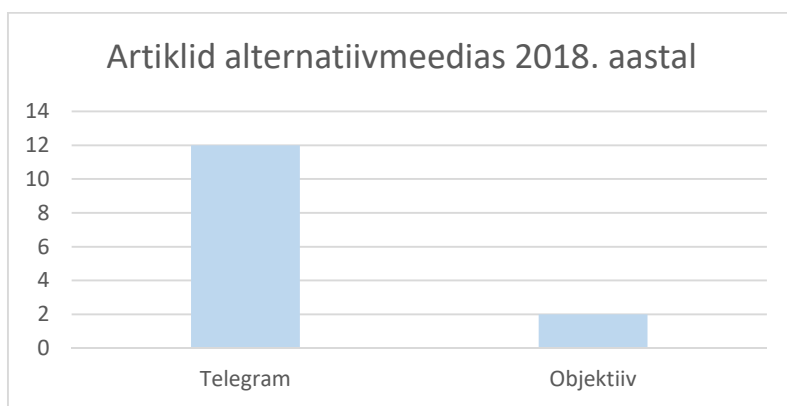
nr		Väljaanne	Narkootikum	Jagamisi
1	Narkomaan Sergei: „Milleks töötada, kui teenin 3000 eurot nädalas?“	Eesti Ekspress	Fentanüül/ valge hiinlane	2014
2	Ei mingit kahtlust enam – marihuaana tuleb! Eestisse ehk siiski tasa ja targu	Postimees	Kanepitooted	1197
3	Depressiivsed Eesti noored "ravivad" end narkoga - kanep, LSD, amfetamiin...	Eesti Ekspress	Erinevad ained üldiselt	909
4	Marianne Paimre: narkopoliitika muutub. Mida ootab Eesti?	Postimees	Kanepitooted	739
5	Seened, Ecstasy ja LSD: päästke noored hinged!	Eesti Ekspress	Erinevad ained üldiselt	665
6	Tervise Arengu Instituut avas Weekendi alal narkotelgi: vajadus selle järele on suur	Postimees	Ecstasy	511
7	Arvamus: Kanepi keelustamine oli viga	Telegram	Kanepitooted	391
8	Aja auk. LSD 75	Postimees	LSD	273
9	Aktsiis ja piirikaubandus läbi kanepi prisma vaadatuna	Telegram	Kanepitooted	267
10	Koolinoored räägivad avameelselt narkost: alkohol on nii kallis, et kõik sõbrad söövad „komme“*	Eesti Ekspress	Erinevad ained üldiselt	265
11	Kurb aga tõsi: Weekend Festival on ideaalne paik narkomeetri testimiseks. Populaarseimateks aineteks kokaiin ja extasy	Postimees	Erinevad ained üldiselt	254
12	Eesti kapteni katamaraanilt leiti 110 miljoni euro väärtuses kokaiini	Eesti Ekspress	Kokaiin	242
13	Sotsiaalministeerium tahab ravikanepi Eestisse toomise lihtsamaks teha	Eesti Ekspress	Kanepitooted	221
14	Noored paljastavad: kui lihtne on hankida narkootikume?	Postimees	Erinevad ained üldiselt	211

15	Kuue kuu jooksul on narkootikumide üledoosi surnud 20 inimest	Postimees	Fentanüül/ valge hiinlane	204
16	Eesti poliitikud: See, et paljud on kanepit proovinud, ei anna põhjust illegaalne tegevus legaliseerida	Eesti Ekspress	Kanepitooted	200
17	Kas teadsid, et kanepiravi määramise protsessi lihtsustati kevadel?	Telegram	Kanepitooted	198
18	Rohelised pooldavad meditsiinilise kanepi viimist tavaravimi staatusse	Postimees	Kanepitooted	183
19	Marianne Paimre: mida uuringud kanepi legaliseerimise mõjude kohta näitavad?	Postimees	Kanepitooted	168
20	USA salaagendid nabisid kinni Eesti sportlaste narkomaffia	Eesti Ekspress	Fentanüül/ valge hiinlane	155
21	Postimehe eksperiment tõestas, kui kerge on korgijoogi ohvriks langeda	Postimees	GHB	143
22	Narkomaanide jaoks pannakse sõitma eribussid	Postimees	Artiklist ei selgu, millise ainega on tegemist	130
23	Kas kanep vähendaks eestlaste alkoholihimu?	Eesti Ekspress	Kanepitooted	118

3.7 Alternatiivmeedia

Alternatiivmeediast otsisin eeltoodud kriteeriumidele vastavaid artikleid – ilmunud 2018. aastal ja ebaseaduslikud narkootikumid peavad olema artikli peateema – tingimustele vastavaid artikleid leidsin Telegramist ja Objektiivist. Välja jätsin artiklid, milles narkootikumidele viidati kõrvalteemana näiteks: „Zemmour kummutas väite, otsekui põhjustanuks no-go tsoonid vaesumine. “Need naabruskonnad pakatavad rahast, kuna seal käib narkokaubandus, millega kaasnevad ennekuulmatud rikkused,” ütles ajakirjanik.” 30.10.18 Objektiiv.

Otsingu sooritasin veel järgmistes alternatiivmeedia portaalides: Uueduudised, Vanglaplaneet, ZA/UM – kuid nendes portaalides kriteeriumidele vastavaid artikleid ei leidunud. Telegramist ja Objektiivist leidsin kokku 14 artiklit ja nende jagunemine on kujutatud tabelis 1.



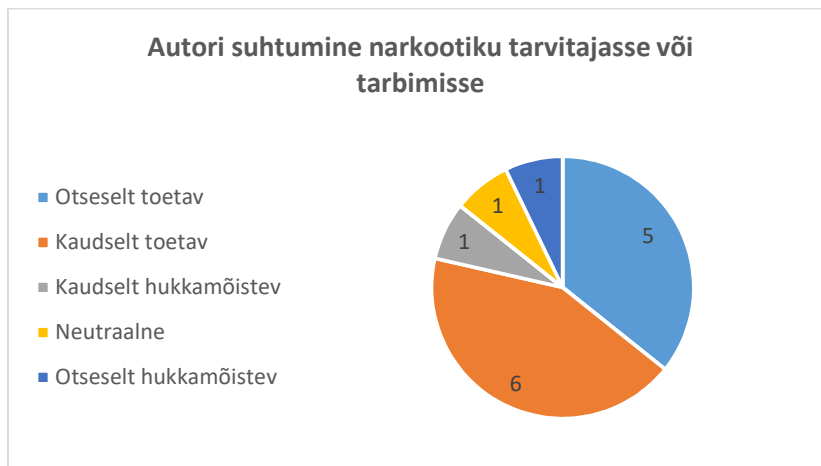
Joonis 7

Peamiseks ebaseaduslikuks narkootiliseks aineks, millest alternatiivmeedia artiklites 2018. aastal kirjutati oli kanep – 12 artiklit. Kahes kanepiteemalises artiklis leidis äramärkimist ka Kanadas jõustunud kanepi tarbimine meelelahustuslikul eesmärgil. Mõlemas artiklis anti ülevaade eelnevalt toimunud diskussioonist ja sellest, mida kanepi seadustamine kaasa võib tuua. Tüüpiline väljavõte artiklist:

„Kanada senat hääletas eelmisel nädalal valitsuse kanepi legaliseerimise eelnõu C-45 poolt, täites ühe peaminister Justin Trudeau valimislubaduse. Hääletusel osalenud poliitikute sõnul tuleb nüüd hakata seadust rakendama, pannes rõhku ka kanadalaste harimisele uue kanepipoliitika muudatuste teemal.“⁹⁵

Alternatiivmeedias avaldatud artiklite autorite suhtumine narkootikumide tarbimisse või tarbijasse oli valdavalt positiivne. Kuna enamjaolt oli tegemist kanepiteemaliste artiklitega 12 artiklit neljateistkümnest, siis võib öelda, et kaudselt ja otseselt toetavad olid 11 artiklit ja 1 artikkel oli otseselt hukkamõistev kanepi tarvitamise või tarvitaja suhtes. Eriti paistis kanepiteemaliste artiklite arv silma Telegramis, kus 12 artiklist tervelt kümne peateemaks olid kanepitooted. Kuid aga arvestada, et Telegram on alternatiivravi meetodite aktiivne hääletoru, siis on arusaadav, miks räägitakse suures osas kanepist ja selle headest omadustest.

⁹⁵ Urvela A. Telegram 25.06.2018 internetis <https://www.telegram.ee/maailm/kanepi-legaliseerimine-kanadas-ja-sarnased-suunad-teistes-riikides>



Joonis nr 8

Kahes artiklis oli juttu fentanüülist ja heroiinist. Ühel juhul on tegemist TAI (Tervise arengu instituudi) pressiteatega, mille toon on neutraalne ja räägib uute pilootprogrammide algatamisest „Tervise Arengu Instituut (TAI) ja Põhja prefektuur alustasid juunis pilootprogrammiga SÜTIK, mis annab politseile võimaluse suunata narkootikumide tarvitamisel või väikeses koguses omamise tõttu kinni peetud narkootikumide tarvitajaid karistuse asemel tugiisiku programmi.“

Alternatiivmeedia artiklite jagamine ja kommentaarid

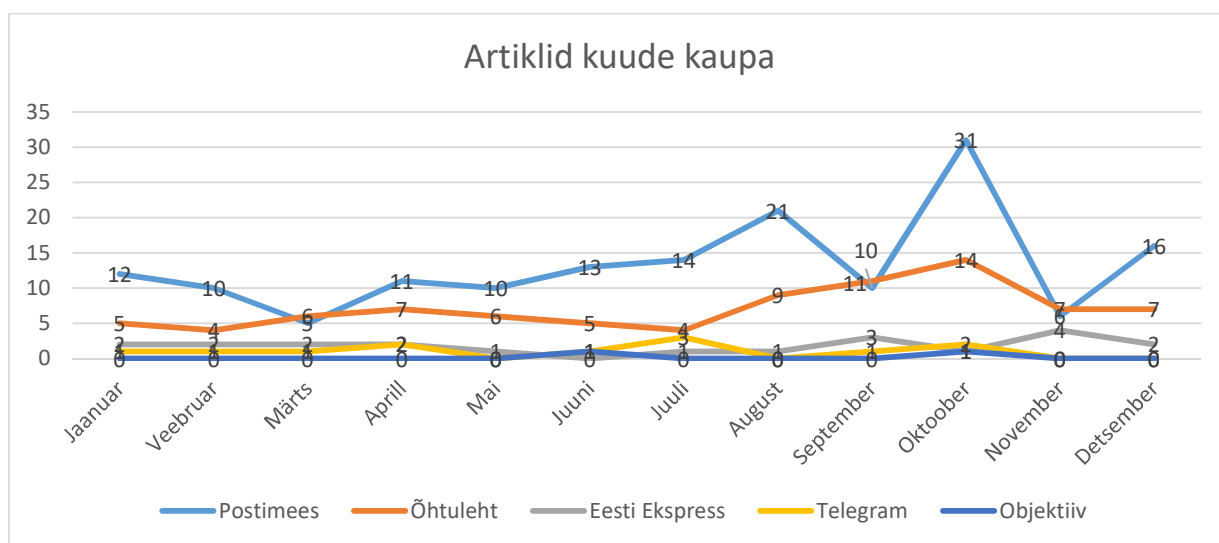
Alternatiivmeedia lugejale ei meeldi kommentaare jätta, aga huvitavat artiklit nad jagamata ei jätta. 14 artiklist üheksat on väga suures ulatuses jagatud. Alternatiivmeedias avaldatud artikleid jagati arvuliselt enam, kui üksipuha millist teist narkoteemalist artiklit Eesti meedias 2018. aastal. Kõige suurema tähelepanu said järgmised artiklid:

- „Mõttekoht: kui meedia räägiks alkoholist samal viisil nagu narkootikumidest“ 13.09.18 Telegram, 4211 jagamist Facebookis
- „Ajatu: Endine kanepivastane dr Gupta: miks ma muutsin kanepi osas meelt“ 20.04.18 Telegram, 2912 jagamist Facebookis
- „Kiri kanepiravi ignoreerivatele arstidele: ärge käskige mul kodumaad hüljata – 10.01.18 Telegram, 1811 jagamist Facebookis.

On aru saada, et alternatiivmeedia lugeja jaoks on jagamist väärt artikkel, mis räägib kanepitoodetest positiivses võtmes. Ülejäänud artiklid kogusid alla tuhande jagamise.

3.8 Narkoteemalised uudislained 2018 aastal

Uudislainete leidmiseks vaatlesin artiklite esinemissagedust kuude ja väljaannete kaupa, et saada teada, kas mingil ajahetkel on esinenud väga intensiivset kajastamist ja järske tõuse artiklite arvus. Rohkemate artiklitega ajalehtedes, Postimehes ja Õhtulehes, tõusis kajastamine 2018 aasta augustis ja oktoobris. Teistes väljaannetes nii suuri kõikumisi augustis ja oktoobris ei esinenud. Eesti Ekspressis oli keskmisest suurem artiklite arv novembris ja Telegramis juulis. Võib siiski arvata, et üks kord nädalas ilmuvas Eesti Ekspressis on uudised nihkes – seega võib olla sarnaste uudiste kattuvus Novembris. Sama põhimõtete võib laiendada Telegrami juuli artiklitele.



Joonis 9

Võtan vaatluse alla Postimehes ilmunud uudislaine oktoobrikuus, põhjusel, et see joonistub kõige selgemini välja ülejäänud hulgast. Postimehe 2018 oktoobri artiklitest 31 artiklist 13 oli teemaks kanep. Viies artiklis räägitakse teiste maade kanepi legaliseerimisest – nendest neljas artiklis räägitakse kanepi legaliseerimisest Kanadas, kus jõustus kanepi legaliseerimise akt nn

„Cannabis Act“⁹⁶. 17. oktoober 2018. Üsna tüüpiliselt räägitakse kanepist ja Kanadast teavitavalt: „Alates 17. oktoobrist on Kanada üks väga väheseid riike maailmas ja esimene G7 riik, kus kanepi meelelahutuslik tarbimine on legaalne.“ 14.10.18 Postimees. Ülejäänud artiklid püüavad midagi lõbusat ja jahmatavat leida, et lugejate tähelepanu köita: „Ainuüksi Québeci provintsis tehti esimesel kauplemispäeval 42 500 tehingut, seejuures tehti enim tellimusi veebipoodidest. Praegu eeldatakse, et aastas võidakse Kanadas tarbida kuni 800 000 kilogrammi kanepit.“ 25.10.18 Postimees.

Uudislaine, mis on alguse saanud kanepi legaliseerimise teemadel Kanadas jõuab ka Eesti konteksti ning ajakirjandus alustab diskussiooni Eestist ja kanepi legaliseerimisest, võttes kanepi teema vaatluse alla erinevate rakursside alt. Sõna saavad erinevate valdkondade esindajad ning kaalutakse plusse ning miinuseid kanepi legaliseerimisel. Samuti hoiatatakse, et Eestis on ettenähtud karistused kanepi omajatele.

„Kanadas saab paari nädala pärast vabalt kanepit osta. Ka üheksa USA osariiki on seadustanud marihuaana tarbimise. Eestis võib aga politseile vahele jäädes ainuüksi kümne grammiga kurjategijaks saada. Kas kevadised valimised võiksid tuua meie narkopoliitikasse uusi tuuli, küsib Tartu Ülikooli karistusõiguse lektor Marianne Paimre.“⁹⁷

""Kanepi või uimastite laialdasem legaliseerimine ei lahendaks narkomaania probleemi. Oluline on ennetus ja ravisüsteemid, mitte inimestele narkootikumide tarvitamise lubamine," kommenteeris siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonnajuhataja Veiko Kommusaar.“ 18.10.18 Postimees.

Peale eelmainitute olid veel esindatud järgmised kanepiteemalised artiklid.

- „Kanepiga või kanepita? Eesti dokfilm vaatleb juba aastaid kestvat poleemikat“ 09.10.18 Postimees.
- „Ministrid ei pea kanepi legaliseerimise teemat Eestis aktuaalseks“ 18.10.18 Postimees.

⁹⁶ Cannabis Act internetis: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/C-24.5/page-1.html>

⁹⁷Op. Cit Paimre, M. Postimees 03.10.18

- „Eestlased kanepi legaliseerimist ei toetaks, vastuvõetavam on ravikanepi idee“
24.10.18 Postimees.

Peale kanepiteemaliste artiklite oli 2018 oktoobrikuus esindatud ka TAI kolme artikliga ning rohkelt sai kajastust narkokuritegevusega seotud teemad 13 artiklis. Politseil õnnestus tabada fentanüüluga kaubitsenud isikud ning kokaiiniga äritseja.

Augustikuus oli samuti näha tõusu Postimehes 21 artiklit. Väga silmatorkavaid ühiseid nimetajaid pole – 4 uudist on teemal: Narkokuritegevus ja selle vastu võitlemine, Samuti kirjutatakse õnnetustest/ enesetappudest/ üledosidest 3 artiklit. 2 artiklit noorte elu Eestis, meelelahutuslik narkotarbimine. Artikleid on küll keskmise kuu natuke enam, aga teemad on ühtlaselt jaotunud.

Detsembri uudistes on ühel teemal küll rohkem uudiseid 5 artiklit teemal „Narkokuritegevus ja selle vastu võitlemine laias maailmas“, kuid siin alla olevad uudised nt Postimees 12.2018 „Taiwanis tabati sukeldujad poole tonni heroiiniga“ ja „Briti pensionärid vedasid ristlelaeval kokaiini“ on välismaa narkouudised, mis võiksid Eesti lugejale samuti huvi pakkuda, kuid tegemist ei ole ühel teemal oleva nn uudislainega.

KOKKUVÕTE

Töö eesmärgiks oli välja selgitada narkoteema kajastus Eesti ajalehtede võrguväljaannetes: Postimees, Eesti Ekspress ja Õhtuleht ning alternatiivväljaannetes Telegram ja Objektiiv. Töö sissejuhatuses olevad hüpoteesid leidsid suuremalt jaolt kinnitust. Eesti peavoolu pressi Postimees, Õhtuleht, Eesti Ekspress käsitus on mitmekülgne ning võrreldes varasema ajaga täiustunud ja nüansirohkem. Ülemaailmse narkoparadigma muutuste valguses on ka Eestis alanud diskussioon kanepi legaliseerimise üle. Sotsiaalmeedias jagatakse laialdaselt artikleid peamiselt kanepi teemadel. Juristide ja kriminaalpoliitika kujundajate jaoks on oluline teada, milline on narkoteemaline kajastus erinevatel aegadel. Narkoteemalisi kajastusi saab aastate lõikes analüüsida ja otsustada, kui valmis on avalikkus mingite muudatuste jaoks. Just õigusteadlased olid need, kes alustasid 2009 aastal diskussiooni kergemate narkootikumide legaliseerimise üle⁹⁸ ja minu töö näitab, et legaliseerimisteemaline diskussioon jätkub ning on muutunud nüansirikkamaks.

Lähiaastate narkodiskursuse muutumine maailmas on mõjutanud ka Eesti narkoteemade kajastamist. Narkoteema on meedia jaoks oluline, nädalas ilmub sellest vähemalt 5 artiklit. Ajakirjanikud on õppinud teemat nüansirohkemalt kajastama. Silma paistavad narkoteemat valdavad ajakirjanikud, kes kirjutavad rohkelt ja peamiselt erapooletult. Minnakse kaugemale lihtsast kajastamisest on näha ka reportaaže ja eksperimente. Sõna antakse ka sõltlastele ja noortele. Eesti esikoht Euroopas üledooside põhjustatud surmade poolest alates 2009 aastast on mõjutanud Eesti ajakirjandust.⁹⁹ Esiplaanile on tõusnud fentaüüliga seotud probleemide laiaulatuslik kajastus. Maailmas toimuv kanepi legaliseerimine on alustanud samal teemal diskussiooni ka Eestis. Kanepi legaliseermisteemad lähevad korda ka lugejatele selleteemalised artiklid olid enimjagatute seas 8 korral. Eesti meedia ei kujuta narkotarbijaid enam kurjategijatena, vaid pigem osana sotsiaalprobleemist. Teemad, mis varasemalt olid tugevalt esindatud nt narkokulleritega seonduv ja HIV/AIDS (Paimre, M. 2013) ei leidnud 2018 aastal peaaegu üldse kajastust.

⁹⁸ Op. Cit Paimre, M. Muutused Eesti kanepiväitluses ja selle mõju uimastipoliitikale

⁹⁹ Op. Cit Statistical Bulletin 2018

Teadmine, milliseid artikleid enim jagatakse võib anda teadmise, milliseid artikleid tulevikus kirjutama hakatakse. Uuringud on kindlaks teinud, et avalikkuse tagasiside otseajas mõjutab uudiste tootmise kolme tahku: teemade valikut, loo asukohta ja tulemuste hindamist.¹⁰⁰ Eesti narkotemaatikaga artiklite jagamise kokkulugemisel (peatükk 3.6) võtsin arvesse artiklid, mida oli jagatud vähemalt sada korda. Selliseid artikleid leidsin kokku 23. Teemadest oli kõige rohkem esindatud kanepi legaliseerimise teemalised artiklid (8). Noorte elu Eestis, meelelahutuslik narko-tarbimine pälvis samuti jagajate tähelepanu (4) korral. Samuti huvitas jagajaid kuritegevus (2) korda.

Narkotarbijaid on hakatud kujutama pigem abivajajatena kui kurjategijatena. Palju on näha narkomaanide probleeme selgitavaid artikleid, samuti narkomaane uute ohtude eest hoiatavaid – uute kangete üledoose põhjustava narkootikumi turule tulek. Avaldatakse karme statistikaid üledooside kohta. Näha on Tervise Arengu Instituudi (TAI) kandvat rolli erinevate narkomaanidele suunatud programmide osas. „Narkomaanid kui oht“ raamistuse teemad moodustavad üldisest ainult 3,5%. Kanepist kirjutatavates artiklites ei räägita narkotarbijatest kui narkomaanidest või sõltlastest.

Kõige enam kajastatud ebaseaduslikud narkootikumid Eestis on kanep ja fentanüül (peatükk 3.2). 2018. aastal kirjutab Eesti ajakirjandus kanepist mitmekesiselt. Kui kirjutati kanepitoodetest räägiti peamiselt legaliseerimisteemadel, alternatiivravist, majanduslikust kasust ja liigsest seaduse karmusest. Kanepiteemalisi artikleid oli kõige rohkem enim jagatud artiklite loetelus (peatükk 3.6). Tuvastasin oktoobris uudislaine, mis keskendus kanepi legaliseerimisele Kanadas.

Fentanüülist räägitakse kui: kuritegevusest, sõltlastest, narkomaanidest, üledoosidest, õnnetustest, aga ka sellest, et karistamine ei lahenda probleemi. On näha ka ravi ja ennetusaste tegevust kajastavaid artikleid. Võrreldes varasemata aastate uuringutega (Elkind, F. 2016 ja Paimre, M. 2013) tuli minu töös välja, et fentanüüli kajastus meedias oluliselt kasvanud moodustades 2018 aasta artiklites ligi 23%. Fentanüüliga seotud teemade järsk esiletõus 2018 aastal vajab kindlasti põhjalikumat uurimist.

¹⁰⁰ Op. Cit Eun-Ju Lee, Edson C Tandoc, When News Meets the Audience

Oodatult olid 2018 Eestist kõnelevate narkoteemaliste artiklite autoriks enamjaolt ajakirjanikud (91), aga sõna said ka kodanikuaktivistid (6). Suure osa artiklite autorit otseselt tuvastada ei õnnestunudki – selleks oli lihtsalt toimetuse või nt krimitoimkond (31). Allikatele toetumine on jaotunud ühtlasemalt. Kõige rohkem toetuti korrakaitse allikatele: politsei, MTA, piirivalve ja vanglad (29) – enamus nendest artiklitest (16) oli teemal: „Narkokuritegevus ja selle vastu võitlemine Eestis“. Silma paistab ravi- rehabilitatsiooni ja ennetusasutuste allikaks olemine (25) korral. Erinevate allikate seisukohtades on näha, et Politsei lähtub kehtivast seadusandlusest ja igapäevaselt narkootikumide tagajärgedega kokkupuutuja vaatenurgast ja on konservatiivne – nt legaliseerimisteedel viidati kanepi tarbimisele kui „värava efektile“. Ravi- ja ennetusasutuste allikaks olemist on tajuda – nad täidavad endale pandud ülesannet: teadaanded erinevatest programmidest ja lugeja harimine ning teavitamine või hoiatamine (nt karfentanüüli turuletulek). Kodanikuaktivistid toovad välja erinevaid kasulikke tahke, mida nt kanepi legaliseerimine endaga kaas võib tuua: majanduslik, tervis (alkoholi tarbimise langus). Teadlased toovad välja teiste maade kogemusi ja ärgitavad Eestitki oma narkopoliitikat muutma.

2018 aastal jagunesid narkoteemade kajastamisel artiklid peaaegu pooleks – Eestit kajastavate artiklite koguarvavuks sain 141 ja välismaa kohta käivaid artikleid 137. Välismaa artiklitest väga suur osa, isegi üle poole, moodustas teema „Narkootikumide probleemid laias maailmas“ (70 artiklit). Vahendati erinevaid uudiseid eelkõige, kas narkootikumide rekordkoguste kättesaamisest või siis kuulsuste narkotarbimisest. Eesti teemadel oli palju artikleid õiguskaitsealises raamistuses – kirjutati peamiselt kuritegevusest ja kohtu-uudistest. Samas peaaegu puudusid uudised kuulsuste narkotarbimisest, mis väliste uudiste puhul on suur teema. Samuti leidsid kajastust legaliseerimise raamistus ja ennetusteemad.

Alternatiivmeediat on oluline uurida, et saada teada, kui palju erineb sealtoodud kajastus peavoolumeediaga. Alternatiivmeedia kirjutas 2018. aastal peamiselt kanepitoodetest positiivses võtmes – enamus artikleid leidsin peamiselt alternatiivseid ravivõimalusi propageerivast väljaandest. Ka peavoolumeedias oli kanepitoodete legaliseerimine suur teema, kuid peale selle võib öelda, et peavoolumeedia kajastus oli palju mitmekülgsem sisaldades ka kuritegevuse kajastust, sotsiaalseid teemasid, fentanüüli probleeme.

Avaliku arvamuse küsitluste järgi avalikkus ei toeta legaliseerimist meelelahutuslikel eesmärkidel samas meditsiinilisel eesmärgil küll. Leidsin, et ajakirjanduses kirjutatakse kanepi legaliseerimise teemadel mitmekülgselt. Eesti Ekspressi küsitluse järgi peab 96,6% küsitletuist (1594 vastajat) liiga karmiks ja 79% pooldab kanepi müümist rangelt reguleeritud aktsiiskaubana nagu ka alkohol ja tubakas.

THE REPRESENTATION OF DRUG RELATED TOPICS IN ESTONIAN MEDIA AND ALTERNATIVE MEDIA IN THE YEAR 2018

ABSTRACT

The aim of the present thesis was to determine the main representations of reflecting drug policies in the online publications of newspapers *Postimees*, *Eesti Ekspress*, and *Õhtuleht* as well as alternative publications *Telegram* and *Objektiiv* in 2018. An additional aim of the thesis was to determine which articles mainly attract the attention of the public, which are shared in social media and which comments gain most support. The third aim was to investigate the drug-related topics under discussion in 2018.

The following claims presented in the thesis were confirmed: the coverage of the topic in Estonian mainstream media publications *Postimees*, *Eesti Ekspress* and *Õhtuleht* and in alternative media publications was multifaceted, improved and more nuanced than before. In the light of the worldwide paradigm shift regarding narcotic substances, a more elaborate discussion on the topic of the legalisation of cannabis has emerged in Estonia.

Changes of narco-political discourse in the world is affecting how Estonian media represent illicit drug related topics. Illicit drug related topics are important for media – at least five articles per week are published. Journalists have learned how to represent illicit drug topics more nuanced and professional way. Journalists who understand drug related themes stand out – they write more and in more neutral tone. They are going further to just represent news – they also organising experiments. The word is also given to addicts and young people. Estonia's leading position of overdose deaths since 2009 in Europe has affected the Estonian media. The wide-ranging coverage of fentanyl-related problems has risen to the forefront. The legalization of cannabis in other countries has started a discussion on the same topic in Estonia. Cannabis legalization topics also interested readers - articles on this topic were 8 times among the most shared. Estonian media does not represent. Estonian media does not represent drug addicts as criminals but more like part of social problem. Topics, which were strongly represented in earlier works like drug couriers and HIV/AIDS (Paimre, M. 2013), almost not reported in 2018. Compared to previous years' studies (Elkind, F. 2016 and Paimre, M. 2013), my work showed

that the coverage of fentanyl in the media has increased significantly, accounting for nearly 23% of the articles in 2018. The sharp rise in fentanyl-related issues in 2018 will certainly require more in-depth research.

In conclusion, the press establishes a drug-related set of questions and answers it for the public. “Is s/he a victim, criminal, sinner or a part of the social problem?”¹⁰¹ I found that in 2018, the frame surrounding drug addicts depicts them as a part of the social problem. In comparison with prior treatments of the topic, the attitude of press has become more neutral and more voice is given to establishments dealing with prevention and treatment (National Institute for Health Development). The cooperation between the National Institute for Health Development and the Police and Border Guard Board has given rise to a number of pilot projects aimed at addicts. Nevertheless, majority of the articles focus on drug-related crime, though the importance of reflecting drug-related crime has decreased in comparison with previous years.

I employed content analysis to find answers to the research questions. The sample consisted of 279 articles from the year 2018. The timeframe was limited to a period ranging from the 1st of January, 2018 to the 31st of December, 2018. I used narko*, kanep*, kokaiin*, heroiin*, LSD* fentanüül* (narco*, cannabis*, cocaine*, heroin*, LSD*, fentanyl*) as search keywords. The search engines of some publications lacked the function that automatically replaces an asterisk with different combinations of word endings, hence I had to use complete words as keywords, such as narko-narkomaan-narkootikum; kanep-kanepi-kanepit; fentanüül-fentanüüli, etc. Out of the search results, I excluded articles that did not mainly focus on illegal drugs, leaving out legal narcotic substances like alcohol and tobacco. I also excluded articles that used the word narkomaania (drug addiction) in some other sense, for example nutinarkomaania (smart phone addiction), müranarkomaania (noise addiction), töönarkomaania (workaholism) and narkoos (anaesthesia). I also left out articles that dealt with cannabis products that do not have narcotic effects – growing industrial hemp (tööstuskanep) or the news regarding the logo of Kanepi parish (A tourist farm that makes hemp oil and hemp cookies). I analysed articles that dealt with the topic of narcotic substances and focused on Estonia and there were 141 articles that met those requirements. The method of close reading was implemented for detecting occurrence of news related to the topic of drugs.

¹⁰¹ Op. Cit. Beccaria, F jt, From Criminals to Celebrities

Whilst analysing drug-related articles of 2018 one by one, I determined that the first wave of news dated back to October. Out of the 31 articles of *Postimees* in October 2018, 13 focused on the topic of cannabis. Five articles follow the process of cannabis legalisation in other countries. Four articles of the aforementioned five target the legalisation in Canada – the Cannabis Act.

I found 43 articles related to the frame of drug-related crime (Chapter 3.3.1) and it made up 30.5% of all the analysed drug-related articles in Estonia. The main key phrases used in the frame of drug-related crime included *peeti kinni*, *tabati*, *jäid vahele*, *võeti ära*, *konfiskeeriti*, *paljastati*, *nabiti kinni*, *kontrolliti* (were detained, were captured, were caught, was taken away, confiscated, were seized, was inspected). The sources were mostly law enforcement (police), Estonian Tax and Customs Board, border guard, prisons, court, prosecutor's office, the Bar Association. 2018 was a very successful year for the police because they managed to eliminate and detain a number of drug criminals, some of whom were caught owing to long-term effort. The articles even claimed that there was a gap at the fentanyl market. It was very clear that the success of the Police and Border Guard Board was not of interest to the readers because most of the articles did not gain any attention and were not shared.

The division of topics between the articles was as follows:

- Drug-related crime and fighting drug-related crime in Estonia – 27 articles;
- Court news – 12 articles;
- Estonian drug traffickers – 2 articles;
- A more analysing and careful approach to drug-related crime in Estonia and the counter-measures taken by law enforcement structures – 2 articles.

The most discussed narcotic substances were cannabis with 34 articles and fentanyl/china white with 32 articles.

The articles that speak about cannabis products, mainly focus on the matter of cannabis legalisation, alternative medicine treatments, financial gain and the excess harshness of the law. It is worth mentioning that not all of the articles dealing with cannabis products were not found using the regular keywords, such as *narko**, *uimast**, *sõltlane** (*narkomaan*, *narkootikum*, *sõltlane*, *uimasti* etc). As a rule, the aforementioned keywords usually find articles related to all other narcotic substances; however, there were 10 instances when articles discussing cannabis

products were left out of the search results (the selection included articles that discussed events in Estonia as well as abroad). This mean that these articles did not view cannabis products as narcotic substances or drugs; and cannabis users were not described as addicts.

Fentanyl is associated with crime, substance dependence, addicts, overdosing, accidents, and the fact that punishments do not aid in solving the problem itself. There are also articles that deal with the activities of treatment and prevention institutions. The aspect of drug-related crime mainly outlines the detention of traffickers caught with large quantities of fentanyl and the imposed punishments. 2018 was a successful year for the police force in their fight against fentanyl as they have managed to confiscate large quantities of the illegal substance. It has even been mentioned that there is a gap at the fentanyl market and the dangerousness of alternative illegal substances, such as carfentanyl, has been called to light.

The topics concerning the legalisation of cannabis (chapter 3.3.2) contain both, arguments for and against, as well as comparisons drawn with drug policies of other countries and introduction of scientific research and facts. This category consisted of 17 articles that accounts for 12% of all articles. Of the 17 articles, 11 articles were opinion pieces. The presented arguments are largely dependent on the specialty – the police, for example, stem from the currently valid legislation, but people who are faced with the consequences of drug abuse on a daily basis, arise from the point of view that cannabis is the beginning, the “gateway” drug. The arguments of cannabis activists speak for the legalisation of cannabis and mainly rely on the premise that reasonable regulations are less damaging to the society than prohibition policy. Several opinions highlight that in the long run, the legalisation of cannabis in Estonia is inevitable but the legalisation should be commenced after other countries have completed the process, hence allowing Estonia to analyse the consequences.

The frame of prevention and treatment (chapter 3.3.3) included 11 articles on the topics of treatment of drug abuse and prevention of drug abuse. Institutions devoted to treatment, rehabilitation and prevention were the sources in 9 instances. The employees of the National Institute for Health Development stand out as the main spokespeople. Different problems are introduced and explained to the public. The articles dealing with prevention and treatment may be divided into two: informational and cautionary-educational. Informational articles provide

an overview of the steps taken by the state in the field of prevention. Cautionary-educational articles mainly focus on a problem, such as the situation following the fentanyl gap at the market. These articles cautioned the public to raise awareness of the worse alternatives, especially carfentanyl. Articles that focus on treatment highlight the lack of spots for the treatment of drug addicts – it happens that addicts turn to drugs again before they reach their turn and a spot in a treatment programme becomes available.

In case of 86 articles, it was possible to identify the attitude of the author or the spokesperson towards drugs or drug users. The results are shown on Figure 6. I marked six articles as directly supportive, four out of which were shared for more than 100 times. All of the six articles wrote about cannabis products. Four articles out of six were opinion pieces. The number of indirectly supportive articles was 14, representing different topics. There were no topics that could be singled out as dominating over others. Three articles were written about cannabis legalisation and two about treatment of drug addiction. Journalists and spokespeople are professional, a number of articles remained neutral in tone and it seemed that the choice to avoid showing support or condemnation was made consciously. There were 53 such articles altogether. The topics of ten articles were either “Court news” or “Fighting drug-related crime”. Thus, the sources were either the police or the court and their press releases that are neutral in tone by nature. There were 11 articles that could be classified as indirectly condemning. A typical article describes an unpleasant incident that occurred as a result of drug use. I found two articles that directly expressed contempt. The topic of both articles was “Drug addicts pose a threat to the well-being of decent people” and the derogatory tone is evident from the titles.

I determined which articles were shared the most through the social media platform Facebook (chapter 3.6). The selection consisted of the 23 articles that were shared 100 times or more. The most popular topic shared on Facebook was the issue of the legalisation of cannabis products. Seven articles were for legalisation and one was not for or against it, hence there were eight articles. It is clear that readers are interested in topics concerning the legalisation of cannabis products. The articles that are shared the most are well-balanced and provide both, arguments for and against legalisation as well as facts. The most-shared article on the topic also features a number of spokespeople. The life of youth in Estonia, recreational drug use attracted attention

on four occasions. Topics dealing with drug-related crime were shared 100 times on two occasions.

The authors of articles and spokespeople (Chapter 3.1.2) As expected, 91 articles - most of the articles discussing drug-related questions in Estonia - were written by journalists. In case of another group of drug-related articles, it was not possible to identify the article on 31 occasions. Citizen activists spoke up on six occasions and four out of the six were devoted to legalisation of cannabis products. The remaining groups of authors had a minor role. Relying on sources is divided more equally (Figure 4). Sources provided by law enforcement institutions were used most often: police, Tax and Customs Board, border guard and prisons (29 articles). Majority (16) of those articles focused on the topic “Drug-related crime and fighting against it in Estonia”. Institutions devoted to treatment, prevention and rehabilitation served as sources on 25 occasions. Courts, prosecutor’s office and the bar association provided source material in 20 cases. The main themes were pressing charges and convictions. People’s personal materials, experiments and information were also used as sources in 24 instances.

1. Statistical Bulletin 2018 — overdose deaths arvutivõrgus:
http://www.emcdda.europa.eu/data/stats2018/drd_en
2. S. Lenton. Pot, politics and the press – reflections on cannabis law reform in Western Australia. – Drug and Alcohol Review 23(2004) /2, pp. 223-233. DOI:
<https://doi.org/10.1080/09595230410001704226>
3. Lancaster, K. & Hughes, C. & Spicer, B. & Matthew-Simmons, F. & Dillon, P. 2010. Illicit drugs and the Media: Models of media effects for use in drug policy research. Drug and Alcohol Review.
4. Beccaria, F jt, From Criminals to Celebrities: Perceptions of “the Addict” in the Print Press from Four European Countries from Nineties to Today – Substance Use & Misuse 2015, No 50, lk 439–453
5. Entman, M. & Matthes J. & Pellicano, L. 2009. Nature, sources, and effects of news framing. Teoses Wahl-Jorgensen, Karin & Hanitzsch, Thomas (toim): The Handbook of Journalism Studies, 175-189
6. Hughes, C.E. & Lancaster K. & Spicer B. 2011. How do Australian news media depict illicit drug issues? An analysis of print media reporting across and between illicit drugs, 2003-2008. International Journal of Drug Policy 22 (4), 285-91.
7. Paimre, M The representation of illicit drugs related issues by the Estonian press (1993-2009)
8. Sootak, J; Randma, P; Narkopoliitika ja karistusõigus; Akadeemia; 6 (207) 2006-06 lk 1329
9. Bone. M, Seddon. T Human rights, public health and medicinal cannabis use. Crit Public Health. 2016 Jan 1; 26(1): 51–61. ajaveebis:
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4662098/>
10. Map of Marijuana Legality by State, arvutivõrgus: <https://disa.com/map-of-marijuana-legality-by-state>
11. Lopez, G. The Trump administration’s new war on marijuana, explained arvutivõrgus: <https://www.vox.com/policy-and-politics/2018/1/4/16849866/marijuana-legalization-trump-sessions-cole-memo>

12. ACCORD DE COALITION 2018-2023 arvutivõrgus:
<http://www.greng.lu/sites/greng/files/Accord-de-coalition-2018-2023.pdf>
13. Beadle, A. Luxembourg Unveils Intention for Internal Recreational Cannabis Market, arvutivõrgus: <https://www.analyticalcannabis.com/articles/luxembourg-unveils-intention-for-internal-recreational-cannabis-market-311398>
14. Paimre, M. Changes in the Estonian Cannabis Debate, *Juridica International*, Vol 25 (2017): Crime, Culture and Social Control, arvutivõrgus:
<https://doi.org/10.12697/JI.2017.25.06>
15. GCDP. War On Drugs: Report of the Global Commission on Drug Policy. 2011. arvutivõrgus:http://www.globalcommissionondrugs.org/wpcontent/themes/gcdp_v1/pdf/Global_Commission_Report_English.pdf
16. Saharov, J. Raam/ Raamistamine arvutivõrgus:
http://www.doktorikool.ut.ee/kstt/term/ET/tahestik/frame___framing/
17. Lancaster, K. Hughes, C jt Drug and Alcohol Review (2010) DOI: 10.1111/j.1465-3362.2010.00239.x
18. Hawken, A. *Addiction* © 2012 Society for the Study of Addiction, 107, 1109–1110
19. Maxwelle E. McCOMBS DONALD L. SHAW, THE AGENDA-SETTING FUNCTION OF MASS MEDIA *Public Opinion Quarterly*, Volume 36, Issue 2, SUMMER 1972, Pages 176–187, <https://doi.org/10.1086/267990>
20. Entman, Robert. (1989). How the Media Affect What People Think: An Information Processing Approach. *The Journal of Politics*. 51. 347 - 370. 10.2307/2131346.
21. Eun-Ju Lee, Edson C Tandoc, When News Meets the Audience: How Audience Feedback Online Affects News Production and Consumption, *Human Communication Research*, Volume 43, Issue 4, 1 October 2017, Pages 436–449, <https://doi.org/10.1111/hcre.12123>
22. CNN Online arvutivõrgus <https://edition.cnn.com/2016/03/23/politics/john-ehrllichman-richard-nixon-drug-war-blacks-hippie/index.html>
23. Baum D. Smoke and Mirrors: The War on Drugs and The Politics of Failure
24. Manning, P. (2006). There's no glamour in glue: News and the symbolic framing of substance misuse. *Crime,*
25. Media, Culture, 2, 49–66. Speaker, S. (2004). Demons for the twentieth century: The rhetoric of drug reform, 1920-1940. In S. W. Tracy & C. J. Acker (Eds.), *Altering*

- American consciousness: The history of alcohol and drug use in the United States, 1800-2000 (pp. 203–224). Amherst: University of Massachusetts Press.
26. The New York Times Archives; March 15, 1977, Page 15; <https://www.nytimes.com/1977/03/15/archives/carter-asks-congress-to-decriminalize-marijuana-possession-cocaine.htm>
 27. Center for Behavioral Health Statistics and Quality, 2016 United States of America
 28. Coyne, C. Hall, A. Four Decades and Counting: The Continued Failure of the War on Drugs, Cato Institute Policy Analysis, April 12, 2017 | Number 811
 29. Warner M1, Chen LH, Makuc DM, Anderson RN, Miniño AM. Drug poisoning deaths in the United States, 1980-2008.
 30. Kim H1, Kim SH2 Framing marijuana: How U.S. newspapers frame marijuana legalization stories (1995-2014). arxiv.org: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29992087>
 31. Kim, H.(2017).Framing Marijuana: A Study of How us Newspapers Frame Marijuana Legalization Stories and Framing Effects of Marijuana Stories. (Doctoral dissertation). Arxiv.org: <https://scholarcommons.sc.edu/etd/4324>
 32. Hartley, R. D., & Miller, J. M. (2010). Crack-ing the Media Myth: Reconsidering Sentencing Severity for Cocaine Offenders by Drug Type. Criminal Justice Review, 35(1), 67–89. <https://doi.org/10.1177/0734016809348359>
 33. Bolinski, R. "Media Framing of Drug Crises in the United States." (Jan 2018). arxiv.org: https://opensiuc.lib.siu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2165&context=gs_rp
 34. Anderson, S. European Drug Policy: The Cases of Portugal, Germany, and The Netherlands arxiv.org: <https://www.eiu.edu/polisci/pdf/EIU%20Political%20Science%20Review%20Vol%201%20issue%201%20article%202.pdf>
 35. The UK Drug Policy Commission (UKDPC) Representations of Drug Use and Drug Users in the British Press arxiv.org: www.ukdpc.org.uk/publications.shtml#Stigma_reports
 36. Decorte, D. Cannabis Social Clubs in Belgium: recent developments, arxiv.org: <https://biblio.ugent.be/publication/4426696/file/4426702>

37. Mafalda Pardal & Julie Tieberghien (2017) An analysis of media framing of and by Cannabis Social Clubs in Belgium: making the news?, *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 24:4, 348-358, DOI: 10.1080/09687637.2017.1336509
38. MÅNSSON. J; The same old story? Continuity and change in Swedish print media constructions of cannabis *NORDIC STUDIES ON ALCOHOL AND DRUGS* V O L . 33. 2016 . 3 267
39. Månsson J. A dawning demand for a new cannabis policy: A study of Swedish online drug discussions *International Journal of Drug Policy* 25 (2014) 673–681
40. Månsson J, Ekendahl M. Legitimacy through scaremongering: The discursive role of alcohol in online discussions of cannabis use and policy *Addiction Research and Theory*, December 2013; 21(6): 469–478
41. Paimre, M, 1999 Narkotemaatika Eesti loetavamates nädalalehtedes aastatel 1993-1995
42. Paimre, M. Narkomaania probleemid Eesti ajakirjanduses ja poliitikas, *Juridica* Number 2010 /4 | Lk 285-295
43. Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskus Narkoprobleemide olukord Euroopa Liidus ja Norras 2004 aasta aruanne. arvutivõrgus: http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/923/ar2004-et1_69529.pdf
44. Narkomaania ennetamine arvutivõrgus 02.08.218 <https://www.tai.ee/et/tegevused/tervise-edendamine/narkomaania-ennetamine>
45. Eesti uimastitarvitamise vähendamise poliitika valge raamat https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/valge_raamat.pdf
46. Uimastiennetus, arvutivõrgus: <https://www.siseministeerium.ee/et/eesmark-tegevused/ennetustegevus/uimastiennetus>
47. Programm Valik, arvutivõrgus: <https://www.tai.ee/et/instituut/koostoopprojektid/valik>
48. Programm Sütik, arvutivõrgus: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/programm-sutik-uimastitarvitajatele>
49. Sotsiaalministri 18.mai 2005.a määrus nr 73 „Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemise ning sellealase arvestuse ja aruandluse tingimused ja kord ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad“ Lisa 1 (viimane külastus 28.04.2019)

50. Paimre, M. Muutused Eesti kanepiväitluses ja selle mõju uimastipoliitikale, Akadeemia 2017 NUMBER 4 (337) 695
51. F. Elkind. Narkootikumid ühiskonnas ja nende representatsiooni Eesti ajalehtede online versioonides ja uudisteportaalides. Magistritöö. Tartu Ülikool. 2016. lk 69. Arvutivõrgus: https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/53082/elkind_ma_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y
52. Kalmus, V. Standardiseeritud kontentanalüüs arvutivõrgus: <http://samm.ut.ee/kontentanalyyis>
53. Kane, P. internetis: <https://writingcenter.fas.harvard.edu/pages/how-do-close-reading>
54. Riffe, D Analyzing media messages: using quantitative content analysis in research/ Riffe D, Lacy S, Fico.G.F —2nd ed.
55. Berelson, B. (1954). Content Analysis
56. Smith, A. 03.02.2014, What people like and dislike about Facebook <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/02/03/what-people-like-dislike-about-facebook/>
57. Cannabis Act, arvutivõrgus: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/C-24.5/page-1.html>
58. Streiman, K Miks hirmutamine lapsi uimastitest eemale ei peleta? Arvutivõrgus: https://tervis.postimees.ee/4479039/miks-hirmutamine-lapsi-uimastitest-eemale-ei-peleta?_ga=2.65486062.1138035274.1548673245-559569790.1491292658
59. Reisenbuk, K. Kuue kuu jooksul on narkootikumide üledoosi surnud 20 inimest arvutivõrgus: <https://www.postimees.ee/6164998/kuue-kuu-jooksul-on-narkootikumide-uledoosi-surnud-20-inimest>
60. Punamäe, S. Postimees 05.07.18 Eestis peeti kinni üle 30 korra narkootikume postipakiga tellinud mees, arvutivõrgus: <https://www.postimees.ee/4535615/eestis-peeti-kinni-ule-30-korra-narkootikume-postipakiga-tellinud-mees>
61. Antson, A. Postimees 17.12.18 Virumaa narkoreidis tabati 12 tänavadiilerit, nendest kaks alaealist <https://www.postimees.ee/6479484/virumaa-narkoreidis-tabati-12-tanavadiilerit-nendest-kaks-alaealist>

62. Raud, N Postimees 30.06.18 Ei mingit kahtlust enam – marihuaana tuleb! Eestisse ehk siiski tasa ja targu arvutivõrgus: <https://www.postimees.ee/4511668/ei-mingit-kahtlust-enam-marihuaana-tuleb-eestisse-ehk-siiski-tasa-ja-targu>
63. Kivi, K. Eesti Ekspress 10.10.2018 Eesti poliitikud: See, et paljud on kanepit proovinud, ei anna põhjust illegaalne tegevus legaliseerida arvutivõrgus: <https://ekspress.delfi.ee/kuum/eesti-poliitikud-see-et-paljud-on-kanepit-proovinud-ei-anna-pohjust-illegaalne-tegevus-legaliseerida?id=83875481>
64. Paimre, M. Postimees 03.10.18: narkopoliitika muutub. Mida ootab Eesti? Arvutivõrgus: <https://arvamus.postimees.ee/6420325/marianne-paimre-narkopoliitika-muutub-mida-ootab-eesti?ga=2.194749805.1123057089.1549121765-559569790.1491292658>
65. Vooglaid, V. Objektiiv 31.10.18 <http://objektiiv.ee/repliik-kriminaalkaristust-kodus-paari-kanepitaime-kasvatamise-eest-raske-moista/>
66. Villems, M. 19.10.18 Telegram „Arvamus: Kanepi keelustamine oli viga“ <https://www.telegram.ee/arvamus/arvamus-kanepi-keelustamine-oli-viga>
67. Urvela A. Telegram 25.06.2018 internetis <https://www.telegram.ee/maailm/kanepi-legaliseerimine-kanadas-ja-sarnased-suunad-teistes-riikides>

JOONISED JA TABELID

Tabel 1. Valim.....	22
Tabel 2. Jagamised.....	54
Joonis 1. Artiklite osakaal erinevates väljaannetes.....	29
Joonis 2. Kontentanalüüsi tulemused teemad järgi.....	31
Joonis 3. Autori roll.....	34
Joonis 4. Allikate jagunemine.....	35
Joonis 5. Narkootikumid Eesti artiklites.....	36
Joonis 6. Autori või kõneisiku suhtumine narkootikumi tarvitajasse või tarvitamisse.....	53
Joonis 7. Artiklite jagunemine alternatiivmeedias.....	56
Joonis 8. Alternatiivmeedia autori suhtumine narkootikumi tarvitajasse või tarbimisse.....	57
Joonis 9. Artiklite esinemissagedus kuude ja väljaannete kaupa.....	58

LISA 1 Artiklite kodeerimisjuhend

Nr	Kategooria	Alamkategooria	Alam-Alam kategooria
1.	Pealkiri		
2.	autor		
3.	Väljaanne		
		3.1 Postimees	
		3.2 Õhtuleht	
		3.3 Eesti Ekspress	
		3.4 Telegram	
		3.5 Objektiiv	
4.	kuu/ aasta		
		4.1 Jaanuar 2018	
		4.2 Veebruar 2018	
		4.3 Märts 2018	
		4.4 Aprill 2018	
		4.5 Mai 2018	
		4.6 Juuni 2018	
		4.7 Juuli 2018	
		4.8 August 2018	
		4.9 September 2018	
		4.10 Oktoober 2018	
		4.11 November 2018	
		4.12 Detsember 2018	
5.	Rubriik		
		5.1 Repliik	
		5.2 Arvamusartikkel	
		5.3 Kolumn	
		5.4 Siseuudis	
		5.5 Lugejakiri	
		5.6 Intervjuu	
		5.7 juhtkiri	
		5.8 Eesti Krimiuudis	
		5.9 Tõlgitud artikkel	
		5.10 Välisuudis	
		5.11 Pressiteade	
		5.12 Majandusuudis	
		5.12 Muu	
6.	Autori roll		
		6.1 Ajakirjanik	
		6.2 Poliitik	
		6.3 Arst	
		6.4 Politsei esindaja	
		6.5 Terviseametnik	
		6.6 Riigiametnik	
		6.7 Kodanikuaktivist	

- 6.8 Õigusteadlane
- 6.9 Teadlane/
- 6.10 ühiskonnategelane
- 6.11 Kuulsus
- 6.12 ei olnud võimalik tuvastada

7. Artikli teema

- 7.1 Registreeriv, informeeriv, uuriv, teaduslik aspekt. Narkomaania teadvustamine
- 7.2 Narkootikumid Eesti ühiskonna probleemina, tegevusele ärgitamine.
- 7.3 Õigusteoreetiline aspekt
- 7.4 Narkootikumide (kanepi) legaliseerimisest Eestis

- 7.4.1 poolt
- 7.4.2 vastu
- 7.4.3 ei kumbki

- 7.5 Analüüsivam ettevaatlikum lähenemine narkokuritegevusele Eestis ja jõustruktuuride vastutegevusele
- 7.6 Kohtu-uudised
- 7.7 Eesti narkokullerid
- 7.8 Narkootikumide probleemne tarvitamine Eestis
- 7.9 Narkootikumide ravi
- 7.10 Narkomaanid, kui oht korralike inimeste heaolule

- 7.10.1 Sõltlased on ohuks
- 7.10.2 Sõltlased ei ole ohuks
- 7.10.3 ei tule esile, kas poolt või vastu

- 7.11 Ennetus
- 7.12 Noorte elu Eestis, meelelahutuslik narkotarbimine
- 7.13 Lapssõltlased eestis
- 7.14 Kool/ haridus
- 7.15 Kodu ja perekond
- 7.16 AIDS
- 7.17 Rahvuste või usu aspekt
- 7.18 Sugude erinevus
- 7.19 Kultuur/kirjandus/kunst/filosoofia
- 7.20 Meedia ja auditooriumi mõjutamine
- 7.21 Kuulsused ja narkootikumide tarvitamine
- 7.22 Õnnetused/üledoosid/enesetapud
- 7.23 Rahvusvaheline koostöö narkootikumide ja narkokuritegevuse vastu võitlemisel
- 7.24 Narkootikumide probleemid laias maailmas

- 7.24.1 Narkokuritegevus ja selle vastu võitlemine

	7.24.2 Narkoolukord erinevates maades suundumused, piirkondlikud eripärad
	7.24.3 Narkopoliitiline - õigusteoreetiline nt legaliseerimine
7.25 Meditsiiniline aspekt välismaa kontekstis	
7.26 Jahmatavad ja naljakad lood laiaast maailmast seoses narkootikumidega	7.26.1 traagilised juhtumid 7.26.2 naljakad ja lõbusad lood 7.26.3 Muud
7.27 Karistamine ei lahenda probleemi	
7.28 Narkootikumide kasutamine ravimina (nt kanep)	
7.29 Narkootikumide nt kanepi majanduslik aspekt	
7.30 Narkokuritegevus ja selle vastu võitlemine Eestis	
7.31 Muu	
8 Allikas	
8.1 Õppeasutused	
8.2 Teadusallikad - teadustööd, raportid	
8.3 Võimuinstiitutsioonid (riigikogu, ametid, ministeeriumid)	
8.4 Uudisteagentuurid	
8.5 Meedia	
8.6 Välisallikas va meedia ja uudisteagentuur	
8.7 Konverents, seminar, koosolek	
8.8 Inimeste isiklikud materjalid/andmed/eksperiment	
8.9 Anonüümne allikas	
8.10 Korrakaitse (Politsei, MTA, piirivalve, vanglad)	
8.11 Ravi- rehabilitatsiooni ja ennetusasutused	
8.12 Kohus, prokuratuur, advokatuur	
8.13 Ei tule esile, ei saa määrata	
8.14 Muu allikas internetis (youtube, blogid, FB lehekülj jt)	
9 Narkootiline aine	
9.1 Kanepitooted	
9.2 Heroiin, oopium	
9.3 Kokaiin	
9.4 LSD	
9.5 Fentanüül/ valge hiinlane	
9.6 Muu keelatud narkootiline aine	
9.7 Ecstasy	
9.8 Amfetamiin	

- 9.9 Metamfetamiin
- 9.10 Ketamiin
- 9.11 Seened
- 9.12 Mooniproduktid
- 9.13 Kokaiin
- 9.14 Crack
- 9.15 Metadoon
- 9.16 GHB
- 9.17 Poppers
- 9.18 Rahustid/ uinutid
- 9.19 Liimid/ lakid
- 9.20 Erinevad ained üldiselt
- 9.21 Artiklist ei selgu, millise ainega on tegemist

Autori või kõneisiku suhtumine narkootikumi tarvitajasse või tarvitamisse	
10	<ul style="list-style-type: none"> 10.1 Otseselt toetav/tolerantne/postiivne 10.2 Aimatavalt kaudselt toetav 10.3 Neutraalne 10.4 Kaudselt hukkamõistev 10.5 Otsesõnu halvustav 10.6 Ei saa aru/ pole võimalik määratleda
Suhtumine narkootikumide võimalikku seadustamisse	
11	<ul style="list-style-type: none"> 11.1 Otseselt toetav/tolerantne/postiivne 11.2 Aimatavalt kaudselt toetav 11.3 Neutraalne 11.4 Kaudselt hukkamõistev 11.5 Otsesõnu vastu 11.6 Ei saa aru/ pole võimalik määratleda
Kas artikkel toetab narkopoliitilist arutelu	
12	<ul style="list-style-type: none"> 12.1 Narkopoliitika teemaline artikkel 12.2 Narkopoliitika kaudselt 12.3 Ei toeta narkopoliitilist arutelu 12.4 Ei olnud võimalik tuvastada
Kas narkotarbimine on pigem rahvatervise probleem või õiguskaitsealine/karistusõiguslik probleem	
13	<ul style="list-style-type: none"> 13.1 Rahvatervise probleem 13.2 Õiguskaitsealine/karistusõiguslik 13.3 Artiklist ei selgu
Argumendid narkootikumide keelu alla hoidmiseks	
14	

	14.1 Eesti tervishoiusüsteem/hoolekandesüsteem ei kannata välja
	14.2 Alkohol on juba suur probleem - tõenäoliselt saab kanepit seadustades sama suure probleem
	14.3 Seadustamine tekitaks üldise kaose
	14.4 Noored hakkaksid palju tarvitama
	14.5 Liikluskultuur halveneks
	14.6 Alustad kanepiga - lõpetad nõelas otsas
	14.7 Konkreetsed argumendid puuduvad
15 Argumendid legaliseerimiseks	
	15.1 Kanada ja USA teevad, siis sobib ka meile
	15.2 Demokraatlikus riigis on iseühe enda valik, mida ta oma tervisega teeb
	15.3 Kui alkohol ja tubakas lubatud, siis peaks ka kanep olema lubatud.
	15.4 Toetab inimese heaolu, positiivset enesetunnet, (ravikanep leevendab negatiivset enesetunnet, võtab valu)
	15.5 Võtame narkokurjategijatelt narkoäri üle
	15.6 Riik saab tulu maksude näol
	15.7 Konkreetsed argumendid puuduvad
16 Muu Lugemise käigus selgub	
	16.1 Õigusteoreetiline
	16.2 Karistusõiguslik
Palju jagatud/ 17 kommenteeritud	
	Facebook kommentaaride arv
18 Geograafiline	
	18.1 Eestist rääkiv narkouudis
	18.2 Muu maailma narkouudis

LISA 2 Artiklite kontentanalüüsi tulemus

Artiklite teemad 2018 aasta lõikes

TEEMA	2018	
	arv	protsent
7.1 Registreeriv, informeeriv, uuriv, teaduslik aspekt. Narkomaania teadvustamine	22	7,89%
7.2 Narkootikumid Eesti ühiskonna probleemina, tegevusele ärgitamine.	3	1,08%
7.3 Õigusteoreetiline aspekt	1	0,36%
7.4 Narkootikumide (kanepi) legaliseerimisest Eestis	17	6,09%
7.5 Analüüsivam ettevaatlikum lähenemine narkokuritegevusele Eestis ja jõustruktuuride vastutegevusele	2	0,72%
7.6 Kohtu-uudised	12	4,30%
7.7 Eesti narkokullerid	3	1,08%
7.8 narkootikumide probleemne tarvitamine Eestis	10	3,58%
7.9 Narkootikumide ravi	6	2,15%
7.10 Narkomaanid, kui oht korralike inimeste heaolule	6	2,15%
7.11 Ennetus	7	2,51%
7.12 Noorte elu Eestis, meelelahutuslik narkotarbimine	13	4,66%
7.13 Lapssõitlased Eestis	0	0
7.14 Kool/ haridus	0	0
7.15 Kodu ja perekond	1	0,36%
7.16 AIDS	1	0,36%
7.17 Rahvuste või usu aspekt	1	0,36%
7.18 Sugude erinevus	0	0
7.19 Kultuur/kirjandus/kunst/filosoofia	2	0,72%
7.20 Meedia ja auditooriumi mõjutamine	1	0,36%
7.21 Kuulsused ja narkootikumide tarvitamine	25	8,96%
7.22 Õnnetused/üledoosid/enesetapud	12	4,30%
7.23 Rahvusvaheline koostöö narkootikumide ja narkokuritegevuse vastu võitlemisel	1	0,36%
7.24 Narkootikumide probleemid laias maailmas	70	25,01%
7.25 Meditsiiniline aspekt välismaa kontekstis	5	1,79%
7.26 jahmatavad ja naljakad lood laias maailmast seoses narkootikumidega	19	6,81%
7.27 Karistamine ei lahenda probleemi	2	0,72%
7.28 Narkootikumide kasutamine ravimina (nt kanep)	4	1,44%
7.29 Narkootikumide nt kanepi majanduslik aspekt	4	1,44%
7.30 Narkokuritegevus ja selle vastu võitlemine Eestis	29	10,45%
7.31 Muu	0	0

LISA 3 Raamide moodustumine

Raam	Teemad	Märksõnad	Sõnasaajad	Allikad	Tasand	Žanr	Ained
1. Õiguskaitse	Narkokuritegevus ja selle vastu võitlemine Eestis; Kohtu uudised; Eesti narkokullerid; Analüüsivam ettevaatlikum lähenemine narkokuritegevusele Eestis ja jõustruktuuride vastutegevusele	peeti kinni, tabati, jäid vahele, võeti ära, konfiskeeriti, paljastati, nabiti kinni, kontrolliti.	Politsei, kohtud, piirivalve, MTA	(Politsei, MTA, piirivalve, vanglad), kohus, prokuratuur advokatuur	Riiklik	Siseuudis, Eesti krimiuudis	Kanep, kokaiin, LSD, fentanüül jne
2. Kanepi legaliseerimise Eestis	Narkootikumide (kanepi) legaliseerimisest Eestis -poolt; Narkootikumide (kanepi) legaliseerimisest Eestis -vastu; Narkootikumide (kanepi) legaliseerimisest Eestis ei vastu ega poolt	Pooldavad, Tuleb Eestisse, keelustamine, aktsiis-piirikaubandus, ravikanep, legaliseerimine	Arstid, politsei, ajakirjanikud, teadlased, kodanikuaktivistid, Poliitikud	inimeste isiklikud andmed, materjalid, eksperiment; Teadusallikad - teadustööd, raportid, riigikogu, ametid, ministeeriumid)	Indiviidi/Riigi	Arvamus; Siseuudis	Kanep
3. Ennetus ja ravi	Narkootikumide ravi, Ennetus	Hoiatus, ravi, kohtade nappus, selgitamine	enamjaolt: Ravi ja rehabilitatsiooni asutused (TAI)	Ravi- rehabilitatsiooni ja ennetusasutused;	riiklik/indiviidi	Siseuudis, intervjuu, pressiteade	Ei selgu, fentanüül
4. Hedonistlik	Noorte elu Eestis, meelelahutuslik narkotarbimine; Kultuur/kirjandus/kunst/filosoofia; Kuulsused ja narkootikumide tarvitamine	weekend, narko hankimine, noordiilerid	Politsei, Noored, TAI	Inimeste isiklikud andmed, Ravi- rehabilitatsiooni ja ennetusasutused, korrakaitse	isiklik	Siseuudis, krimiuudis	Kanep, LSD, kokaiin
5. Narkomaanid kui oht	Sõltlased on ohuks; Sõltlased ei ole ohuks	ründavad, süstlapunkt, narkojoove, ohjeldama	Politsei, TAI	Ravi- rehabilitatsiooni ja ennetusasutused; Inimeste isiklikud materjalid/andmed/eksperiment ; Korrakaitse	Riiklik	Arvamus, krimiuudis, siseuudis	Ei selgu

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Taavi Kangur

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

NARKOTEMAATIKA KAJASTUSED EESTI AJALEHTEDES JA
ALTERNATIIVMEEDIAS 2018. AASTAL

mille juhendaja on Marianne Paimre

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas, 30.04.2019